

SÖDUR

NR.

48-49

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 48-49 — 1937.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages
Suomen tasavallan 20-vuotispäivänä. Soome Vabariigi 20. aastapäevaks	1173	A propos du 20-me anniversaire de la République de Finlande	1173
Soome riigi ja sõjaväe juhtide biograafiaid	1174	Biographies des chefs de l'état et de l'armée de Finlande	1174
Soome kindralstaabi kapten V. H. Halsti: Soome sõjalised jõud enne ja nüüd	1184	Capitaine breveté de l'armée finlandaise V. H. Halsti: Les forces armées de Finlande jadis et à présent	1184
Soome kindralstaabi kolonelleitnant J. O. Hannula: Soome vabadussõda	1192	Lieut.-colonel breveté de l'armée finlandaise J. O. Hannula: La Guerre d'Indépendance de Finlande	1192
Soome kapten Aarno Karimo: Niisugused nad olid	1198	Capitaine Aarno Karimo de l'armée finlandaise: Tels ils étaient	1198
Soome kindralstaabi kapten S. V. Susi: Sõjaväe kaadri väljaõpe	1201	Capitaine breveté de l'armée finlandaise S. V. Susi: Instruction du cadre	1201
Soome kapten T. J. Lampola: Kehaline kasvatus Soome sõjaväes	1207	Capitaine T. J. Lampola de l'armée finlandaise: Education Physique dans l'armée finlandaise	1207
Soome kindralstaabi major V. Nordgren: Sõjalise kasvatus ja väljaõppe peajooni Soomes	1210	Commandant breveté de l'armée finlandaise V. Nordgren: Principes de l'éducation et de l'instruction militaire en Finlande	1210
Soome kindralstaabi major H. V. Hirki: Sõjaväe laagrid ja laagrielu	1215	Commandant breveté de l'armée finlandaise H. V. Hirki: Les camps militaires et la vie aux camps	1215
Soome kindralstaabi kapten T. V. Viljanen: Taktika erinevusi Soome oludes	1219	Capitaine breveté de l'armée finlandaise T. V. Viljanen: Particularités de la tactique dans les circonstances finlandaises	1219
Fil. magister E. Olsoni: Soome sõjakirjandus	1220	Mag. phil. E. Olsoni: La littérature militaire en Finlande	1220
Tervishoiu korraldus Soome sõjaväes	1228	Organisation du service de santé dans l'armée finlandaise	1228
Soome sõjaväe uusimaid kasarmuid	1231	Nouvelles casernes de l'armée finlandaise	1231
Soome kindralstaabi kapten V. H. Halsti: Eriharrastusi Soome sõjaväes	1232	Capitaine breveté de l'armée finlandaise V. H. Halsti: Interêts particuliers dans l'armée finlandaise	1232
S.: Soome vabatahtlikud Eesti Vabariigi sõjas	1237	S.: Les volontaires finlandais dans la Guerre d'Indépendance d'Estonie	1237
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
— Riigimees ja väejuht	1239	Homme d'état et chef militaire	1239
— Soome: „Sotilasaikakauslehti“ nr. 7, 8, 9 — 1937	1242	— Finlande: „Sotilasaikakauslehti“ Nos 7, 8 et 9 — 1937	1242
— Sõjaväelisi teateid välisriikidest	1244	— Informations militaires de l'étranger	1244
Sõjaväe elu	1245	Vie militaire	1245

Vastutavtoimetaja major **A. LUTS**.
Telefon nr. 477-20/40.

Tegevtoimetaja kapten **E. SAIDRA**.
Telefon nr. 477-20/163.

Väljaandja: „SÕDUR“, Sakala nr. 33, Tallinn.
Tegevtoimetaja kõnetunnid
iga päev k. 0800—1200.

Talitus avat. iga päev kella
0800—1500 ja laupäeviti
0800—1300.

Telefon — Sõjaväe 163.

Tarvitamata ja tagasisaamiseks märkimata käsikirju alal ei hoita.

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas — kr. 6.00.

Poolaastas — kr. 3.00.

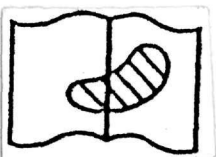
Veerandaastas — kr. 1.56.

Üksiknumber — kr. 0.20.

KUULUTUSTE HINNAD:

Lehekülj — kr. 40.

Tekstis — kr. 60.

SÖDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

XIX AASTAKÄIK

NR. 48—49 • 03. 12. 1937

SUOMEN TASAVALLAN 20-vuotispäivänä.

Rakkaat heimoveljet ja taistelutoverit!

Itsenäisyyspäivä on jokaiselle vapaalle kansalle suuri juhlapäivä. Teillä se on joulukuun kuudes päivä, jota juhlitte nyt kahdettakymmenennettä kertaa.

Uhrautuvaisuus, voima ja sotilaallinen rohkeus veivät teidät voittoon vaikeassa taistelussanne vapautenne ja itsenäisyytenne puolesta. Suuri kestävyys, huolellisuus ja väsymättömyys luonnehtivat jatkuvaa työtännekin valtioelämänne järjestelyn ja sen tulevaisuuden turvaamisen hyväksi. Paljon on kaunista ja merkittävää työtä tehty, joka mies on seisonut paikallaan. Teissä kytee tahto taistella ja voittaa!

Eestin sotaväki ottaa sydämestänsä osaa tämänpäiväiseen juhlimiseen, muistellen samalla kiitollisena sitä apua, jonka se omassa vapaustaistelussaan sai Teidän joukossanne lähteneiden vapaaehtoisten taistelutoverien kautta. Juhlapäivän johdosta pyhittää Eestin „Sõdur“ tämän numeronsa Suomen sotaväelle, kiittäen samalla kaikkia yksityisiä ja laitoksia, jotka hyväntahtoisesti ovat auttaneet yrityksen toteuttamisessa.

Eläköön vapaa Suomi! Eläköön Suomen sankarillinen sotaväki!

Soome Vabariigi 20. aastapäevaks.

Kallid hõimuvennad ja kaasvõitlejad!

Iseseisvusepäev on igale vabale rahvale pidulikuks suurpäevaks. Teile on selleks 6. detsember, mida te käesolevalt pühitsete kahekümnendat korda.

Eneseohverdus, vahvus ja sõjaline julgus tõid teile võidu raskes heitluses vabaduse ja iseseisvuse eest. Suur püsivus, hoolsus ja väsimatus iseloomustavad teie jätkuvalt tööd oma riigielu korraldamisel ja tema tuleviku kindlustamisel. On tehtud palju ilusaid ja suurt tööd, iga mees on olnud omal kohal. Teil on olnud tahet võidelda ja võita!

Eesti sõjavägi elab südamest kaasa teie suurpäevale, mälestades ühtlasi tänumeelega seda abi, mida ta sai vabatahtlike kude kaasvõitlejatena omaaegses vabadusheitluses teie hulgast. Suurpäeva märkimiseks Eestis „Sõdur“ pühendab oma käesoleva numbri Soome sõjaväele, tänades ühtlasi kõiki isikuid ja asutisi, kes selle ürituse heale kordaminekule lahkesti kaasa on aidanud.

Elagu vaba Soome! Elagu Soome sangarlik sõjavägi!

SOOME VABARIIGI PRESIDENT KYÖSTI KALLIO.

Vabariigi President Kyösti Kallio on sündinud 10. aprillil 1873. aastal Ulivieskas, Etelä-Pohjanmaal. Pärast õpingute lõpetamist hakkas ta Nivalas tegelikuks põllumehiks.

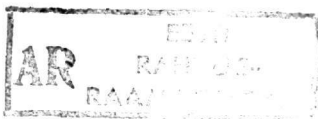
Ta andus juba varakult poliitilisele tegevusele. Juba 1904.—1906. aastal oli ta talupoegade esindajaks säätetalus, tolleaegses Soome seisuste esinduses. Alates 1907. aastast on ta olnud maaliitlasena parlamendi valitud liige kuni presidendiks saamiseni. 1920. aastal ta valiti esmakordselt soome rahvuslasena eduskunna esimeheks. Sest saadik on ta olnud mitmed korrad parlamendi esimeheks, valitsuse liikmeks ja peaministriks.

Aastatel 1917—18 oli ta ka valitsuse liikmena „iseseisvuse senatis“, kes kuulutas välja Soome iseseisvuse. Soome vabandussõja ajal oli ta kuulsas Vaasa senatis.

Kui 18. detsembril 1918. a. Soome valitsus asutas „Eesti abistamise peakomitee“, oli President Kallio selle liikmeks. President Kallio mitmekülgseid võimeid ja suuri kogemusi on aastate kestel kasutatud paljudel omavalitsuse, riiklikel ja hariduslikel usaldusülesannetel. 1926. aastast alates on ta toiminud Soome riikliku panga juhatuse liikmena ja peale selle on ta olnud paljude ühiste juhatuste esimeheks või liikmeks.

Ta oli pikemat aega Soome-Eesti Seltsi esimeheks, millisel kohalt lahkus presidendiks valimisel. Presidendiks ja ühtlasi Soome kaitsejõudude ülemjuhatajaks valiti ta selle aasta algul ja 1. märtsil asus ta nimetatud kõrgele kohale.

President Kalliol on peale Soome ka mitmeid välismaisi kõrgemaid aumärke, muude seas ka kaks Eesti Vabaduse Risti ja Kotkaristi suurristi.

*Kyösti Kallio VR III/1 ja I/2.
Soome Vabariigi President.*

SOOME VABADUSSÕJAAEGNE ÜLEMJUHATAJA MARSSAL C. G. MANNERHEIM.

Marssal vabahärra Carl Gustaf Mannerheim sündis Louhisaare mõisas Askais, Turu lähedal, 04. 06. 1867. a. krahv Karl Robert ja Hedvig Charlotta Helena pojana. 1882.—1886. a. Mannerheim õppis endises Soome kadettide koolis Haminas; pärast seda lõpetas ta Helsingis keskkooli ja astus Nikolajevski Ratsaväekooli, kust aastal 1889 määrati kornetina Aleksandrinski Dragunirügementi. Järgmisel aastal ta siirdus Kavaleri Gardide Ratsaväerügementi, kust läkitati 1897. a. Õueministeeriumi ja 1903. a. Ratsaväe ohvitseride kooli. Aastal 1904 Mannerheim paigutati Niežinski Dragunirügementi, millega võttis osa Vene-Jaapani sõjast. 1906. a. Mannerheim läkitati eriülesannetega Kesk-Aasiasse ja Hiinasse. Sel ajal ta sooritas oma kuulsat kaheaastast ratsamatka piki ja põiki üle Aasia. Aastal 1909 ta määrati 13. Ulaanirügemendi ülemaks. 1911. a. Mannerheim määrati Tema Majesteedi Keisri Ihukaardiväe Ulaanirügemendi ülemaks ja nimetati 1912. a. keisri saatkonda. 1914. aastal määrati ta Varssavi Kaardiväe Ratsabrigaadi ülemaks. Maailmasõjast võttis Mannerheim osa: algul mainitud brigaadi ülemana ja alates 1915. a. 12. Ratsaväediviisi ülemana, 1916. a. Vene-Rumeenia Transilvaania Karpaatide Vranca koondive ülemana ja 1917. a. 6. Ratsaväekorpuse ülemana. Ta lahkus vene teenistusest septembris 1917.

1917. a. detsembrikuus Mannerheim saabus Soome. Ta sai senatilt ülesandeks luua sõjaväge Soome vabastamiseks. Selleks ta siirdus 18. 01. 18. a. Helsingist Etelä-Pohjanmaale. Ta moodustas seni teetsenud kohalike komiteede asemele alalise peastaabi, sai senatilt sanktsiooni tegevuseks ja nimetati 28. 01. 18. a. Soome valge armee ülemjuhatajaks. Juba samal päeval ta alustas ootamatult sõjategevust ja võttis korraga relvad vene garnisonilt viies rajoonis. Selle tagajärjeks oli kogu Etelä-Pohjanmaa vabastamine vaenlasest ja tegevusbaasi loomine valgele armeele.

Marssal Mannerheimi teeneid Soome vabastamisel on kirjeldatud meie ajakirja teis-

tes artiklites. Kui maa oli vabastatud, saabus ülemjuhataja 16. 05. 18. a. valge armee eesotsas varem vabastatud pealinna. Paar nädalat hiljem ta loobus ülemjuhataja ülesannetest.

Esimese ülesandena Mannerheim asus nüüd organiseerima näljahädas oleva rahva varustamist toitainetega. Andeka diplomaadina tal õnnestus jälle sõlmida ametlikke suhteid Prantsusmaaga. 1918. a. detsembris marssal Mannerheim valiti Soome riigihoidjaks. Sellel kohal ta saavutas liitriikidelt Soome iseseisvuse tunnustamise. Olles 17. 07. 19. a. kinnitanud maa vabariikliku valitsuskorra, ta loobus riigihoidja ülesannetest ja siirdus eraellu. Ka pärast seda on tema suuri võimeid mitmetigi kasutatud riigi teenimiseks. Nii on ta olnud diplomaatliste ülesannetega välismail ja võtnud osa Lützeni lahingu 300. aastapäeva pidustusist valitsuse esindajana. 1931. aastast siiani on ta Soome Riigikaitse nõukogu esimees.

Mannerheim ülendati kindralmajoriks 1911. a., kindralleitnandiks — 1915. a. ja ratsaväe kindraliks — 1918. a. 15. 05. 33. a. anti temale marssali nimetus ja auaste.

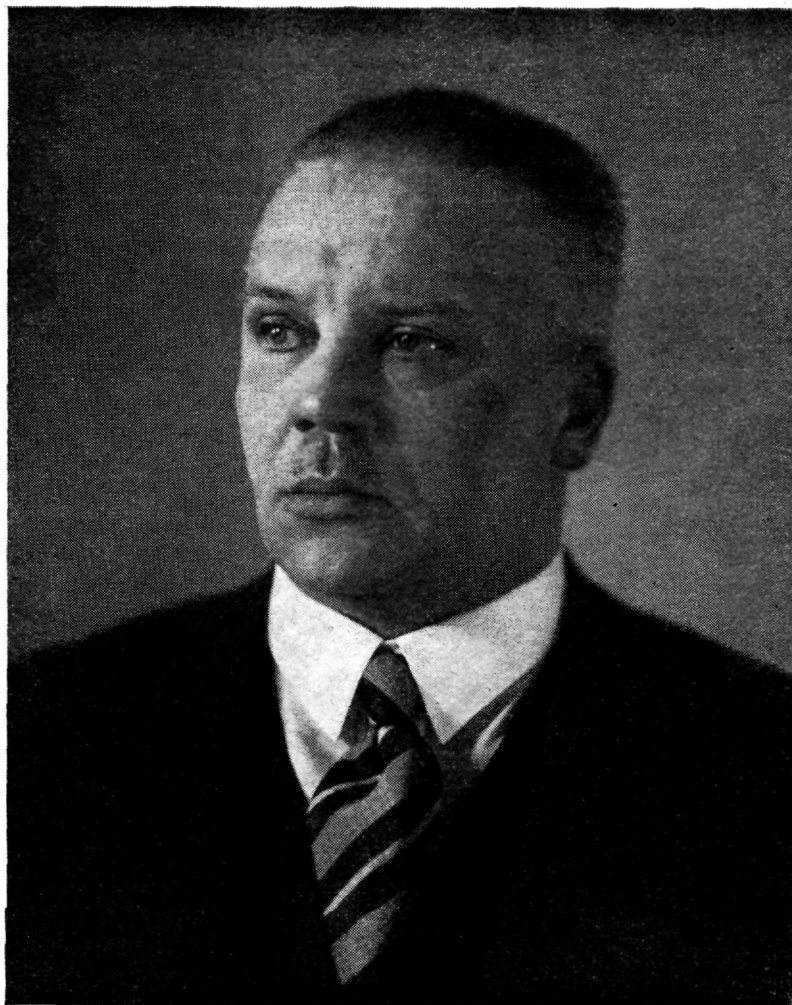
Peale temalt asutatud Soome Vabaduse Risti ja Soome Valge Roosi ordude suurristide on marssal Mannerheimile maailmasõjas ülesnäidatud vahvuse eest annetatud Vene Georgi mõök ja Vene Püha Anna ja Püha Stanislause ordude suurristid. Hiljem tal on tulnud vastu võtta mitmeid välismaisi kõrgemaid aumärke, nende hulgas Eesti Kotkaristi suurristi, Saksa Punase Risti suurristi ja Rootsi Serafimerordu suurristi, mis antakse ainult riigipeadele.

Marssal Mannerheim on paljude ja mitmesuguste liitude ja seltside auesimees või auliige, olles ühtlasi ka tema enda asutatud ja tema nime kandva lastekaitse liidu aupresident. Peale selle on marssal Mannerheim teaduslike teenete eest nimetatud Helsingi ülikooli audoktoriks.

Kui marssal Mannerheim'il 4. juunil s. a. täitus 70 aastat, sai ta tänumeelselt rahvalt suurejooneliste austusavalduste osaliseks.

Marssal C. G. Mannerheim

Kaitseminister Juho Niukkanen

Soome Kaitseminister Juho Niukkanen.

Kaitseminister, tegelik põllumees Juho Niukkanen, on sündinud 27. 07. 1888. a. Kirvus, kus peab oma vana sugukonna talu. Peale selle on ta suure saetööstuse juhataja. Maaliidust valitud esindajana on ta mitmed korrad olnud parlamendi liige. Ta on olnud kaks korda presidendi valijameheks ning valitsuse liikmena varemalt osavõtnud seitsmest kabinetist. Nii on ta valitsustest osa võtnud põllutööministri abina,

teede- ja avalikkude tööde ministrina, kaitseministrina ja rahaministrina. Ta on teotsenud mitmete omavalitsuste ja valitsuse usalduskohtadel, on töötanud sõjaväeteenistuse seaduse muutmise komitees ja riigikaitserewisjoni liikmena. Minister Niukkanen on tähelepanuväärne poliitiline tegelane ja maaliidu juhtivaid mehi. Temale on antatud Soome Valge Roosi komanderi rist ja Norra Püha Olevi ordu suurrist.

*Minister P. J. Hynninen
Soome saadik Eestis.*

Minister P. J. Hynninen.

Minister P. J. Hynninen on sündinud 1883. a., õppinud Helsingi ülikoolis filosoofiat, ajalugu ja rahvamajandusteadust, omandanud filosoofia magistri tiitli 1909. a. Teotsenud kooliõpetajana, hiljem „Uusi Suometar'i” peatoimetajana, pärast Luotto-Pankki peajuhatajana. Astunud välisministeeriumi teenistusse 1922. a., algul Soome esimese peakonsulina Peterburis, pärast Haag'is. Nimeetatud saadikuks Riiga ja Kaunasesse 1928. a. ja Tallinna 1933. a.

Võtnud osa üliõpilaselust, teotsedes Savolainen osakunta kuraatorina, Soome üliõpilaskonna juhatuse liikmena ja üliõpilaskonna esimehena. Mitmete seltside auliige. Tema sulest on m. s. ilmunud Euroopa majandusgeograafia.

Saadikuna Eestis on minister Hynninen nelja siin viibimise aasta jooksul palju korda saanud kahe vennasrahva lähendamise alal. Peale teiste aumärkide omab minister Hynninen ka Eesti I kl. Kotkaristi.

Kindralleitnant H. V. Österman

Soome Sõjaväe juhataja
kindralleitnant Hugo Viktor Österman.

Kindralleitnant Österman on sündinud Helsingis 05. 09. 1892. a. Ta lõpetas keskkooli 1911. a. ja astus pärast seda Helsingi ülikooli. Õpingud tulid aga katkestada, kuna Österman astus märtsikuus 1915. a. 27. Kuninglikku Preisi Jäägripataljoni, kus ta tõusis kompaniülemaks. Österman saabus kodumaale ühes Jäägripataljoniga, astus majorina Soome sõjaväeteenistusse ja võttis vabadussõjast osa pataljoniülemana. Pärast vabadussõda oli ta algul 5. Jäägripataljoni, hiljem kuni 1919. a. Kajaani Partisanide Pataljoni ning 1919 — 25. a. Pori Rügemendi ülemaks. 1925. aastal määrati Österman 3. Diviisi ülemaks, millisel kohal oli 3 aastat, õppides samal ajal Rootsi Kõrgemas Sõjakoolis. Aastatel 1928 kuni 1932

oli ta jalaväe inspektoriks ja aastatel 1930—1931 ühtlasi kaitseministri abiks, täites samal ajal lühikest aega ka Uudenmaa maakorra kohuseid. Sõjaväe juhatajaks määrati Österman 12. 01. 33. a. Kindralleitnant Österman on osa võtnud määrustikkude koostamisest mitme komitee liikmena ja määrustikukomisjoni esimehena. Ta on toiminud ohvitseride liidu ja jäägrite liidu esimehena. Innuka laskespordi harrastajana ta on Soome laskurite liidu juhtivaid mehi, olles praegu laskurite liidu esimees. Österman ülen-
dati kolonelleitnandiks 1920. a., koloneliks — 1925. a., kindralmajoriks — 1930. a. ja kindralleitnandiks — 16. 05. 35. a. Tal on mitmeid Soome ja välismaade aumärke, nende hulgas ka Eesti I klassi Kotkarist.

Kindralleitnant K. L. Oesch

Soome Kindralstaabi ülem
kindralleitnant Karl Lennart Oesch.

Kindralleitnant Oesch on sündinud 08. 08. 1892. a. Pühajärvel. Ta lõpetas keskkooli Sortavalas 1911. a. ja õppis pärast seda ülikoolis loodusteadust kuni 1915. a. Pärast seda läks ta esimeste soome jäägritega Saksamaale. Jäägripataljonis Oesch tõusis kompaniülemaks. Vabadussõjast võttis ta osa pataljoniülemana. Pärast sõda 1918.—1919. a. ta oli Mägestikubrigaadi Staabi ülemaks, 1919.—1920. a. Kaardiväe Jäägripataljoni ülemaks ja 1920. a. Sõjaväe Staabi ülemaks. 1921. a. määrati ta Viipuri Rügemen- di ülemaks, millisel kohal oli kuni 1923. a. 1923.—26. a. Oesch õppis algul Prantsusmaal ja pärast seda Soomes, lõpetades Kõrgema Sõjakooli. 1925. a. määrati ta Kindralstaabi

osakonna ülemaks ja järgmisel aastal Kõrgema Sõjakooli ülemaks. 1929. a. Oesch oli 1. Diviisi ülemaks ja 27. 10. 30. a. Kindralstaabi ülemaks. 1932. a. täitis ta mõni aeg siseministri abi kohuseid. Alates 1932. a. on kindralleitnant Oesch Soome Valge Roosi Ordu komitee liige ja juba 10 aastat teot- senud Soome sõjaajakirja „Sotilasajakaus- lehen“ peatoimetajana. Peale selle ta on töötanud mitmetes komiteedes liikmena. Oesch ülendati kapteniks 1918. a., majoriks samal aastal, kolonelleitnandiks — 1921. a., kolonelik — 1925. a., kindralmajoriks — 1930. a. ja kindralleitnandiks — 06. 12. 36. a. Kindralleitnant Oesch omab aumärkidest ka Eesti I klassi Kotkaristi.

**Korpuse ülem
kindralleitn. Harald Öhquist.**

Kindralleitnant Öhquist on sündinud 1. märtsil 1891. a. Helsingis. Pärast õigusteaduskonna lõpetamist Helsingi ülikoolis ta astus 27. Kuninglikku Preisi Jäägripataljoni. Soome vabadussõjas Öhquist oli pataljoni ülemaks. 1918. a. ta määrati Karjala Kaardiväerügemendi ülemaks, 1925. a. — 2. Diviisi ülemaks ja 1933. a. — Korpuse ülemaks. Ta on lõpetanud Rootsi Kõrgema Sõjakooli 1925. a.

Ülendatud majoriks 1918. a., kolonelleitnandiks — 1921. a., koloneliks — 1925. a., kindralmajoriks — 1930. a. ja kindralleitnandiks — 1936. a. Tal on mitmeid kodu- ja välismaa aumärke, muude seas ka Eesti I klassi Kotkarist.

**Kaitseliidu ülem
kindralleitn. K. L. T. Malmberg
VR III/1.**

Kindralleitnant Malmberg on sündinud 08. 05. 1888. a. Helsingis. Pärast inseneri diplomi omandamist Helsingi Kõrgemas Tehnilises koolis 1914. a. ta siirdus järgmisel aastal Saksamaale Jäägripataljoni ridadesse. Võttis Soome vabadussõjast osa op. grupi ja suurtükiväe ülemana. 1918. a. määrati suurtükiväe kooli ülemaks ja hiljem väljasuurtükiväe rügemendi ülemaks. Kaitseliidu ülem 1921. aastast, olnud ka kaitseministriks 1924.—1925. a.

Ülendatud majoriks ja kolonelleitnandiks 1918. a., koloneliks — 1922. a., kindralmajoriks — 1927. a. ja kindralleitnandiks — 1936. a. Tal on mitmeid kodu- ja välismaa aumärke, muude seas ka Eesti Vabaduse Rist ja I klassi Kotkarist.

Merejõudude juhataja kindralmajor V. L. R. Valve.

Kindralmajor Valve on sündinud Lappeenrannas 28. 12. 1895. a., õppinud keskkoolis ja tehnilises õppeasutuses. Maailmasõja ajal ta sõitis Saksa maale ja astus Jäägripataljoni. Vabadussõjast võttis osa algul patareid ja hiljem grupiülemana. Raskesuurtükiväe rügemendi ülemaks määrati 1918. a., Rannasuurtükiväe ülemaks — 1925. a., Merekaitse ülemaks — 1925. a. ja Merejõudude juhatajaks 1933. a.

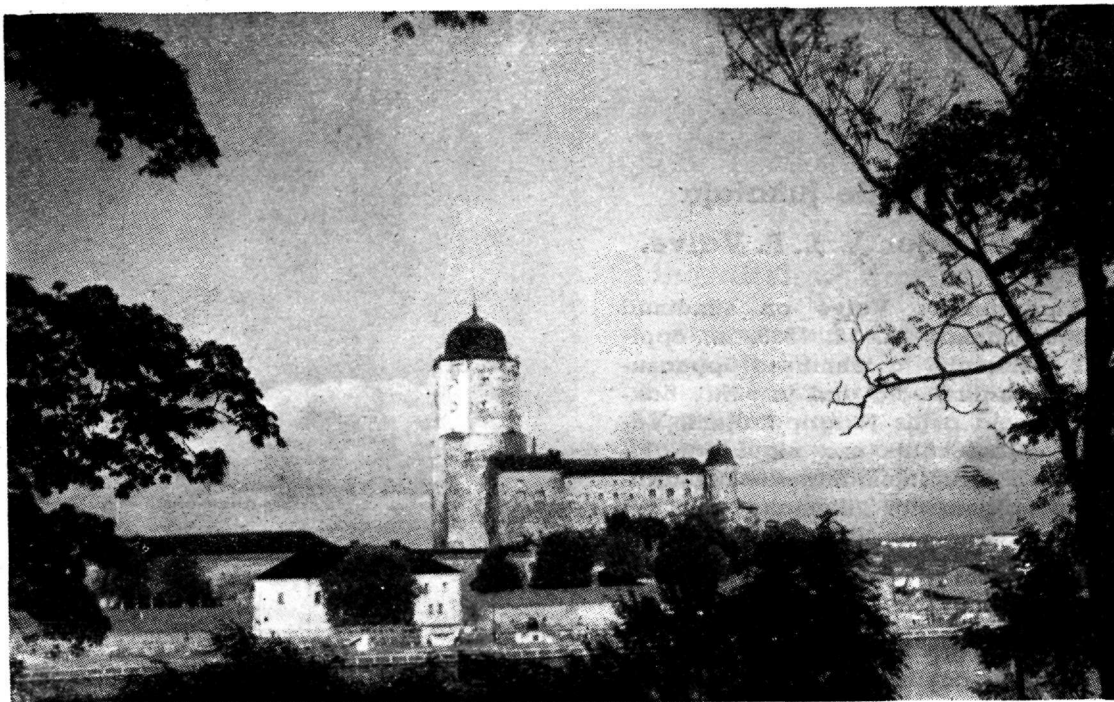
Ülendatud kapteniks 1918. a., majoriks — 1919. a., kolonelleitnandiks — 1923. a., koloneliks — 1925. a. ja kindralmajoriks — 1933. a. Omab mitmeid kodu- ja välismaa aumärke, muude seas Eesti II klassi Kotkaristi.

Õhujõudude ülem kindralmajor J. F. Lundquist.

Kindralmajor Lundquist on sündinud Helsingis 15. 08. 1896. a. Saades 1914. a. üliõpilaseks, ta siirdus järgmisel aastal Saksa maale Jäägripataljoni ridadesse. Vabadussõjast võttis ta osa patareid ülemana ja Suurtükiväebrigaadi staabi ülemana. Määrati suurtükiväe grupi ülemaks 1918. a., suurtükiväe rügemendi ülemaks — 1922. a., suurtükiväe inspektori abiks — 1923. a., suurtükiväe rügemendi ülemaks — 1924. a. ja õhujõudude ülemaks — 1932. a. Kindralmajor Lundquist on lõpetanud Prantsuse Kõrgema Sõjakooli 1930. a.

Ülendatud kapteniks 1918. a., majoriks — 1920. a., kolonelleitnandiks — 1925. a., koloneliks — 1928. a. ja kindralmajoriks 1936. a. Tal on mitmeid kodu- ja välismaa aumärke, muude seas ka Eesti II klassi Kotkarist.

Viiburi kindlus.

Soome sõjalised jõud enne ja nüüd.

Soome kindralstaabi kapten V. H. Halsti.

Soome praegune sõjavägi on niisama noor kui Soome riiki — 20-aastane. Enne praegust iseseisvuse aega, alates X sajandist p. Kr., Soome kuulus teiste riikide ülemvalitsuse alla — kuni 1809. a. Rootsi, pärast seda — Vene riigi alla. Vaatamata sellele ulatuvad Soome sõjaväe juured siiski kaugesse minevikku, ehkki tema osa Euroopa lahinguväljadel on loomulikel põhjusil jäänud tähelepandamatuks.

Soome sõduri õigused ja kohustused põhjenevad vaba talupoja igivanale õigusele — relv käes kaitsta oma kodu, tööpõlde ja varandust võõraste riisumisürituste vastu. Kivine maapind ja kare ilmastik on Soome sõdurile vajutanud oma pitseri. Väljakaevamistel saadud muinasleidudest on väga suur osa sõjavarustusse kuuluvaid esemeid. Mägede ja kõrgustikkude tippudel, eriti Soome edela- ja kaguosas, on määratu hulk igivanu linnuseid. Kalevala, Soome suur rahvaeepos, jutustab hulkades rahvalauludes soome sõdurite muinasjutulistest vägitegudest. Kõigest sellest nähtub, et rahval on olnud tarvidus arendada sõjamehelikke omadusi.

Mõeldes sellele, tundub päris imelikuna, et ajalugu ei tea jutustada peagu ühestki heitlusest X sajandil maale tunginud rootslastega. On tõenäoline, et Edela-Soome vallutamise sündis eeskätt rahulikult teel, kaubandusliku läbikäimise ja kirikliku misjonitöö kaudu. Sise-Soome hõimud, eeskätt hämelased, tegid selle vastu kaua energiliselt opositsiooni. Vanad kroonikad jutustavad palju ka sõjakate karjalaste arvukatest röövretkedest kesk- ja lääne-soomlaste maa-dele.

Kui maa langes Rootsi võimu alla, jäi riigi idapiiri kaitsmine venelaste pealetungide vastu suurelt osalt soomlaste hooleks. Osalt sündis see nii, et rahvas pidas üleväl võõraid või kodumaal värvatud palgasõdurite jõuke, osalt otsiti väljapääsu suuremate sõjaretkede puhul ka sõjaväkke võtmisega, mis sageli omas sunduslikku iseloomu. Osalt saadi mehi ka sel teel, et maaomanik kohustus palkama, varustama ja üleväl pidama ühe sõduri, saades vastutasuks maksuvaba maa. Niiviisi moodustati eriti ratsaväge. Ohu silmapilgul süüdati igivana tava järgi

mägedel märgutulesid või saadeti majast majasse sõna — „pandi kokkukutsekepp ringi käima“ — kus mehed siis koondusid kokkuräägitud kohtadesse oma maad kaitsma. Sageli niisugused „maakaitseväe“ jõud liitusid lähema tegevväe osaga, sõdades selle juhi alluvuses. Päris kuulsaks olevat saanud 1495. a. Viiburi kaitsnud vabatahtlikud ning Karjala kannase talupoegist moodustatud suuskurijõugud, kes Joutseläs 1555. a. lõonud tagasi mitmekordselt ülekaalus olevad venelaste väeosad ja saavutanud hiilgava võidu.

Kui XV sajandi lõpul ja XVI sajandi algaastail Rootsi pidas Venemaa vastu vallutussõda, siis etendasid ka soomlased neis sõdades tähelepanuväärivat osa. Soomlaste esiisad olnud J. de la Gardie juhtimisel isegi mõni aeg Moskvas peremehed. Sõja lõpptulemuseks oli Venemaa eraldamine Soome lahe rannikust. Samal ajal sattus ka Eesti Rootsi alla.

Soome sõjajõud said esimest korda kindla kuju XVI sajandi algul. Moodustati rügemente, millede loomine ja täiendamine sündis meeste sõjaväkke võtmise teel maakondade kaupa.

Rügementide arv ja koosseisud muutuvad eri aegadel päris märgatavalt. Tuntud on järgmiste rügementide nimed: Turu lääni, Pori, Pohjanmaa, Savo, Hämeenlinna, Lääne-Uudenmaa, Ida-Uudenmaa, Lääne-Viiburi ja Ida-Viiburi. Ratsarügemente oli kolm, nimelt — Turu lääni, Häme ja Viiburi. Soome sõjaväe arv oli XVI sajandil umbes 12 000—18 000 meest. Need väeosad võtsid osa kõikidest sõdadest, mis Rootsi pidas XVI sajandil, ja omasid hea kuulsuse. 30-aastase sõja aegsete „hakkapeliitlaste“ (Gustav-Adolfi aegne soome ratsanik-„pealekargaja“) tublidust ülistatakse mitmeski vanas jutustuses. Breitenfeld'i, Lech'i, Lützen'i, Nördlingen'i, Wittstock'i jt. lahingud on tunnustulpadeks soome sõjaväe ajaloos. Osa soome rügementidest oli pidevalt määratud teenima Venemaa ja Poola piiridel. Soome sõdurite esiisad tundsid siis päris hästi ka Eestimaad ja selle rahvast.

XVI sajandi viimasel poolel kuningas Karl XI juhtimisel teostus soome sõjaväe organisatsiooni alal suur uuendus. Mindi üle nn. roodudesse jaotamise süsteemile. Selle järgi teatava suurusega talund oli kohustatud sisse seadma ja üleval pidama ühe sõjamehe. Temale anti popsikoht, mille tuludest ta sai ülalpidamise. Ohvitseridele anti majandamiseks riigi talundeid. Riik andis relvastise ja varustise. Nii oli kogu armee rahu ajal hajutatud ja haris põldu; ta koondus vaid määratud harjutuste läbi viimiseks. Rannaäärsed elanikud andsid samal viisil meremehi.

Ratsavägi määrati endisel viisil: rikkamad talundid andsid ratsamehi, vabanedes seega maksudest. Niisugune sõjaväe organisatsioon kehtis ajani, millal Soome eraldati Rootsist, ja osutus päris otstarbekohaseks. Selle organisatsiooni kohaselt Soome sõjavägi koosnes 7 jalaväe- ja 3 ratsarügemendist ja umbes 700-mehelisest mereväest, üldse umbes 11 200 meest.

Suur Põhja sõda (1700 — 1721) pani Soome sõjajõud ja kogu rahva tugevale proovile. Alguses järgnes üks võit teise järele. Narva hiilgavas

lahingus oli üle poole soomlaste väeosi. Soome rügemendid rändasid risti-rästi läbi Poola ja võtsid osa sõjaretkedest Venemaa vastu. Sel ajal soome rahvas pidi pingutama oma viimast jõudu, täiendades kaotusi ja andes mehi kodumaal loodud täiendusrügementidesse. Suur osa neistki viidi võõrastesse maadesse, sinna nad jäidki. Kodumaale jäetud väeosad sõdisid lootusetult venelaste ülevõimu vastu. Nende jäänused hävitati Napue lahingus 1714. a. Kogu maa läks Venemaa alla. Üle ühe neljandiku elanikkonnast suri nälga, tapeti või viidi orjadeks Venemaale; osa põgenes Rootsi, kus loodi soome väeosade jäänustest uusi rügemente, kes viidi sõjaretkele Norra vastu. Uueaasta ööl 1718. a. hävines suur osa neistki hirmsas lumetormis Norra tundrates. Rahulepingu järgi kogu Kaagu-Soome läks Venemaa alla. Samal ajal ka Eesti rahvas jäi idariigi alluvusse.

Major R. Ingelius
Soome sõjaväeline esindaja Eestis.

30-aastase sõja aegne ratsamees „hakkapeliitlane“.

XVII sajandil Soome sõjavägi ei suutnud toibuda sajandi algul saadud löögist. Riigi juhtkond jättis sõjaväe hooletusse. Varustus oli vilets, harjutusi peeti väga harva. 1741.—1743. a. peetud sõjas venelased vallutasid kogu maa. Piir kanti edasi Kymijõe.

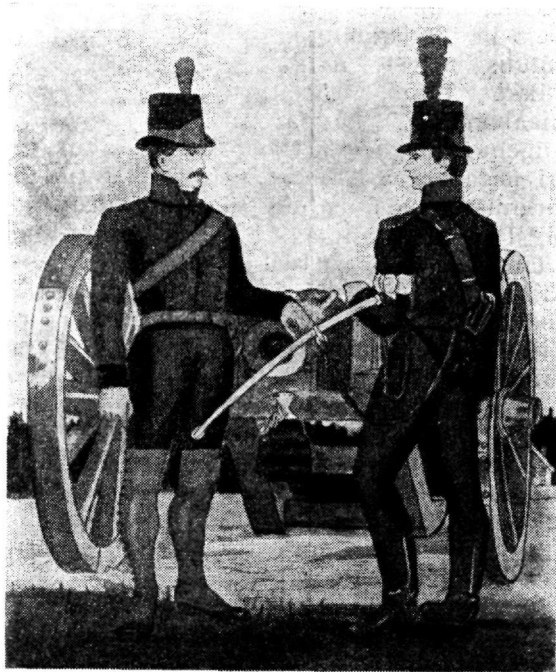
Uudenmaa Dragooni- ja Uudenmaa Jalaväerügemendi sõdurid 1808—09.

Savo brigaad erines mõnes suhtes täiesti teistest toleaegetest väeosadest: ta ei kasutanud toleaeget tavalist joontaktikat, vaid laskuriahelikke, kasutades maastikku ja üksiktuld. 1788.—90. a. sõjas brigaad lõi edukalt ülekaalus olevate venelaste väeosi Porrassalme (Porrasväina) ja Parkumäe lahingutes. Kuid soome sõdur ei jõudnud enam tõusta hakkapeliitlaste ja karoliinlaste tasemele.

Porirügemendi sõdur ja ohvitser 1808—09.

Pärast seda hakati ohverdama rohkem raha kaitse vajadusteks. Ehitati Suomenlinna tugev kindlus. Soome sai oma ohvitserikooli, mis asus tol ajal Savo maakonnas, Haapaniemel. Tol ajal arendas Soome kaitseküsimusi tähtis mees — J. M. Sprengtporsten. Tema poolt loodud ja väljaõpetatud

Suurtükiväe ohvitser ja sõdur 1809—09.

Vana Kaardivägi oma kasarmu õuel, tagaplaanil Gornõi Dubnjaki lahingu mälestusmärk.

1808. a. puhkes jälle sõda Venemaaga. Sel korral sõda tõi kaasa otsustava pöörde Soome rahva saatusse. Maa eraldati Rootsi ja liideti Venemaaga viimase autonoomse suurvürstiriigina. Soome sõjavõidud pidasid tol ajal Rootsi abita kuulsusrikkaid lahinguid, kuid see ei suutnud muuta lõplikku tulemust. Soome sõjavägi koosnes sõja puhkemisel 7 roodusüsteemile põhjenevast ja 4 värvatud rügemendist ning 7 üksikust pataljonist — üldse umbes 20 000 meest, kellele lisaks tuleb lugeda veel 2100 meest mereväge. Taandudes tugevamat vastupanu avaldamata kuni Siikajõeni Kesk-Pohjanmaal, löödi mainitud jõe kaldal jälitajaid venelasi ja läheneti jälle Kesk-Soome järvede rajooni, kus võideti venelasi Revonlahe, Alavude ja Lapua lahingutes. Kindral Sandelsi juhatusel Savos teatsenud väeosad saavutasid veel hiilgavamaidki tulemusi, tungides Kuopio lähedale ja tekitades venelastele raskeid kaotusi. Sõja sellel perioodil esines hulk partisaaniväeosi, kuhu kuulus alalisväe kõrval ka talupoegi. Suurimat kuulsust saavutasid kapten Olli Tiaise ja allohvitseride Rothi ja Spoofi juhatusel olevad osad. Nad tungisid vaenlase seljatagusesse, vallutasid ladusid ja voore, vangistasid käskjalgu ja hävitasid vähemaid osi. Partisaanisõda sellisena on igivana soomlaste sõdimisviis, mida eduga kasutati ka 100 aastat varem — suure Põhjasõja ajal. Selleaegseid partisaane nimetati „Kivekateks“, nende kuulsama juhi Antti Kivekka nime järgi. Kui venelased said suuri täiendusvägesid, siis pöördus sõjaõnn: soome sõjavägi kandis Oravaiste juures raskeid kaotusi. Algas uus taandumine, mis lõppes alles Rootsi maal — Tornio jõe lääne-

kaldal. Rahusõlmimise järele võeti väeosadelt relvad ja saadeti kodumaale.

Kuid pea algas Venemaa valitsuse all uus periood. Esimesena võis alustada oma tegevust Haapanieme ohvitserikool. Varsti see viidi üle Hamina linna, kus nimetati ümber Soome Kadetikooliks. Kool laskis sõjaaasta jooksul välja mõnegi andeka mehe, kes kodu- või Venemaal tõusid kõrgetele kohtadele. Kooli tähtsaim õpilane oli praegune marssal vabahärra Gustav Mannerheim.

Sõjaväe roodusüsteem jäi nimeliselt maksma, ehkki roodud ei andnud sõjamehi, vaid maksid nn. vakantsmaksu. 1812. a. Vene keiser andis määruse kolme värvatud jäägiriigendi loomiseks. Pärast seda soome rahvuslik rooduvägi elas üle pidevaid muudatusi. Need vaheldusid Venemaal valitsevate poliitiliste meeolude järgi. Üks väeosa jäi siiski kõrvale neist vaheldusist, nimelt 1817. a. loodud Soome õppepataljon, kes sai hiljem nimetuse Helsingi õppe-kütipataljon. 1829. a. pataljon nimetati Ihukaitse-

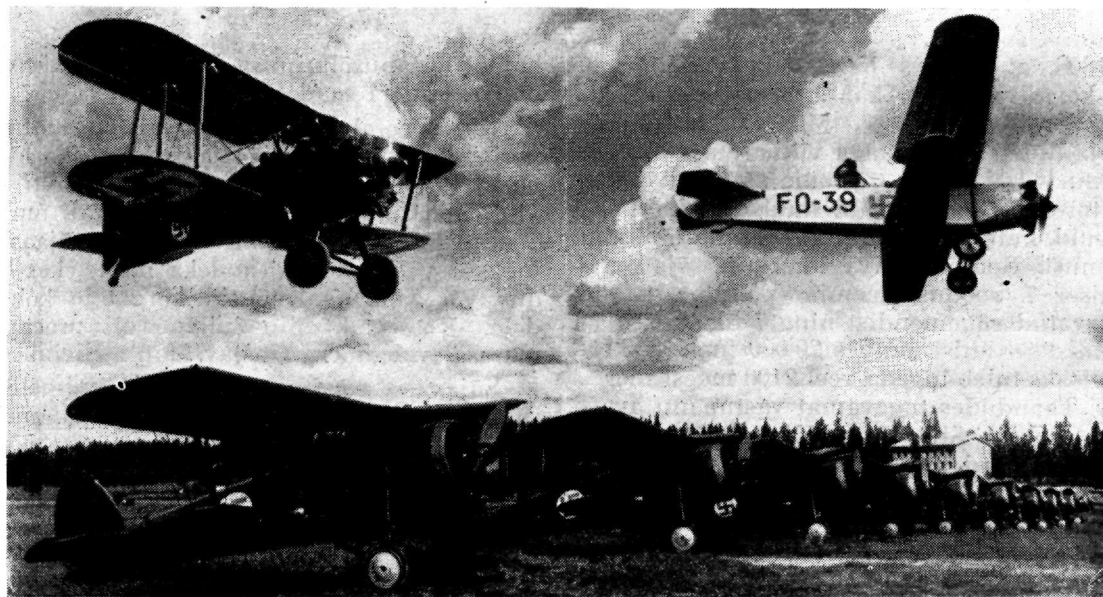

Vana sõjavägi talimaastikul.

väe Soome õppe-kütipataljoniks. Nn. „Idamaise sõja“ ajal kutsuti ellu Soome vanale roodujaotusele põhjenev sõjavägi (1854), kuid juba 1867. a. selliselt loodud väeosad likvideeriti. Jäid järele vaid vana Kaardipataljon ja Kadetikool. 1878. a. oli tähtis soome sõjaväele seepoolest, et siis mobiiliseeriti Soome Kaardivägi ja saadeti Türgi sõtta, kus ta edukalt võitles m. s. Gornõi Dubnjaki ja Plevna lahingutes. Sel ajal pandi maksma ka sõjaväekohustuse-seadus ja Soome sai endale rahvusliku sõjaväe. Viimane koosnes kaheksast kütipataljonist, kolmekümne kahest reservkompanist ja Soome Dragunirügemendist. Sõjaväel oli oma ülemus, kelle lähemaks otseseks ülemaks oli Soome kindralkuberner. See sõjavägi sai rohkem sõjaväe harjutustel ja katsel suure tunnustuse osaliseks.

elementaarset sõjalist treeningut. Need organisatsioonid teetsid võimlemisühingute, tuletõrjeseltside jms. nimetuste all. Relvi püüti hankida välismailt. Nii sai alguse kaitseliidu idee. Soomlased hakkasid end täies vaikususes ette valmistama vabadusvõitluse vastu.

Maaõhukõrguse süttides olid soomlaste tunded venelaste, kui rõhujate vastu, vaenuliku. Venelaste seisukohast vaadatuna oli usaldusväärseid soomlasi päris vähe. Seepärast Soomes ei pandudki maksma sõjaväeteenistuskohustust, ehkki venelased väga vajasisid uusi jõude kaotuste asendamiseks. Kõigest hoolimata sõja ajal sündis siiski Soome uue sõjajõu esimene väeosa ja nimelt Saksamaal. Kohe sõja süttides tähtsaks soome üliõpilasnõorsoo keskel mõtte, mis oli sihitud maa vägivaldseks eraldamiseks Vene-

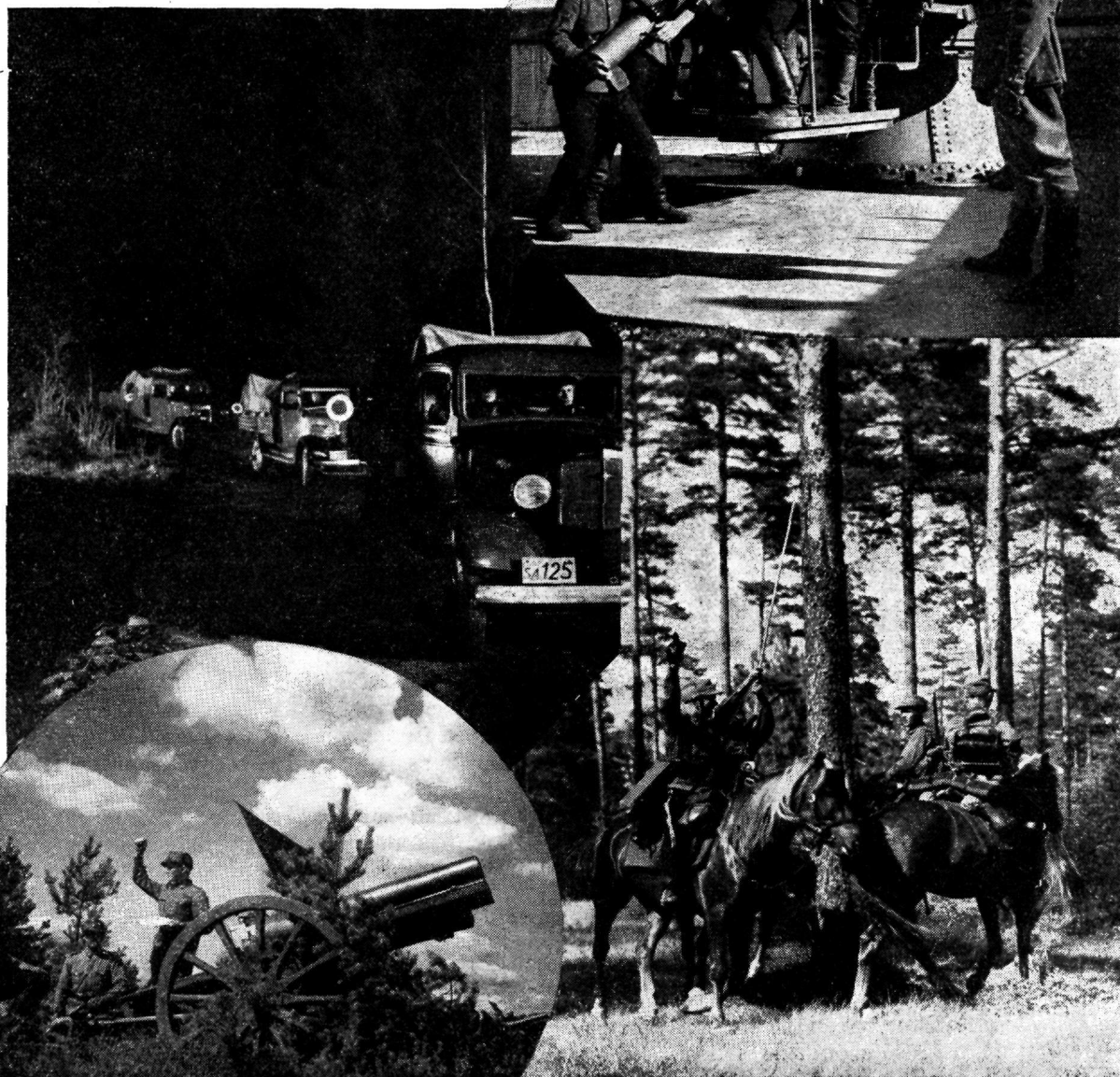
Soome hävitajad ja luurelennukid.

Venelaste surve ajal asuti esmalt selle sõjaväe kallale, et sel teel soome rahvalt riisuda võimalused ta õiguste kaitseks relvastatud jõuga. Aastatel 1901—1905 sõjavägi saadeti laiali ja seadusevastaselt anti uus sõjaväeteenistuse-seadus, mille järgi soome noorsugu pidi sõjaväeteenistust kandma Venemaal. See venestamise üritus siiski ebaõnnestus; noorsugu jäi väeteenistusse kutsumisest eemale, mispärast sellest loobuti.

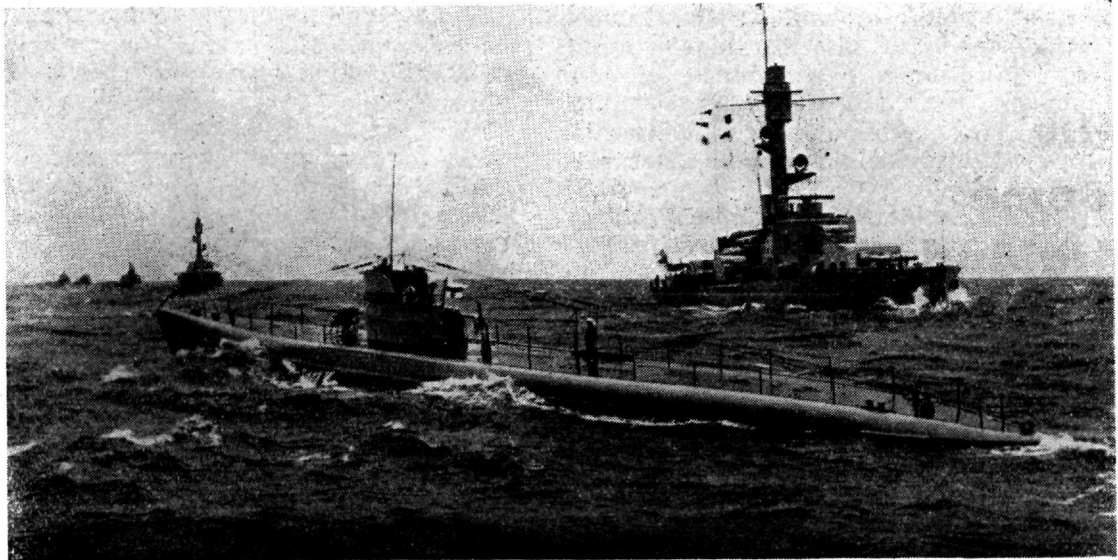
Soome oli rahvuslikust sõjaväest jälle ilma. Rahvas süvenes ikka enam ja enam arusaamine, et varem või hiljem ta peab võitlema relvaga rõhujate venelaste vastu. Sel põhjusel loodi salajasi organisatsioone, kus nende liikmeile püüti anda vähemalt

maa küljest keskriikide abiga. Loodeti veel, et Rootsi võtab osa sellest üritusest. Mõtte tuumaks oli eeldus, et keskriikide väeosad maanduvad Soomes, kus rahvas hakkab mässama vene võimukandjate vastu ja lämmatab vene väeosad. Mässujuhte tulnuks välja õpetada. Esmalt pöörduti Rootsi poole, kus aga niisugusele palvele suhtuti eitavalt; seejärel võeti ühendus Saksamaaga, kus oldi valmis abiandmiseks. Sündis „Pfadfinderkursus Lockstedt“, mis hiljem laiendati ja sai nimetuseks 27. Kuninglik Preisi Jäägripataljon. Üle 2000 soomlase lahkus salaja Soomest ja liitus jäägritega. Pataljoni suurim koosseis oli: neli laskurikompanit, kaks kuulipildurikompanit, pio-

**Pilte
Soome
sõjajõududest.**

*Ülal vasakult: autokolonn öösi; ranna-
suurtükk; all vasakult: väljahaubits tege-
vuses; ratsaväe telefonijagu.*

Soome soomuslaevu ja allveepaate

nerikompani, patarei, ratsarühm, sidekomando ja orkester. 1916.—17. a. pataljon oli idarindel Misse jõe ääres ja Riia rannikul: 1917. a. ta võttis osa Aa jõe talilahingutest. Pionierikompani, teetsedes eraldi, võttis osa Schmardeni lahingust, saades oma esinemise eest erilise tunnustuse osaliseks. Patari, eraldi pataljonist, võttis samuti edukalt osa mitmetest lahingutest. Nii mõnedki jäägrid kannavad neis lahinguis osutatud leenete eest Preisi raudristi. 1917. a. suvel ja sügisel sai pataljon hea erialalise väljaõppe. Soome vabadusarmeele sündis kindel, suurepäraselt väljaõpetatud ja sõjas karastatud juhtkond.

Maailmasõja ajal jätkati kodumaal salaja kaitseliidu organiseerimist. See sai uut hoogu nn. märtsikuu revolutsiooni järele, kui nähti otsustavat silmapilku lähenevat. Samal ajal arenes Soomes teinegi sõjavägi, nimelt punaste revolutsiooniline sõjavägi, nn. punakaart. Nagu teada, soome rahvas otsustaval silmapilgul jagunes kahte ossa ja vabadusarmeel tuli võidelda ka venelastega ühinenud punaste vastu, kes tahtsid luua „Nõukogude Soomet“. Käesoleva artikli raamidest ei kuulu selle kurva nähte ja põhjuste selgitamine. Püüame kirjeldada ainult selle armee arengut, millest võrsus Soome praeguste sõjavägede esiisa. Väeosad, kelledega tolleaegne ülemjuhataja kindral Mannerheim algas vabadussõda, koosnesid tervelt vabatahtlikest kaitseliitlastest. Relvastis ja varustis oli täiesti puudulik; ka organisatsioonis ei olnud jõutud rühmast ja kompanist kaugemale. Väljaõpetatud juhte oli väga vähe, sest jäägripataljon

saabus kodumaale alles kuu aega hiljem. Vaenlane oli nii arvult kui relvastiselt ülekaalus. Nendes oludes oli loomulik, et Põhjanmaa vallutamise ja rinde kindlakskujunemise järele järgnes tegevuses pikem seisak, kus tegevus rindel piirdus vaid saavutatud edu kaitsmisega ja kus pandi alus organiseerimistööle.

„Valges Soomes“ kuulutati välja üldine sõjaväeteenistuskohustus. Selle põhjal loodi 6 jäägripataljoni, missugused ühendati 3 brigaadi ja 2 rügementi. Igas rügemendis oli 3 pataljoni ja 3 laskuri- ja 1 rk-kompani. Nendesse rügementidesse paigutati ohvitserideks ja allohvitserideks peamine osa jäägripataljonist. Nendele lisaks moodustati värbamisega veel kaks grenaderirügementi. Kaitseliitlased koondati pataljonideks ja rügementideks, missuguseid sai kümme. Armees koosnes 18 jalaväerügementi. Suurtükiväge oli sõja keskperioodil 26 patareid. Hiljem osa neist koondati jäägri-suurtükiväe brigaadiks. Ratsaväe moodustas Uudenmaa dragunirügement; sellele lisaks loodi Häme ratsarügement ja Karjala ratsajäägripataljon. Peale selle oli eriüksusi side-, raudtee-, sanitaar-, hooldus- jm. teenistuse jaoks. Kogu sõja kestusel teotses eesmainituile lisaks vähemaid eriüksusi. Kõrgema juhtimise instantsina oli ülemjuhatajale alluv peakorter ja sellele alluvaid armee-, rinde-, operatiivgruppide- jm. staape vastavalt operatiivsetele vajadustele. Organisatsioon arenes pidevalt kogu sõja kestusel ega polnud veel kaugeltki valmis sõja lõpul.

Valge armee esimese suure pealetungioperatsiooni Põhja-Soomes teotseva vaenlase

vastu viisid läbi kaitseliidu osad. Selle operatsiooni viimasest järgust — Tampere vallutamise — võtsid osa juba esimesena komplekteeritud jäägrirügemendid. Teine jäägrirügement kaotas siin mõne tunni jooksul üle poole oma koosseisust, kuid viis oma ülesande siiski vankumata lõpule. Teises pealetungioperatsioonis, mis lõppes Viiburi ja kogu Kagu-Karjala vallutamise, olid tules kõik jäägriväeosad. Jäägrid paistsid välja ainulaadsete juhtidena, eriti nõrga ettevalmistuse saanud väeosades, kus juhi eeskujul on asendamatu. Vabadussõja ajalugu on täis kirjeldusi jäägrite julgetest tegudest.

Vabadussõja lõppedes pidi armee üle minema rahuaja olukorda ja seega vajab ümberkorraldusi. Üldine sõjaväeteenistuskohustus jäi jõusse. Maa jaotati 29 mobilisatsiooni ringkonda; teenistus tegevvaes määrati kindlaks 1,5 aasta peale, mis varsti lühendati 1 aastani, välja arvatud erirelvaliikide, reservohvitseride ja allohvitseride väljaõppe kestus, mis määrati kindlaks 15 kuule.

Sõjaväe organisatsioonis võeti kasutamisele kaadrisüsteem. Mobilisatsiooni korral tuli igast väeosast reservlaste täiendamise ja jagamise abil moodustada sõjaaegseid väeosi. Siin ei ole võimalik üksikasjaliselt valgustada kõiki neid faase, mis sõjaaegsel armeel tuli läbi teha, enne kui kujunes kindlaks rahuaegne koosseis. Kuni 1921. a. armee oli juba omandanud need peajooned, mis suuremalt osalt on säilinud senini. Maajõud jagunesid kolmeks diviisiks ning jäägr- ja ratsaväebrigadiks. Tehnilised väeosad, koosnedes väljatelegraafi-, raadio-, pioneri-, auto- ja raudteepataljonist, koondati ühe juhi alla. Armee teise osa moodustasid õhujõud, kolmanda — rannakaitse.

Järgnevatel aastatel sõjaväe organisatsioon elas üle pideva arengu, kuid muudatused ei olnud põhjapaneva iseloomuga. Vähehaaval siiski ilmnes, et maksmapandud mobilisatsiooni kord igas suhtes ei

olnud otstarbekohane. Suurima pahena esines sõja puhkedes kasutada olevate kattejäetuste nõrkus. Seepärast leiti põhjust eraldada üksikisest rahuaegne, väljaõpet läbiviiv ja katteülesannet täitev armee, ning mobilisatsiooni kaudu loodav armee. Viimatinimetatu loomine sünnib otstarbekohasemalt territoriaalsüsteemi põhimõttele, kasutades luustikuna kaitseliidu liikmeid ja võttes juhte tegevvaest. Nii jagunes 1932. a. sõjaväe organisatsioon kaheks: 1) tegevvaeks, kellele kuulub rahuaegse väljaõppe teostamine ja katteülesanne, ning 2) territoriaalseks organisatsiooniks, kelle ülesandeks on meeskodanikkude teenistusse kutsumine, reservlaste kordamisõppuste läbiviimine ning mobilisatsiooni ettevalmistus ja läbiviimine. Reservlaste kordamisõppused tehnilisel ja hoolduse alal viiakse läbi väeosades.

Samal aastal kui mindi üle territoriaalse organisatsioonile, uuendati ka sõjaväeteenistuse seadust. Selle järgi on teenistuse-aeg sõduritele 350 päeva, reservohvitseridele ja

Suuskurite rivi.

allohvitseridele 440 päeva, kordamisõppuste kohustus sõduritele $2 \times 20 = 40$, allohvitseridele $2 \times 25 = 50$ ja ohvitseridele $2 \times 30 = 60$ päeva.

Kaitsevägi, kes koos kaitseliidu organisatsiooniga, piirivalve ja merevalve asutistega moodustab Soome sõjaväe, jaguneb nüüd nelja peaosaks: maa-, mere- ja õhujõududeks, kellel igaühel on oma juht, ning territoriaalorganisatsiooniks. Maajõud moodustavad korpuse, kuhu kuulub kolm diviisi ja ratsaväebrigaad; tehnilised väeosad, side-, pioneri- ja hooldusosad on liidetud diviisidega. Maajõududesse kuulub ka rannalaevastik ja rannasuurtükiväe üksused. Õhujõudude peaosaks moodustavad lennusaadamad. Territoriaalorganisatsioon jaguneb sõjaväe lüüks ja viimased omakorda sõjaväeringkondadeks.

Veel mõni sõna Soome praeguse sõjaväe organisatsiooni juhtimise korraldusest. Sõjaväe kõrgeimaks juhiks on vabariigi president ja temale abiks kaitseõukogu, kelle liikmed president nimetab kolmeks aastaks. Praegu on kaitseõukogu esimeheks marssal Mannerheim. Kaitsejõudude

otseseks sõjaväeliseks juhiks on sõjaväe juhataja. Temal on abiks kindralstaap, kus on organeid sõjaväe organiseerimise, mobilisatsiooni, välisasjade, operatiivsete küsimuste, korralduse ja väljaõppe aladel. Sõjaväe kõrgeimaks administratiivseks asutiseks on kaitseministeerium kaitseministri eesotsas. Praegusel ajal on muutmisel kõrgema juhtkonna organisatsioon.

Kaitsejõududesse kuuluvad siseministri alluvuses töötavad piirivalve- ja merevalveasutised, kes hoolitsevad maa- ja merepiiri valvamise eest rahu ajal; sõja puhkedes nad liituvad vastavate sõjaväe osadega. Piirivalve sisaldabki juba rahu ajal osalt ajateenijate kompanid ja selle staabid teotsevad ka territoriaalorganisatsiooni staapidena.

Eriti tähtsa osa kaitsejõududest moodustab kaitseliidu organisatsioon. Vabadussõja lõppedes ja väeosade kindlaks kujunedes kaotas organisatsioon alguses oma tähtsuse, kuid pea leiti, et kaitseliit on Soome kaitsejõudude tähtsaim ja paratamatu osa. Sellest tingituna on kaitseliidu organisatsioon pidevalt arenenud.

SOOME VABADUSSÕDA.

Soome kindralstaabi kolonelleitnant J. O. Hannula.

Vene rõhumise vastu peetud õigusliku võitluse ajastul kõvenes just soome noorsoo ringides võimas äratundmine, et Soome päästmine on võimalik ainult aktiivse tegevusega, tõstes sobival hetkel relvastatud mässu. Sellist tegevust võidigi hakata ette valmistama maailmasõja puhkemisel, kui näis avanevat abisaamise võimalus keskriikidelt, eriti Saksamaalt. 27. 10. 1914. a. pidasid aktiivset tegevust pooldajad üliõpilased Helsingis koosoleku, kus pandi alus jäägri-liikumisele. Vabadussõja esimesi eeldusi oligi asjaolu, et umbes 1800 soomlast sai Saksamaal 27. Preisi Kuningliku Jäägripataljoni ridades sõjalist väljaõpet, juhi ettevalmistust ja sõjakogemusi.

Üliõpilased-aktivistid algasid oma tegevust vanemate rahvustegelaste toetuseta; paljud mõjukad isikud olid alguses järsult iseseisvuse liikumise vastu, pidades seda liikumist lootusetuks ja rahvale väga ohtlikuks. Kuid 1915. a. lõpuks kasvas iseseisvuse liikumine tugevasti kogu maal ja kõigis ringides. See rahustas erakondadevahe-

lisi riide ja lepitab ühiskondlikkegi vastuolusid.

Soome iseseisvuse liikumise pooldajad lootsid, et Saksa sõjategevus ulatub ka Soome, kus soomlasedki jäägrite juhtimisel oleksid liitunud Venemaa vastasesse võitlusse. 1916. a. oli Saksa sõjategevuse raskuspunkt siiski läänerindel. 1917. aastal seoses vene revolutsiooniga tekkisid separaatrahu loomise võimalused, mille tõttu sakslased ei alustanudki laiemaulatuslikumaid üritusi idarindel.

Soomes tekitas vene revolutsioon mõningaid vastuolusid. Vene ajutine valitsus andis juba märtsikuus avaldatud manifestiga Soomele tagasi autonoomia ja tühistas kõik seadusevastased määrused. Mõned lootsid, et Vene uued võimukandjad on valmis tunnustama Soome laialdast enesemääramise õigust. Aktivistide ringkonna seisukoht oli siiski endiselt järsult Vene vastane: olukorda tuli igati ära kasutada, eesmärgiga lahutada Soome täielikult Venemaast. Iseseisvuse liikumise organid al-

gasidki tarmukalt tegevust, kasutades revolutsiooniga tekitatud segadust.

Revolutsioon avas küll Soomele võimaluse vabastada end rõhujast, kuid teisest küljest see ajas teravaks klassidevahelise vaenu. Rahva halvemad elemendid algasid vennastamiset vene distsiplineerimata sõjaväelastega ühelt poolt, kuna teiselt poolt töölisi kihutati üles ühiskondlikule revolutsioonile vene eeskujul, hoolimata sellest, et Soomes oli rahvavalitsus ja rahvaesindus, kuhu valiti liikmeid üldise ja võrdse hääleõiguse alusel.

Pahempoolsed elemendid asusid looma punakaarti, kes sai endale relvad venelastelt. Nende jõukude omavoli ja terror levis eriti pärast seda, kui oktoobrikuus enamlased haarasid Venemaal võimu. Seadusliku valitsuse seisukoht muutus järjest raskemaks. Jäägrid ei olnud veel kodumaal; korra alalhoidmiseks ja tulevaseks vabadusvõitluseks asutatud kaitseliidu üksused olid aga sõjalisest seisukohast päris nõrgad. Kõige rohkem tunti siiski puudust sõjaväe juhtimise organist või õigemini juhist — mehest, kes oleks olnud suuteline juhatama ettevalmistusi ja relvastatud võitluse alates võtma enda kätte ülemjuhatus.

Viimasel hetkel leiti, nagu saatuse näpunäitel, vastav juht. Vabadussõda ettevalmistavad mehed pöörasid pilgud kindral C. G. Mannerheim'ile, kes 1917. a. detsembris oli saabunud Soome. Teati, et ta on sügavalt isamaalane ja andekas sõjamees. Need, kel oli olnud temaga kokkupuuteid, kinnitasid ka tema tugevat isiksust.

10. jaan. 1918. a. kindral Mannerheim nõustus võtma vastu Soome vabastamise juhtimist. Ülesanne ei olnud sugugi kerge; ebaõnnestumise tõenäolisus paistis ilmsena. Soomes oli umbes 40 000 mehe suurusele vene väele lisaks umbes 30 000 punakaartlast. Võrreldes nende jõududega olid kaitseliidu osad täiesti nõrgad ja peale selle suuremalt osalt relvastamata. Kuid kindral Mannerheim'il oli algusest peale kindel usk Soome rahva parematesse jõududesse ja selle tervena püsinud selgroosse.

Saades valitsuse esimehelt, senaator P. E. Svinhufvud'ilt, suulise volituse toimida valitsuse vägede ülemjuhatajana, sõitis kindral Mannerheim Vaasasse. Etelä-Pohjanmaa kaitseliidu üksused olid tol ajal kõige paremini korraldatud ja relvastatud. Ülemjuhataja otsustas alustada tegevust relvade ootamata äravõtmisega seal asuvailt vene väeosilt, missugused moodustasid kokku

Ülemjuhataja jälgib Tampere vallutamist.

umbes 5000 meest. Kuna ülemjuhatajal olid käsutada ainult väikesed, peagu väljaõpetamata ja puudulikult relvastatud salgad, osalt varustatud vanaaegsete relvadega, osalt ainult kirveste ja pussidega, siis oli see otsus äärmiselt julge. Kindral Mannerheim võttis endale ka suure vastutuse, sest pärast selle otsuse tegemist 25-dal jaanuaril 1918. a. saabusid valitsuselt Helsingist juhtnõõrid sõjategevuse alguse esialgse edasilükkamise kohta, kuna püüti veel läbivõitluste varal selgitada vastuolusid. Hiljem selgus, et läbivõitlustel ei olnud mingisuguseid õnnestumise võimalusi. Ka kindral Mannerheim'ile lähedased isikud esitasid sõjaliselt seisukohalt järske arvamusi tegevuse algamise vastu.

Kuid ülemjuhataja ei loobunud tehtud otsusest. Ta uskus kõigepealt moraalsesse jõusse, meeste tulisesse isamaarmastusse ja võitlustahtesse. Ta uskus ka ootamatuse mõjusse.

Ettevõtte õnnestuski suurepäraselt. Tähtsamad vene garnisonid piirati ootamatult sisse ja neilt võeti relvad 28. jaanuari eelisel ööl ja järgnevatel päevadel. Ainult üksikutes linnades tuli lüüa ägedamaid lahinguid enne kui venelased alistusid. Jaanuari lõpuks oli selliselt umbes 5000 venelastelt üle võetud relvad, mis anti kaitseliit-

lastele. Tegevust jätkati nüüd energiliselt ülemjuhataja juhtimisel.

Sündmused tõendasid, et olukord ei oleks võimaldanud ühiki päeva viivitust. Samal ööl kui algas ülemjuhatajalt ettevalmistatud julge tegevus Etelä-Pohjanmaal, algas ka kaua ettevalmistatud punane mäss koos venelastega. Mässulised ja venelased vallutasid Etelä-Soome (Lõuna-Soome) ajal kui valged puhastasid muu osa maast.

Ülemjuhataja otsused ja tegevused olid algusest peale julged ja suunatud vastase õrna kohta. Ikka ja jälle üllatasid need vastast, kutsusid venelaste ja mässajate seas esile hämmastust, närvlikkust ja nõutust. Seaduslikule valitsusele truuksjäänud rahva seas, n. n. valgete keskel, tärkas jälle lootus ja usk endasse. Mannerheim'i nimest tekkis nagu Soome vabadussõja esimene tunnussõna.

Kui tegevusbaas oli loodud ja selle julgestus lõunasse kuidagi viisi korraldatud, tuli ülemjuhatajal täita hiigelülesanne — sõjaväe ja sõja pidamiseks vajalise organisatsiooni loomine. Samal ajal rindel löödi tagasi arvuliselt ülekaalus olevate ja paremini relvastatud punaste ja venelaste väeosade rünnakuid. Kindral Mannerheim pidi võitma väga suuri, erilistest oludest tekkinud raskusi. Neis oludes ülemjuhataja volitustel sellistena ei oleks olnud suuremat mõju. Otsustav tähendus oli isiksuse suurel jõul; sellega ülemjuhataja saavutas lühikese ajaga distsipliiniga harjumata vägede austuse ja usalduse.

Valmistati palavikuliselt pealetungile nii põhja- kui lõunapoolset rindel. Mõlemal võitleval poolel, valgetel samuti kui punastel ja venelastel oli eesmärgiks sõda,

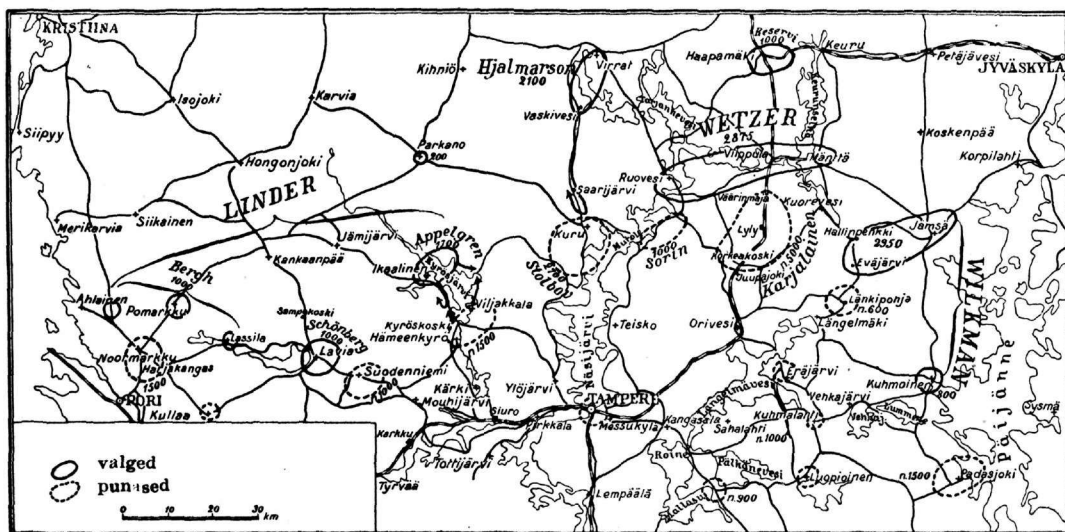
mis eeldas vaenlase täielist purustamist. Seda oli võimalik saavutada ainult pealetungiga. Kuid mõlemal poolel oldi sõja algul ettevalmistamata suuremaulatuslikule pealetungisõjale.

Suurem osa veebruarikuust möödus, ilma et kumbki vastastest oleks pearinnetel alustanud tähelepanuväärsemat sõjategevust. Punaste sõjategevusest Etelä-Soomes on tähelepanuvääravam Uudenmaa kaitseliidu üksuste purustamine. See sõjategevus sidus punaste paremad väeosad (üle 4000 mehe) teisejärgulise tegevusega, mille tõttu valged võitsid pearingel tarvilist aega hingetõmbamiseks.

Alles veebruarikuu lõpul alustasid punased pearingel kasutama oma ülevõimu. 21. veebruaril alustasid nad üldpealetungi Pohjanlahe ja Päijäntee vahel ning Karjalas. (Skeem nr. 1.) Punased himustasid eriliselt Haapamäe jaama, mille vallutamine oleks jaganud valge Soome kahte eri ossa ja muutnud võimatuks Ida-Soomes, Karjalas, võitlevate valgete vägede järjekindla hooldamise relvadega ja laske- moonaga.

Valgete võitlusjoon pidas siiski igal pool vastu punaste n. n. veebruari pealetungile. Eriti ägedad olid lahingud Ruoves, Vilppula rinde osal ning Karjalas. Mitu korda ülekaalus olevad punased ja venelased sooritasid Antrea ümbruskonnas olevate valgete positsioonide vastu jõulisi rünnakuid, mis aga suudeti tagasi lüüa ainult äärmiste jõupingutustega.

Veebruarikuu pealetungi kestel kujunes lõplikult kindlaks ka rinne valge ja punase Soome vahel. Üldjoontes läks see järgmiselt: Ahlainen (põhja pool Pori't), Pomark-

Skeem nr. 1.

Paraad jäägrite saabumise puhul Vaasasse 26. 02. 1918.

ku, Ikaalinen, Parkano, Ruovesi, Vilppula, Jämsä, Kuhmoinen, Lusi, Mäntyharju, Savitaipale, Joutseno, Antrea, Rautu, Laatokka. Valgel poolel sooritati ülemjuhataja korraldusel energiliselt korraldustöid. Tuli ju luua pealetungivõimeline armee, sest punaste rinde murdmine ja vastase purustamine tingisid pealetungisõda. Veebruarikuu 25-dal päeval valge armee sai endale väljaõpetajaid ja suurepäraseid juhatajaid: jäägrid — üle 1000 mehe — saabusid Vaasasse.

Valge armee rivi täienes ja organiseerudes ülemjuhataja kindral Mannerheim võis hakata ette valmistama oma pealetungi. Punaste veebruarikuu pealetung näitas, et vaenlase Lääne-Soomes olevate vägede peajõud on koondatud Vilppula vastu. Kuna punaste rinne sel kohal moodustas põhjapoolse tungiva kiilu, otsustas kindral Mannerheim hävitada need punaste suured jõud üheaegse haarava pealetungiga. Selle järele tuli kõne alla punaste tähtsa tugipunkti — Tampere — vallutamine.

Kuna sakslased olid märtsikuu teatanud, et lähemal ajal saadetakse valgetele abiks Soome valitsuse poolt palutud Saksa

abiväed, hakkas ülemjuhataja kiirustama pealetungi ettevalmistusi. Ta pidas tingimata tarvilikuks, et soomlased juba enne sakslaste tulekut saavutaksid mõne otsustava võidu, kuna muidu võib kujuneda nii, et Soome saab oma vabaduse sakslaste kingitusena. Soomlased pidid oma verega võitma oma vabaduse.

Punased jõudsid siiski veel kord ette, alustades 9. märtsil uut suurrünnakut, millega nad eelkõige püüdsid vallutada Haapamäe, Pieksämäe põikraudteed. Pealetungi valmistas ette vene kindralstaabi kolonel M. S. Svetšnikov, kes teotses punaste ülemjuhataja Eero Haapalaise abina. Peajõud — umbes 15 000 meest koosnev n. n. põhjaarmee — lähenes Pohjanlahe ja Päijäntee vahel. Pealetungi raskuspunkt oli jälle raudtee suunas. Ägedamad lahingud peeti Ruovee, Vilppula, Mäntä rindeosal. Nädalapäevad punased tungisid peale, kuid ei saavutanud kuskil tähelepanuväärset edu; mitmes kohas, nagu Kuhmois- te, Eväjärve ja Vaskivee lahingutes kannatasid nad selle asemel suuri kaotusi.

15. märtsil algas viimaks valgete ootamata pealetung. See valge armee esimene

suurüritus sooritati Näsijärve ja Päijäntee vahelisel maa-alal umb. 13 000 mehest koosnevate jõududega. Vaenlase peajõude ei suudetud küll kavatsuste kohaselt ümber haarata Orivee ümbruskonnas, kuid punaste rinne murdus täielikult. Nende väed taandusid suures paanikas Tampereesse, kus nad valgete ülemjuhataja osaval juhtimisel täiesti sisse piirati. Pärast veriseid lahinguid vallutati Tampere 6. aprillil, kusjuures umb. 11 000 mehe suurune punaste vägi andis ennast vangi.

Vabadussõjas oli sündinud otsustav pööre. Algate üleminekut valgetele mõjutas veel Raudus 5. aprillil saavutatud hiilgav võit, mis võimaldas valgetel jääda püsima lõuna pool Vuoksa jõge ka Laadoga lähedasel rindeosal.

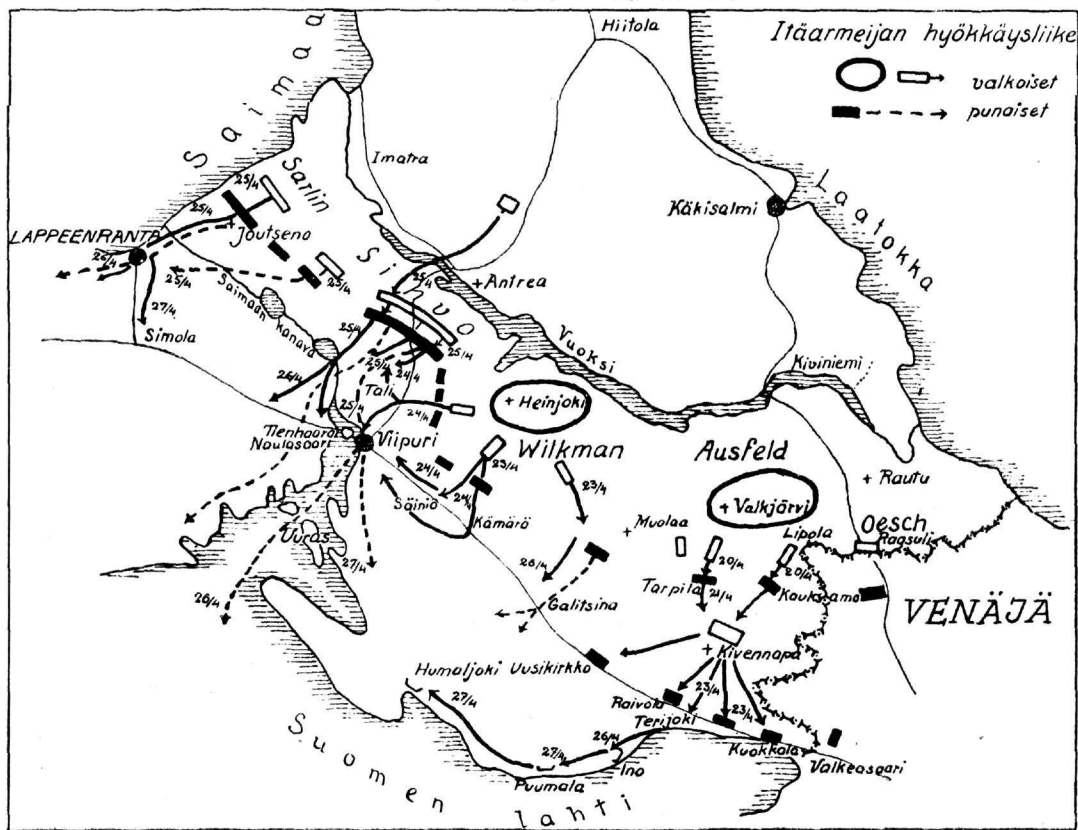
Ülemjuhataja jagas valged jõud nüüd kaheks armeeks. Kolonel M. Wetzari juhatusel oleva (9000 meest) läänarmee tegevusrajooniks oli Pohjanlahe ja Päijäntee vaheline maa-ala ja ülesandeks kokkukõlas sakslastega puhastada Etelä-Soome. Kindralmajor E. Löffströmi juhatusel oleva idaarmee tegevusribaks oli Päijäntee ja Laadoga vaheline maa-ala. 4000 meest oli Päijäntee ja Saima vahel, kuna peajõud

— umb. 20 000 meest — rühmitati aprillikuu 20-ks päevaks Karjalasse, pealetungiks Vuoksa joonelt Viiburi ja Viiburi, Petrogradi raudteele.

Samal ajal kui algas valgete jõudude ümberpaigutamine pealetungiks Karjalas, algasid ka Hangös ja Loviisas 5.—7. aprillil maabunud sakslaste jõud tegevust. Hangöst lähenes kindralmajor von der Goltzi juhatusel 9500 mehe suurune diviis Helsingi suunas, ilma et punased oleksid osutanud suuremat vastupanu. Alles pealinna külje all ja linna sees peeti 12. ja 13. aprillil lühike, kuid äge lahing, millest võtsid osa ka saksa merejõud.

Kolonel von Brandensteini juhatusel lähenes Loviisast 2500 mehe suurune sakslaste salk Lahti peale, mis vallutati 20. aprillil eriti raske lahinguga. Punaste peajõudude ühenduste idasse olid seega läbi lõigatud. Samal ajal said valged Lahti juures ühenduse sakslastega.

Punaseid jõude juhtis alates 10 aprillist Kullervo Manner, kelle esimeseks tegevuseks oli käsu andmine taandumiseks Kouvola ja Kotka piirkonda, kuhu pidi moodustatama uus rinne ühenduses Savos ja Karjalas olevate punaste jõudu-

Skeem nr. 2.

Talupoegade väeosi Soome vabadussõjas.

dega. Valgete pealetung tegi aga selle kava teostamise võimatuks. 20. aprilli paiku asusid punaste peajõud, umbes 40 000 meest. Riihimäki, Hämeenlinna, Lahti rajoonis, kuna Savos ja Karjalas oli kokku umbes 25 000 meest. Ebaõnn oli masendanud punaste vägede moraali, lootusetus valdas mässuliste meeli.

Aprillikuu 20-dal algas idaarmee pealetungi. (Skeem nr. 2.) Kolonel Ausfeldi juhatusel teotsev osa lähenes Raudust Kivennapa kaudu Raivola, Terijoe ja Kuokkala peale, vallutades 23. aprillil raudtee. Kõige kõvemini võideldi sel rinde osal Raivolas, mis alles 12-tunnise lahingu järele langes valgete kätte. Seega olid katkestatud Viiburi ja Petrogradi vahelised ühendused. Kol. Ausfeldi grupi tegevuseks jäi nüüd Karjala kannase idaosa puhastamine ja julgestamine idast, kust veel oodati venelaste pealetunge.

Idaarmee peaosas pealetung algas 23. aprillil Heinjoe ümbruses kindralmajor Vilkmanni juhatusel. Punaste vastupanu murti vihastes võitlustes Talis, Kämäräs ja Säiniös. Kuni 25. aprillini kindr. Vilkmanni jõud olid saabunud Viiburi külje alla. Ülemjuhataja kava kohaselt tuli punaste taandumistee Viiburisse läbi lõigata linnast põhja ja kirde pool, joonel Näätäla, Joutse-

no. Kindr. Vilkmanni jõud pidid peale tungima punaste tiivale ja seda haarama, vallutades ootamatult Viiburi, kuna samal ajal kolonelleitnant Sihvo juhatusel olevad jõud oleksid sooritanud rinderünnaku ja sidunud vaenlast. Punastel õnnestus siiski vältida haaramist. Kui kol.-lt. Sihvo jõud algasid 25-dal pealetungi, olid punaste peajõud juba taandumas, sest Vilkmanni lähenemine ähvardas nende ühendusteid Viiburiga. Otsustav lahing löödi Viiburi kindluspiirkonnas, mille kol.-lt. Sihvo jõud sulgesid läänest ja kindr. Vilkmanni jõud põhjast ja idast. 29. aprillil lõppes otsustav lahing; 12 000 vangi ja suur hulk sõjavaraustust langes valgetele saagiks.

Vahepeal olid läänearmee ja sakslaste jõud alanud pealetungi punaste läänearmee vastu erisuundadelt. Ümberpiiratud punased katsusid vihaselt läbi murda Lahti juures ja loode pool Hämeenlinna. Äärmiselt ägedates lahingutes tõrjuti kõik läbimurde katsed. 2. ja 3. mail sunniti punased alistuma Lahti ja Koski ümbruses.

Kindral Mannerheim juhtis neid otsustavaid sõjalisi ettevõtteid suurele sõjaväejuhile omase tahtejõuga, teadlikkusega ja osavusega, kroonides nii oma andekat tegevust vabadussõja ülemjuhatajana. Võime öelda, et kindral Mannerheim'i tegevus

Soome Vabadussõjas kuulub hiilgavamate hulka, mida tunneb põhjamaade sõjaajalugu.

Suuremaid punaste jõude oli nüüd veel ainult Kümenjoe orus. Nende jõudude vastu algas 1. mail tegevust erikoondis kind-

ralmajor Linderi juhatusel. 4. mail vallutati Hamina ja Kotka, kusjuures umb. 9000 punaselt võeti relvad. 16. mail marssis valge armee ülemjuhatajaga eesotsas Helsingisse tervitatuna rahva lugupidamisavaldusist.

Niisugused nad olid.

Soome kapten Aarno Karimo.

Räägitakse, et soome rahvas jaguneb kaheks peahõimuks. Läänepoolsed, hämelased, on väikese jutuga, kinnised ja flegmaatilised, kellel kulub palju aega vihastumiseks ja veel rohkem leppimiseks. Idapoolsed, karjalased, on elavamad, avameelsemad, kiiresti süttivad, huumoriküllased, naha värvilt hämelastest veidi tumedamad, kõigist soomesugu rahvastest nii iseloomult kui välimuselt rohkem ungarlasi meenutavad.

Väidetakse, et hämelane olevat sõjas nagu loodud kaitselahinguks — ta kunagi ei jõudvat õigel ajal taganeda, ehkki käsatakse; karjalase omaduseks olevat jälle peale tungida.

Minul oli võimalus olla Soome vabadussõjas ühes karjalastega. Toon neist mälestuse järgi mõningat esile. Kõik nad kuulusid vabatahtlike hulka, keda Karjala rindel võitles 9000 meest.

Jussi Olkinuora, väikekoha omanik, karjalasena blond ja ümmarguse näoga, madalakasvuline ja kõverate jalgadega. Viimati mainitud põhjusel ta paluski üleviimist jalaväest ratsaväkke. Oma iseloomult ta oli asendamatu humorist, kes hoidis oma jutuga kompanis ja patareis alati lõbusat meeleolu.

Raudu veriste lahingute ajal venelased asetasiid rk-d ühe pika laoehitise torni ja soomustasiid selle raudplaatidega. Torni viis vaid üks kitsas trepp. Ühe pealetungi ajal meie omad vallutasid juba ehitise, kuid olid sunnitud taanduma. Olkinuora jagu eksis ära; ta arvati kadunute hulka. Kolmandal ööl pärast seda roomas lumehanges venelaste seisukohtade poolt mees valgete ahelikku. Saabusas tunti Olkinuorat.

— Kas sa elad veel?

— Kes on poomiseks loodud, ei see vees upu, vastas O. tuttava vanasõnaga ja läks kompaniülema jutule.

— Kõik teised on muidugi langenud, lausus leitnant, kui O. viimasele ilmus. — Kahju, mehed olid tublid.

— Ei mingisugust kahju, härra leitnant. Nad on vaid näljas.

— Mis? Kus nad siis on?

— Laoehitise alumisel korral, kõik. Kuna ei ole kolmel päeval saanud sööki, siis tuln toitu otsima.

— Ja venelased?

— Nad on kõik veel üleval tornis. Nad on ka näljas, kuid ei pääse sööki otsima.

O. sai toitaineid ja läks tagasi. Hiilimine ei olnud kerge, sest väli oli lage ja laskmine jätkus ööd ja päevad, kuigi ei rünnatud.

Varsti pärast seda lasti ehitis öösi põlema ja O. jaol tuli sealt lahkuda. Mehed jutustasiid, et O. oli enne seda lõhkunud trepi, et õpetada venelastele „kõrgushüpet“. Venelastel jäänud siiski kõrgushüppe katse andmata, sest nad kõrbenud leekides.

Varsti pärast seda O. läks üle suurtükiväkke ja määrati voori-allohviteriks. Ta sai käsu tuua jalaväerügemendi intendantuurist hobustele sööta. Natuke aega vaatas ta, kuidas hobused närisiid õlgi; heinu ja kaeru ei olnud. Siis küsis ta majandusohvitserilt 60 paari rohelist prille.

— Mis nendega? küsis majandusohvitser.

— Patarei vajab neid tingimata, vastas O. tõsise näoga, ilma et ta oleks laskunud lähemasse seletusse.

Arvati nüüd, et mees on hullunud. Kolonel juhtus mööda minema, temagi kuulis seda asja pealt, seisatas ja küsis:

— Mis jaoks rohelist prille?

— Selleks, härra kolonel, et kui need panna hobustele pähe, siis nad mõtlevadki, et söövad õlgede asemel heinu.

Kolonel, mõistes nalja, pahvatas naerma; ütles et O. on täitnud oma ülesande hästi ja andis majandusohvitserile kõva

käsu võtta kust tahes ja anda patareile välja kas 60 paari rohelisi prille või heinu. O-*le* toodi ettenähtud heinad, milliseid ta muidu poleks saanud.

Kolonel juhtus jälle kord mööda mine-*ma*. Ta vajas millekski nõõri ja küsis mees-*telt*, kas neil on mingisugust nõõrijuppi.

— On küll, härra kolonel, kuid ainult selline tükike õlesidet, muud ei ole.

— Te olete võimatu, allohvitser Olki-*nuora*, kuid sellevastu siiski asendamatu.

Nii see oligi, allohvitser oli tõesti asen-*damata*. Ühtki päeva ei möödunud, kui ta ei tõstnud meestes meeoleolu. See on aga sõjas väga tarvilik.

Heikki Vähäsalo. Ametilt polit-*seikomissar*, pikkus peagu 2 m, kaal 120 kg, käskluse hää kohutav. Ta õpetas suu-*re* innuga kaitseliitu juba 1917. a. sügisel. Kui karjalased alustasid 22. 01. vabadus-*sõda*, marssides 630-mehelise pataljonina Viiburi kindlusse, milline ettevõte oli enam kui hulljulge, sattus V. juhutama 150-mehel-*ist* kompanit. Pataljonis ei olnud veel ühtki ohvitseri. Varsti siiski võttis juhti-*mise* enesele vana soome kolonel. Pataljo-*nist* moodustati kohe suuskurväeosa. V. suh-*tes* oli asi aga raske — ei leitud temale kuskilt küllalt pikki ja laiu suuski. Ta suusad vajusid sügavasse lumme ja mehed osutasid sageli naerdes oma ülema „karu jälgedele“. Esimese rünnaku eel V. arvas olevat oma kompani nõrgema ja suusatas pataljoniülemalt paluma abiväge.

— Ei, müristas kolonel läbi vurrude. Ei mingit abi. Tulge toime omal jõul.

— Teie käsul, härra kolonel. Tuleme toime omal jõul.

V. juhtis oma kompanit kogu sõja kes-*tusel*. Teda ei kuuldud pärast seda enam kunagi abi paluvat, oli olukord missugu-*ne* tahes. Ja sageli see oli halb, vaenlase ülekaal oli alati suur.

— Peale, poisid, iga rauk, pärgel — hurraa! karjus V. alati vägeva häälega, kui olukord näis olevat lootusetu. Ja harili-*kult* see võte aitas. V. oli sündinud juht, sõjaliste teadmisteta, kuid selge mõistus ja instinkt viis õigele tulemusele. Ta oli meestele vali isa, söimas jämedalt, kuid naeratas pärast seda ja asi oli korras. Kompani pidas meeles valju jutu, kuid mõistis ka naeratust ja jumaldas oma juhti.

Jussi Laamanen oli kuulus suur-*tükiväe* hobusemees. Õieti ta ei kõlva-*nud* küll mingisugusesse väeossa. Ta kuu-*lus* soome rahva sellesse ühte protsenti, kes ei oska lugeda ega kirjutada. Ka ei

tundnud ta kella. Sellele lisaks oli ta kir-*jeldamata* viletsalt rietatud.

Kunagi ta ei õppinud vahet tegema pa-*rema* ja vasaku vahel. Teda ei peetud täiearulisekski. Patareiülem võttis ta vastu nägemata, vandudes pärast seda omaette ja asetades mehe esimese hobuse selga. Seal kökutas Jussi kogu sõja aja ja tuli oma ülesandega hästi toime, kui ainult meeles peeti tema kohal anda käsklus „paremale marss!“ siis, kui tuli pöörata vasakule.

Jussi juhtus kord seisma valvepostil, kui kolonel Sihvo ootamata sõitis pata-*reisse*.

— Kus on patareiülem? küsis kolonel Jussilt, kes juba pikkamööda proovis võt-*ta* mingisugust ebamäärast seisakut.

— Vaata, seal toas, vastas Jussi. Hoia natuke seda püssi, ma läe vaata teda.

Karjala rinde juhataja jäi veidi imes-*tunult* seisma, püss peos, kui Jussi otsis patareiülemat. Ta taipas olukorda ja naeris omaette.

Raudi lahingus patarei asus lageda välja ääres ainult 600 m kaugusel vene-*laste* seisukohtadest. Kuulid vihisesid ala-*tasa*, ehkki kallaletung ei olnud alanud. Jussil oli ühel õöl patareis valvekord; tei-*sed* asusid lähedal taludes.

— Pidage nüüd täpsalt silmas vaenlast, hoiatas veltveebel.

— Just, saan aru, vastas Jussi.

Patareiülem juhtus öösi minema pa-*tareisse*. Jussi istus väljasirutatult lume-*hanges*, piip hambus, selg vaenlase pool, palitukrae üleval, nagu kaitseks see kuu-*lide* eest, mis juba olidki puurinud uusi auke valvuri närusesse palitusse.

Sõja lõppedes saadeti vanemad vaba-*tahtlikud* koju. Jussi ei teadnud enda vanadust, kuid kirjade järgi oli ta 30-*aastane*.

Ta võttis välja oma päevaraha — 1 mk päevas — kogu kuu eest ja kobis pa-*tareiülema* jutule. Seal ta palus hobust, et minna endale veidi sisseoste tegema lähedal olevasse linnakesesse.

Tunni pärast tuli ta tagasi, ulatas pa-*tareiülemale* linnast ostetud limonaadipudeli ja lausus: Nu.

Oligi, puruvaene mees, ostnud oma pen-*nide* eest parimat, mida teadis maailmas olevat: korvi limonaadi. Ja tõi sellest es-*malt* ühe pudeli oma ülemale lahkumise puhul. Vastuvõtja pidi pöörama pea, mit-*te* naeruks, vaid seepärast, et ta silmis läikis midagi. Ja midagi läikis Jussigi silmis.

Äbar oli see suurtükimees Jussi Laamane, vaeslapsena kasvanud, kõikidelt hüljatud oma eluteel ja poolearusega hingekirjaski peetud. Kuid ometigi lausub temasugusest suur soome luuletaja: „Pea oli halb, nii arvati, kuid süda oli kohapeal.“

— Miks te läksite sõtta vabatahtlikult? küsis Jussilt kord patareiuülem.

— Vaat', kui teised läksid, siis küllap minagi pidin minema.

Aarne Salonius ehk „Habemearst“. Ta oli teadusekraadilt filosoofia doktor, ülikooli dotsent, ladina keele spetsialist, muidu ärimees. Ladina keele kõrval olid tal koerad maailmas kalleimad. Ta vandus sõja algul, et laseb kasvada oma habet kuni sõja lõpuni, pidas vandest kinni ja kõndis „Habemearstina“. Habe oli muide kirju, ühesõnaga „tore maastikuhabe“, nagu sõnavalmis karjalased lausuvad; ka selle korrastamisest ei saanud suurt asja. Doktorihärra vahetevahel silus seda sõrmedega ja selles seisiski habeme korrashoid.

Ta määrati patarei kirjutajaks. Sel igaval kohal ta teenis vaid ühe päeva, tuli rivisse, pääsis rk meheks ja tõusis peagi selle juhiks.

Ta võitles hästi ja teda tunti peagi tubli laskurina. Pidas vahel meeles oma koera ja filosoferis, et vaenlast on siiski palju hõlpsam lasta kui jänest — vaenlane ei pääse hanges kuhugi, kuid jänes jookseb väga kiiresti.

Varsti tehti doktorist rk rühma juht. Tal oli siis alluvuses kaks „pritsi“; ta ise vaatles kiikriga, määras märke ja kaugusi, käskles, laskis jälle sekka ladina keelt ja arvustas mehi kui koolipoisse.

Habemearstist oleks tehtud rk-kompani ülem, kuid ta ei hoolinud sellest aust.

— Otsige selle ameti peale kuskilt ohvitser. Minule tundub kahe riistaga laskmine nii pagana mugav olevat, kuid kogu kompani, ei — oskus ei küüni, ja palja usuga ei tule midagi välja.

Ta sattus hõlpsasti vaimustusse ja siis takune habe lehvis uhkelt. Ta oli lahingus alati külmavereline ja mõtles, mida Cicero ja teised vanad targad oleksid asjast arvanud.

Oldi mitmesugustel rinnetel, kohati üks-teist alles sõja lõpul. Doktoril olid puhtad rõivad seljas, krae kaelas, habe oli läinud oma teed; ta talutas tugevasti lahjunud koera.

— Mäng oli lõppenud. Hea oli seegi, et sõda võideti; väga hea, kuid tähtis oli ka, et minu koer ei jõudnud veel vaenlase patta!

Siis ma oleksin alles päris lõplikult vihas-tanud...

Rietu, perekonnanimi tundmatu. Ta oli 15-aastane, selgesilmaline maapoiss. Algul ta täitis käskjala ülesandeid, kuid kui vaenlast saadi natuke rohkem relvi, hakkas Rietu gi sõjameheks.

Ta oli õieti omapärane vaatamisväärsus. Püss oli palju pikem mehest, täismehe lumevaip lohises mööda maad kui papi kuub. Ja nina paistis pakase ilmaga küünlana.

Ta oli kompani kõigis rünnakutes kaasas. Rasked olid pikad suusaretked võideldes kord siin kord seal, kuid poiss püsis kaasas. Ahelikus ta väga sageli ronis puu otsa ja laskis sealt. Kui venelased avasid suurtükitule ja mürsud vihisesid mööda, hüüdis Rietu puu otsast, et nad kuramused sihivad jälle teda, kuid ega ei taba.

Poiss armastas käsigranaate. Ta kogus neid vööle kust aga sai ja rõõmutses.

Venelaste konservikarbid olid ta teiseks huviobjektiks; toitu oli vähe ja seegi kehva-poolne. Konservikarpegi ta riputas endale vööle. Kus aga poiss nägi langenud venelast, seal oli ta kohe kontrollimas, kas ei leidu käsigranaate ja konservikarpe. Viimaste sisust ta paranes välimuselt kiiresti. Paraadil ta oleks kindlasti äratanud lõbusat tähelepanu, kuid neid ei peetud. Ja kui ometigi kord peeti, siis oli Rietu juba leidnud oma saatuse.

Temagi kompani tegi kaasa Soome vabadussõja suhteliselt verisemates lahingutes, Raudus, Vene piiri lähedal, ainult kolme penikoorma kaugusel Pietarist (Peterburist). Seal peeti lahinguid ainult venelaste vastu, kelle sõjategevust juhiti Pietarist. Venelased lamasid telliskividega vooderdatud jooksukraavides, Rietu kompani lamas lumest jooksukraavides; nende vahel oli vaid maantee. Rietu hüppas vahel pimedikus üles ja ruttas venelaste garnisoni käsigranaatidega. Rk-d algasid tulistamist, kuid Rietu ikka pääsis. Kord jälle kogu kompani ründas ja võeti mitme rk risttule alla. Mõned ei tulnud enam tagasi; nende hulgas oli ka Rietu. Ta jäi kaugele lamama ühes oma käsigranaatide ja konservikarpidega.

*

Soome valge armee ridades oli mõnesuguseid mehi, siin võitles rind rinna kõrval kogu soome rahvas, vaesed ja rikkad, igast seltskonnakihist.

Eespool on neist mõningad kujutatud, idealiseerimata, kaunistamata, vaid niisugustena, missugused nad olid Soome saatuse silmapilgul ja missugustena nad on jäänud mällu.

Sõjaväe kaadri väljaõpe.

Soome kindralstaabi kapten S. V. Susi.

Järgnevas kirjeldatakse Soome sõjaväe kaadri õppetegevust koolides ja kursustel, jättes lähemalt valgustamata küsimuse, kuidas on korraldatud täiendusõppused väe-osades koolide ja kursuste vaheajadel.

Kogu sõjaväe kaadri väljaõppes peetakse kinni põhimõttest, et ohvitseriks soovija peab enne läbi tegema reservallohvitseri ja reservohvitseri kursuse ning allohvitseriks soovija — reserv-allohvitseri kursuse. Kuna kaadri väljaõpe ma-, mere- ja õhujõududes toimub küllalt erinevalt, siis on otstarbekohane kirjeldada seda ka eraldi, välja arvatud õppetöö kõrgemates sõjaväe õppeasutistes, mida mainiksime lõpul.

1. Kaadri väljaõpe maaväes.

Ohvitseride väljaõpe.

Reservohvitseri kursuse lõpetanud, missugune kursus kestab umb. 440 päeva (15 kuud), võib ohvitseriks soovija üliõpilane või erandjuhtumeil ülikooli ettevalmistava keskkooli kõrgema klassi kursuse rahuldavalt lõpetanu pääseda Kadetikooli, kus kursus kestab 2 aastat ja jaguneb:

- jalaväe,
- suurtükiväe ja
- lennukiväe harudeks, millele varem lisandus veel pioneri- ja sideharu.

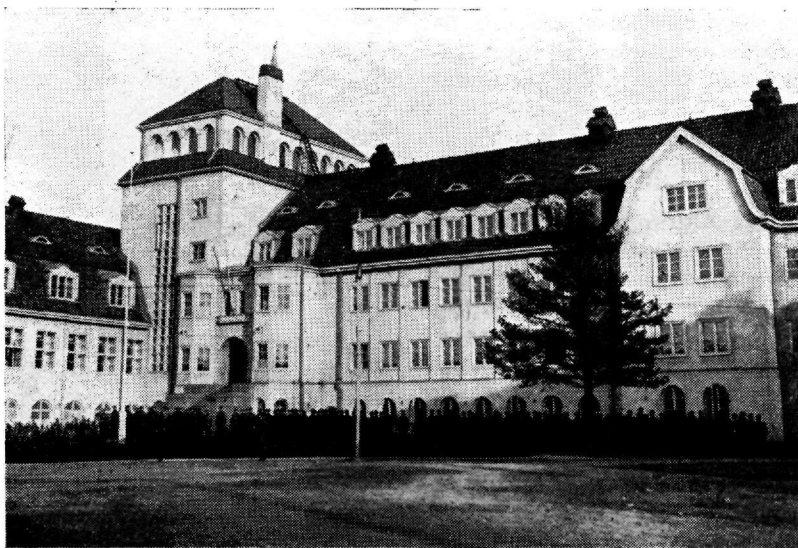
Uue ettevalmistuskava järgi loobutakse arvatavasti lähemas tulevikus niisugusest õppeharudest ja jagamisest ja moodustatakse Kadetikoolist ühtlane põhikool maaväe kõikidele relvaliikidele. Spetsialiseerimine sünnib alles Kadetikooli kursusele vahetult järgnevatel erikursustel. Niisuguste kursuste lähem organiseerimine on praegu käsil. Lennukiväe haru on Kadetikoolist üle viidud tei-

seks aastaks Kauhava Lennukooli juurde, kus kõneall oleva haru kadetid on sooritanud aastase reservohvitseri kursuse enne Kadetikooli astumist.

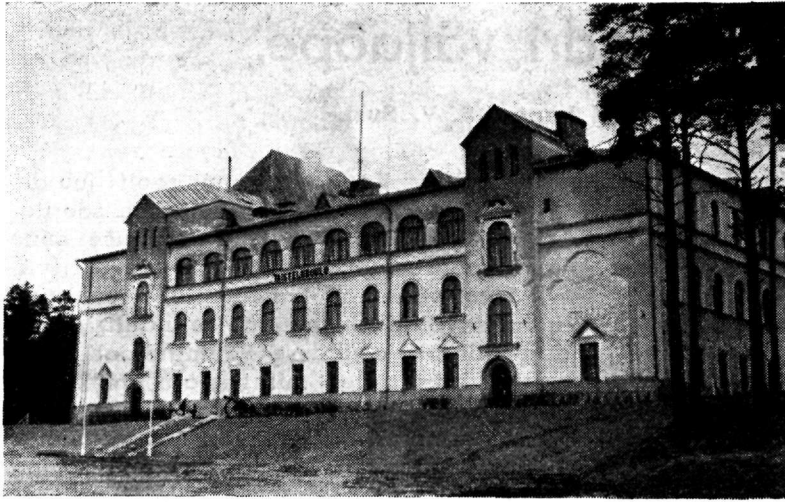
Pärast vähemalt kaheaastast teenistust väeosas võidakse maaväe leitnante lähendada Viiburis asuvasse Lahingukooli leitnantide kursustele, mis kestab umb. 3—4 kuud. Peale selle korraldatakse iga teine aasta sideohvitseride kursus Sidepataljonis kõikidele sideohvitseriks õpetatavatele ning tarbekorral Suurtükiväe laskekooli juures

Soome Kõrgem Sõjakool.

Soome Kadetikool.

Soome Lahingukool.

umb. 3 kuud kestvaid kursusi suurtükiväe ohvitseridele.

Niipea kui minnakse üle uuele kooli organisatsioonile, muutuvad eesloetletud kursused varem mainitud relvaliikide kursusteks, kus pärast Kadetikooli lõpetamist järgnevad jalaväe, suurtükiväe, pioneeri jne. kursused.

Lahingukooli kaptenite kursustele, mida on peetud ka Kaitseliidu Pealikute koolis Tuusulas ühes kaitseliidu organisatsioonidega, on lähetatud nii kapteneid kui vanemaid leitnante. Eesmärgiks on jõuda nii kaugele, et leitnant või vastava kursuse sooritanud ohvitser pärast 3—5-aastast teenistust väeosas oleks lähetatud umb. 5-ks kuuks kaptenite kursustele.

Pioneer- ja sideüksuste jaoks on umb. kaheaastane kursus Sõjatehnilises koolis Helsingis.

Kavatsetakse ka Suurtükiväekooli loomist suurtükiväe ohvitseride ettevalmistamiseks.

Tarbekorral korraldatakse erikursusi, nagu rk ja gran. pild. kursusi, spordi- ja suusatamiskursusi jne.

Allohviteride väljaõpe. Ajateenijate ja reservallohviteride kursuse lõpetanud ja sõjaväkke allohviteriks jääda soovijad võivad anda sooviavalduse väeosades, koolides ja staapides vakantseks kuulutatud allohviteride kohtadele, kus nad täidavad seni oma ülesandeid, kui väeosa või vastav ülem kinnitab nad kohale. Vähemalt pärast

üheaastast teenistust määratakse allohviter Lahingukooli 6 kuud kestvale allohviteri kursusele.

Allohviterid saavad erialalise väljaõppe: Sidepataljoni sideallohviteride kursustel, Relvurite koolis relvurite kursustel, Sanitaarallohviteride koolis sanitaarallohviteride kursustel ja diviisidelt korraldatavatel veterinaarallohviteride kursustel. Mõnedele tehniliste alade allohviteridele antakse võimalus oma eriala kursusi sooritada vastavates tsiviilkutsekoolides.

Allohviteridele korraldatakse ka tarbekorral spordi- ja suusatamiskursusi Vierumäe Spordiinstituudis nagu ohvitseridelegi ning muid ajutisi kursusi (tuletõrje, majandusallohviteride jne. kursusi).

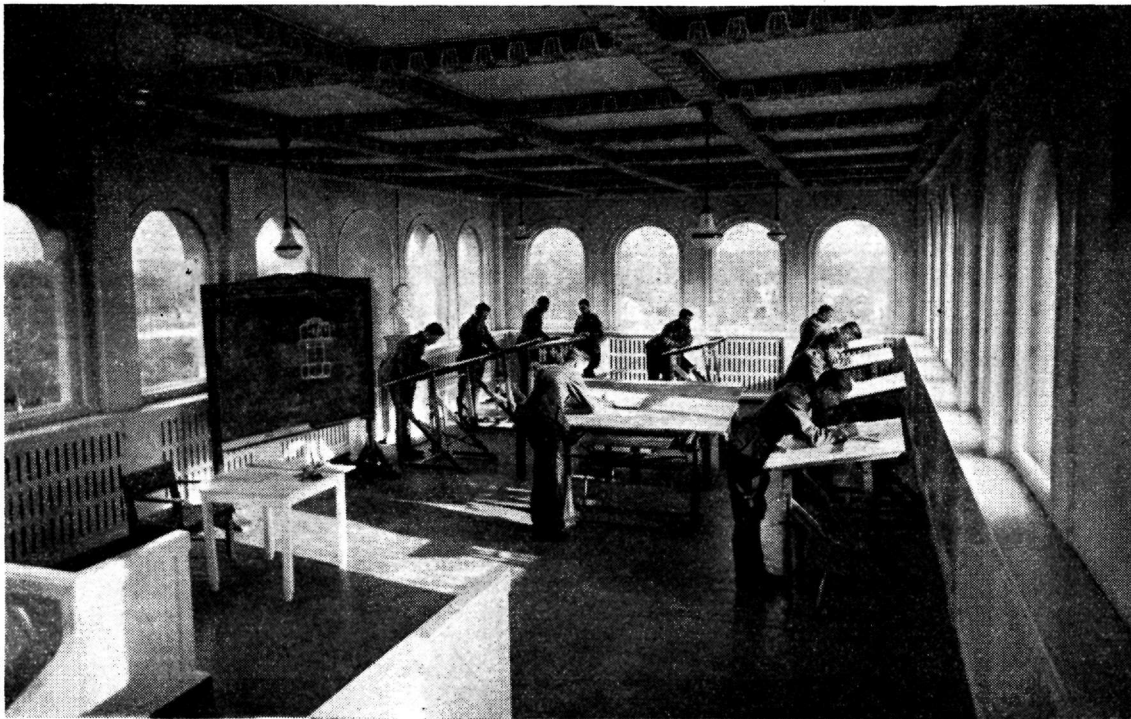
Allohviteride põhiväljaõppe küsimus on praegu päevakorral. Kavatsus on jõuda umb. 1—1,5 aastat kestvate kursusteni, kus hangitud teadmised tulevad allohviterile kasuks nii üldhariduse alal kui ka reservi minekul erateenistuse leidmisel.

2. Kaadri väljaõpe mereväes.

Ohvitseride väljaõpe. Reservohvitseride kursuse lõpetanud, võib üliõpilane või erandjuhtumil ülikooli ettevalmistava keskkooli kõrgeima klassi katsed sooritanu, kellel on rahuldavad hinnangud matemaatika

Kadetid oma koolis taktika mõistatusi lahendamas.

Kadetikooli joonestussaal.

ainetes, pääseda kadetiks Meresõjakooli kadetiklassi, kus kursus kestab kolm aastat. Kursus on ühtlane nii rannasuurtükiväkke kui laevadele siirduvatele ohvitseridele. Esimene aasta kasutatakse peamiselt matkadeks koolilaev „Suomen Joutsen’it“ (Soome luik).

Pärast Meresõjakooli lõpetamist ohvitseridele lähetatakse korraldustel taktikaliste kursustele, kus põhjalikult tutvustatakse peamiselt maaväe taktikalist kasutamist ranna kaitsel. Osale rannasuurtükiväe ohvitseridest on võimaldatud peale selle läbi teha kaptenite kursus maaväes.

Erialalist väljaõpet on korraldatud miini- ja torpeedo- ning side- ja signaalseerimiskursustel.

Allohviteride väljaõpe. Mereväe allohviterid sooritavad Meresõjakoolis rannasuurtükiväe ja laevastiku allohviteride põhikursuse, mille kestus on umb. 6 kuud. Nõuded kursusele pääsemiseks on samad kui maaväes.

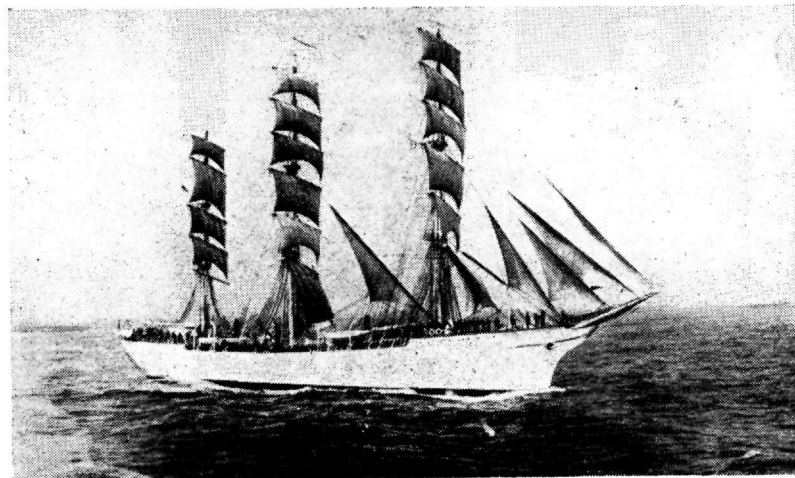
Erialalise koolituse selleks määratud allohviterid saavad majanduseallohviteride, rooli- ja signa-

liseerimise-, õhukaitse, rk ja raadiotelegrafistide kursustel. Peale selle lähetatakse selleks määratud eriala allohviterid tsiviil-tööstus- ja kutsekoolidesse.

Osa rannasuurtükiväe allohviteridest teeb läbi maaväe Lahingukooli allohviteride kursuse.

3. Kaadri väljaõpe õhujõududes.

Ohvitseride väljaõpe. Pärast seda, kui kadett on läbi teinud üheaastase kursuse Kadetikooli lennukooli, saadetakse ta

„Suomen Joutsen.“

Kauhava Lennukooli. Seal ta saab teise aasta kursuse jooksul täieliku lendurvaatleja väljaõppe. Lenduri väljaõppe ta on saanud juba reservohvitseri kursuse ajal.

Vanemad leitnandid ja ka kaptenid lähetatakse õhujõudude kaptenite kursustele, mis kestab umbes 5 kuud ja kus põhjalikumalt tutvustatakse üldise taktikaga.

Erialalistest kursustest võiks mainida muuseas foto-, suurtükiväe lendurvaatlejate ja lenduri õpetaja kursusi.

Allohvitseride väljaõpe. Lennukoolis korraldatakse igal aastal ühed lendurite kursused allohvitseridele.

Allohvitserid, kes soovivad õppida lendur-mehaanikuteks, peavad läbi tegema selleks üheaastase kursuse Mehaanikute koolis.

Vastavalt ohvitseridele korraldatakse ka lennuväe allohvitseridele lenduri õpetaja kursusi.

Peale selle lähetatakse lennuväe allohvitseri, kes peavad teotsema jalaväe rivilal, maaväe Lahingukooli allohvitseride kursustele.

3. Kaadri üldine väljaõpe.

Vaatamata relvaliikidele, korraldatakse erialalist väljaõpet gaasikaitse ja hooldusalal Gaasikaitse- ja Sõjaadministratiivkooli erikursustel nii ohvitseridele kui allohvitseridele.

Gaasikaitsekoolis peetakse kursusi gaasikaitse ohvitseridele ja allohvitseridele ning san. ja vet. arstidele.

Sõjaadministratiiv-koolis on seni peetud kahejärgulisi kursusi, milledest ühed on määratud väeosade, koolide ja sõjaväeringkonna staapide majandusohvitseridele ja teised diviiside intendantidele.

Siit peale hakatakse seal korraldama majandusohvitseride ja hooldusülemate kursusi, mis kestavad umbes 6 kuud. Majandusohvitseride kursustele lähetatakse ohvitseri, kes on ravis teeninud 3—5 aastat ja on soovi avaldanud teenistusse üle minna majanduse alale. Pärast kursuse läbitegemist neid võidakse määrata majanduseülemate abideks. Hiljem nad lähetatakse hooldusülemate kursustele, kus neile antakse teadmisi rügemendi ja suuremate üksuste hooldustaktikalise tegevusest.

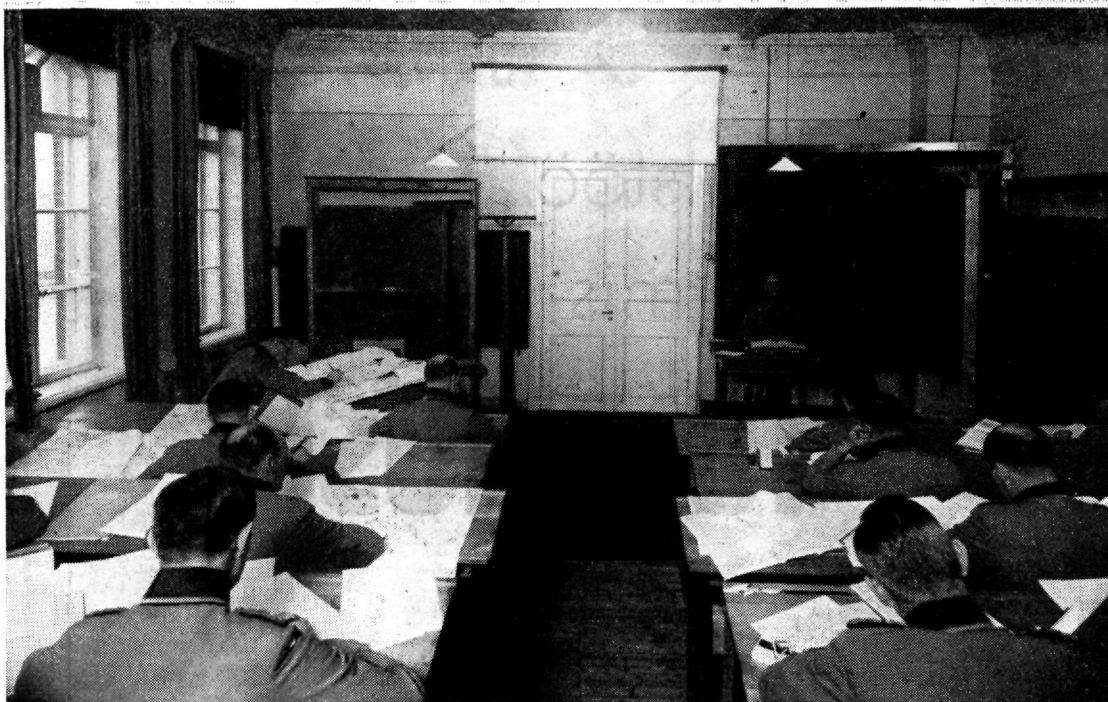
4. Väljaõpe Kõrgemas Sõjakoolis.

Kõrgema Sõjakooli sihiks on anda ohvitseridele kõrgemat sõjateaduslikku ja tehnilist haridust ning rikastada nende teadmisi tähtsais üldhariduslikes aineis. Peale selle võib Kõrgema Sõjakooli juures korraldada kursusi, millede eesmärgiks on täiendada kõrgema hariduse andmine ohvitseridele.

Kõrgemasse Sõjakooli võib pääseda kapteni- ja vastava kursuse lõpetanud ohvit-

Õppetund Lennukoolis.

Kõrgema Sõjakooli õpilased koostamas sõjaajaloolist uurimust.

ser. Tingimusena on siiski 5-aastane teenistus rivis enne sisseastumise katsetele laskmist. Seni ei ole aga ometi jõutud niisuguse normaalse olukorrani, et kõik oleks läbi teinud nii leitnandi kui kapteni kursuse enne Kõrgemasse Sõjakooli sisseastumist, vaid on kooli vastu võetud ka ainult leitnandi kursuse lõpetanud.

Kõrgem Sõjakool jaguneb erialade järgi üld-, sõjatehniliseks, meresõja ja õhusõja osakonnaks.

Üldosakonnas antakse kaheaastasel kursusel maaväe kindralstaabi ohvitseridelt nõutavaid teadmisi.

Sõjatehnilise osakonna kolmeaastasel kursusel antakse suurtükiväes ja sõjatehnilisel alal teotsevatele ohvitseridele niisugune tehniline ettevalmistus, et nad hästi tunneksid ja suudaksid ka arendada oma eriala. Peale selle nad saavad niisuguse

kindralstaabi ohvitseri ettevalmistuse, et nad suudavad täita selle ala ametikohti.

Meresõja osakonna kaheaastasel kursusel antakse merejõudude kindralstaabi ohvitserilt nõutavad teadmised. Neid valmistatakse ette rakendusharjutuste (ülesanded) abil merejõudude kasutamises ning üldjoontes maajõudude kõrgemate staapide ja nende alluvate väekoondiste sõjaaegseks tegevuseks.

Õhusõja osakonna kaheaastasel kursusel antakse õhujõudude kindralstaabi ohvitseridelt nõutavad teadmised ning selgitatakse õhu- ja maajõudude kõrgemate staapide ja nende alluvate väekoondiste sõjaaegset tegevust.

Rahuaegne ohvitseride vajadus siiski ei nõua kõikide kursuste paralleelset korraldamist Kõrgema Sõjakooli juures, vaid kolme viimatinimetatud osakonna töö kestab vaheldumisi.

Ühistöö
mis annab

TULEMUSI

Eesti laskur kasutades soome laskemoona saavutab alati hiilgavaid tulemusi • Küsige parimait laskureilt, eks ole nõnda.

Soome relvi, padruneid, püssirohtu, sütikuid ja muid laske-
tarbeid ostate kasulikult

S K O H A S T

ja

Kaitseväe Tarvetealaost

Tallinnas, Kaarli tän. nr. 8.

SKOHA
OY AB

Soome relva- ja laskemoona müü-
gikorraldis. Helsinki, Kaivokatu 6

Kehaline kasvatus Soome sõjaväes.

Soome kapten T. J. Lampola.

Väide, et ainult hästi ja mitmekülgset füüsiliselt arenenud mehest on võimalik koolitada tublit sõjameest, näib olevat paikapildav. Jõud, vastupidavus, kiirus ja lihaste kiire valitsemise oskus on omadusi, mida vajatakse mitte üksnes lahingus, vaid ka igapäevases rahuaegses õppetöös õppeväljal ja maastikul. Sõjalises väljaõppes on kehaline kasvatus tegur, mille abil kiiresti ja tõhusalt saab mehe füüsilise arengu vormida sõjaväeliseks.

Lähtudes neist põhimõttest, kehalise kasvatusõpetamine ja harrastus soome sõjaväes on arenenud praeguse tasemeni ja see areng jätkub samas suunas. Väljaõppe tõhusus ja tagajärjed olenevad väga suurel määral ülemuse väljaõppe tasemest.

Ohvitseride kehalise kasvatusõpetuse väljaõpe saab alguse Kadetikoolis. Nõutakse, et iga noorem ohvitser peab olema võimeline ise täitma ja õpetama kõike seda, mis on ette nähtud ajateenija kehalise kasvatusprogrammis. Lisaks tuleb mainida, et Kadetikoolis on väga elav kehalise kasvatusõpetuse vabatahtlik harrastamine. Peale sõjaväe meistrivõistluste on kadettide jalgpalli, pesapalli, kergesportlaste ja suusatajate rühmad edukalt võistelnud ülikooli osakondadega.

Pärast mõneaastast tegevust väeosas noorema ohvitserina, läkitatakse nad täienduskursustele Lahingukooli, kus antakse täiendavat õpetust ka kehalises kasvatuses.

Vanemaid leitnante ja nooremaid kapteeneid läkitatakse Spordikooli kaks korda aastas korraldatavatele kehalise kasvatusõpetuskursustele. Sellised kursused lõpetanud ohvitserid teotsevad väeosa spordi-ohvitseridena.

Kehalist kasvatust harrastatakse mitte üksnes õpetaja kutse eesmärgiga, vaid ka ohvitseride füüsilise arengu kõrgel hoidmiseks. Kõik ohvitserid kolonelleitnandist allapoole on kohustatud iga aasta osa võtma kolmevõistlustest, mille aladeks on, olenevalt vanadusest, 10–30 km suusatamine, 10–20 km rännak ja 100 ja 300 m ujumine. Võistlus on nii väeosadevaheline kui ka vanaduse kohaselt individuaalne.

Ohvitseridele korraldatakse iga aasta meistrivõistlused praegusaja viievõistlustes

Kaks võistlejat laskesuusatamisel mäkke tõusmas.

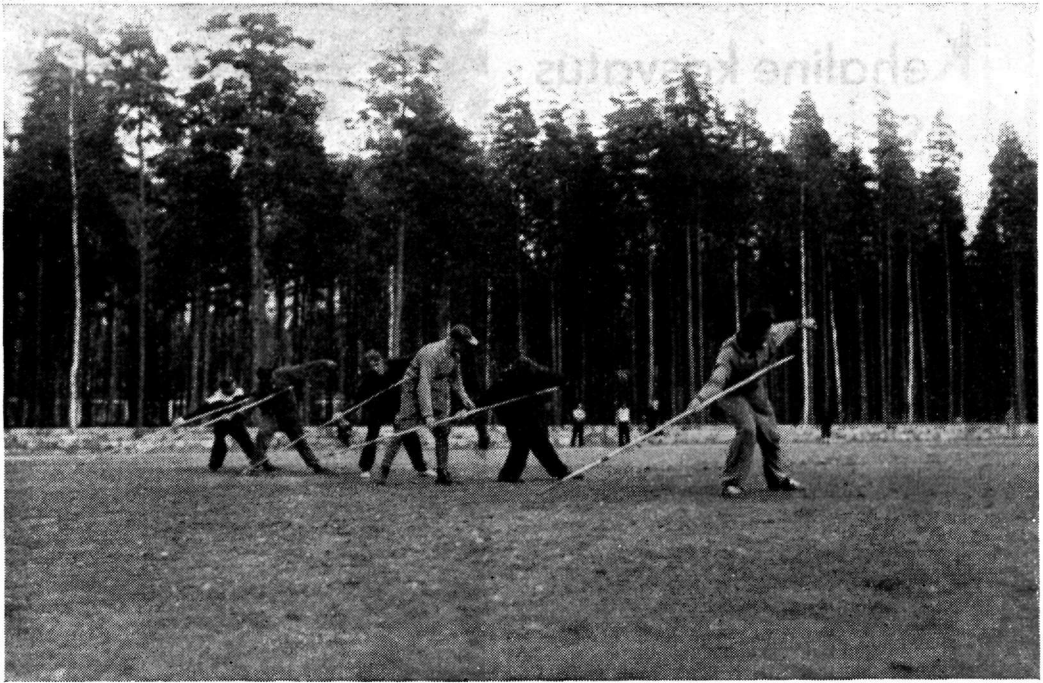
(ratsutamise, 300 m ujumine, kahevõistluse laskmine, vehklemine ja murdmaajooks). Peale selle harrastavad ohvitserid vabal ajal võrkpalli, ratsutamist jne.

Allohvitserkond saab kehalise kasvatusõpetaja algõpetuse Lahingukoolis. Hiljem läkitatakse kehalise kasvatusõpetajateks sobivad allohvitserid Spordikoolis korraldatavatele allohvitseride kehalise kasvatusõpetuskursustele. Eesmärgiks on, et igal kompanil oleks vähemalt üks selle kursuse lõpetanud allohvitser.

Allohvitserkonnal on samasugune sunduslik kolmevõistlus nagu ohvitseridelgi. Vabatahtlik kehalise kasvatusõpetuse harrastus on Soome allohvitseride liidus ja väeosade allohvitseride kogudes võrdlemisi kõrgel tasemel.

Kaadri (ohvitseride ja allohvitseride) võistlustegevusest tuleb mainida diviisivahelisi spordi- ja orienteerimis-meistrivõistlusi.

Ajateenijate kehaline kasvatus hõlmab teenistuse iseloomule omase õpetuse, võistlused ja vaba-aja harrastused.

Kergejõustiku tehnika õpetamine.

Kehalise kasvatuse teostamisel pööratakse tähelepanu peamiselt võimlemisele, mängudele, ujumisele, murdmaajooksudele ja -rännakutele; talvel — murdmaasuusatamisele.

Pallimängudest on käsipall levinenuim. Ka pesapalli harrastatakse palju, eelkõige kompanitevahelise seeriavõistlusena väeosades. Jalgpallimäng piirdub väeosade esindusmeeskondade harjutustegevusega. Sportlik õpetus neil aladel on aja nappuse tõttu võrdlemisi piiratud.

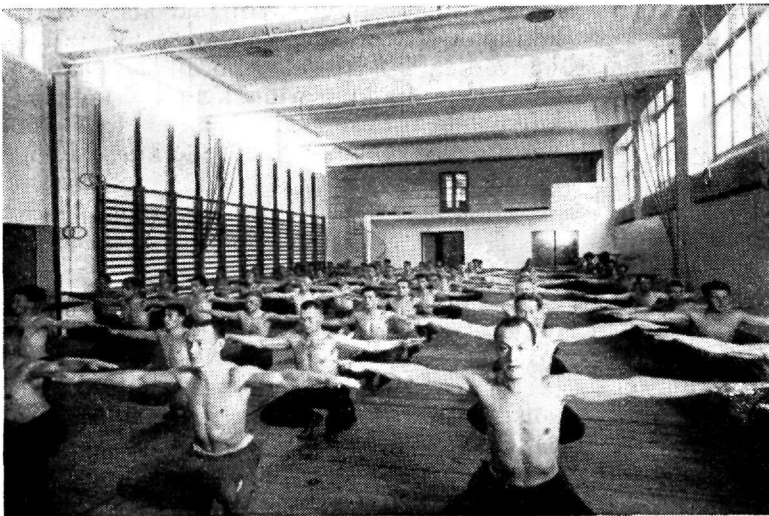
Suvised sporditegevuse keskpunkti moodustavad väeosade „suvised spordipäevad“, millised kestavad 2—3 päeva ja hõlmavad sõjalisi võistlusi, ujumisi, spordivõistlusi, pallimänge ja muud. Talvel peetakse vastavad „talvised spordipäevad“. Kompanitevahelistes murdmaa-, laske-, side-, kelgu-, veo- ja muus suusatamisevõistlusitulevad mitmekülgset esile vastupidavus, kiirus ja suusatamise-oskus talvesõja seisukohadelt nähtuna. Nendest võistlustest võtavad võistlejatena osa kõik ajateenijad.

Spordiinnu äratamise ja vabatahtlikule spordiharrastamisele ergutamise mõttes tuleb sarnaseid spordipäevi lugeda eriti õnnestunuteks.

Sõjaväeliste meistrivõistluste arv on piiratud. Kergespordi, maadluse, poksi, vehklemise, ujumise jm. meistrivõistlused, kui majanduslikult kallid ja palju aega viitvad, on ära jäetud.

Praegu veel iga aasta korraldatavad meistrivõistlused on alljärgnevad.

1. Praegusaajaviivõistlused (ohvitseridele). Võistlus on üheaegselt nii individuaalne kui ka väeosade vaheline. Osavõtjate arv on viimastel aas-

Allohvitseride kehalise kasvatuse kursus võimlemas Soome spordikoolis Vierumäel.

tatel olnud võrdlemisi suur, innustus näib olevat nooremate ohvitseride ja kadettide hulgas kindlasti jätkuva tendentsiga, hoolimata alade erinevusest.

2. Pesa- või jalgpalli meistri- võistlused. Neist peavad osa võtma kõik väeosad ja koolid. Võistlused korraldatakse vastavalt väeosa koosseisu suursele A ja B sarjades. Osavõtjate arv pesa- ja jalgpallis on olnud umbes võrdne.

3. Suusatamise meistrivõistlused. Viimastel aastatel need on korraldatud sarnanevalt olümpia-grupivõistlustele. Kõik väeosad ja koolid peavad võistlusest osa võtma. Grupi juhiks on ohvitser, kuna meeskonda kuulub üks allohvitser ja kaks ajateenijat. Suusatamise tee pikkus on 25 km, laskmisel on märkideks õhupal- lid. Umbes 15 km (kuni laskekohani) peab grupp suusatama koos, seejärel on vaba suusatamine lõpuni. Selliselt määratakse nii väeosade meistergrupp kui ka ohvitse- ridest, allohvitseridest ja ajateenijatest in- dividuaalsed meistrid. Võistlus on ärata- nud suurt indu ja õnnestunud just oma sõjalise suusatamisvõistluse iseloomu tõttu.

Peale selle korraldatakse diviiside väeosa- devahelisi erilisi side-suusatamisi. Näitena võib mainida väga huvitavat „Oldermanni suusatamist“ 3. diviisi väeosade vahelise tra- ditsioonilise võistlusena. Selle suusatamise sooritamise viis on igal talvel erinev. Older- manni kepp saadetakse teatena ühelt mehelt teisele, näiteks Laadogalt Kesk-Soome (ha- rilikult 100 kuni 200 km) mööda maastikku, väljaspool teid. Iga teateviija teekonna pikkus on 10–20 km. Suusatamise marš- ruut, rühma koosseis ja suurus määratakse käsuga, mis saadetakse väeosadele võistlus- päeva hommikuks. Esimene suusataja lä- heb teele tavaliselt kell 2400. Võistlust jälgitakse suure kiindumusega eelkõige asjast huvitatud väeosades. Vahejaamadest antakse telefoniteel teateid olukorrast; teated

Pesapall.

märgitakse erilistele graafilistele tabelitele. Teatesuusatamise võitnud väeosa omanäb „Oldermanni kepi“ üheks aastaks.

Eestooduga on üldjoontes valgustatud soome sõjaväe praegune tegevus kehalise kasvatusel alal. Seejuures on ka puudusi, mida aga püütakse järjekindlalt kõrvaldada, tõstes kehalise kasvatusel õpetami- se taset, ehitades uusi võimlemissaale ja spordivälju ja eelkõige püüdes kogu süsteemi arendada selliseks, et see pakuks võimalikult palju hüvesid üldisele sõjalisele väl- jaõppele, mis tõstab kogu maa kaitsevalm- sust.

Sõjalise kasvatuse ja väljaõppe peajooni Soomes.

Soome kindralstaabi major V. Nordgren.

Sõjalise kasvatuse ja väljaõppe eesmärgiks on luua igast Soome meeskodanikust oma isamaad armastaja ning vaimselt ja füüsiliselt kõlvuline riigikaitsja. Kasvatuse ja väljaõppe töö sünnib kas sunduslikult, tuginedes peamiselt sõjaväeteenistuskohusele, või vabatahtlikult. Viimati mainitud alal kandub tegevus üle ka naiskodanikele.

Eespool mainitud töö kaheks jaotust silmas pidades on sobivam järgnevasi ülevaates püsida selle jaotuse juures. Seepärast võtame kõigepealt vaatluse alla sõjaväeteenistuskohusele tugineva kasvatuse ja väljaõppe.

Seaduse järgi on iga Soome meeskodanik sõjaväeteenistuskohuslik selle aasta algusest, mille jooksul ta saab 17-aastaseks. Enne seda ei anta noorurile päris sõjaväelist ettevalmistust, vaid see piirdub keskkooli 5 klassis antava sundusliku elanikkonna-kaitse õpetusega.

Elanikkonna-kaitse õpetuse tundidel selgitatakse ka riigikaitse tähtsust ja vajadust.

Kuid pöördume sõjaväeteenistuskohustusele. Selle kandmiseks teenistuskohuslik kuulub tegelikku sõjaväeteenistusse, reservi või maakaitseväge. Tegelikku sõjaväeteenistusse astub rahu ajal iga aasta üks aastakäik, nimelt sõjaväeteenistuskohuslikud, kes saavad samal aastal 21-aastaseks. Teenistuse aeg tegevvaes on 350 päeva, välja arvatud need, keda valmistatakse ette reservohvitserideks või reservallohvitserideks ja kelle teenistus kestab 440 päeva. Teenistuse lõppedes tegevas väes teenistuskohuslik siirdub reservi, kuhu kuulub selle aasta 1. juunini, millal saab 40 aastat vanaks.

Need teenistuskohuslikud, kes ei ole tegevvaes ega reservis, kuuluvad maakaitseväge.

Tegevvaes ja reservis sõjaväeteenistuskohuslikud saavad oma sõjalise kasvatuse ja väljaõppe; maakaitseväge rahu ajal ei õpetata.

Tegevvaes teenivate teenistuskohuslike ja rivitute õppeaeg jaguneb kolme ossa ja nimelt — noorsõdurite, nooremate ja vanemate reameeste õppeperioodiks.

Maaväes iga õppeperiood kestab 4 kuud, umbes samuti ka mereväes, ainult õhujõududes erineb väljaõppe sissekutsete ja erialade kaupa.

Noorsõdurite õppeperioodil antakse mees-tele teadmisi, mis sisaldavad kõike seda, mille küllaldane tundmine ja oskus võimaldab mehe kasutamist sõjas koos vanemate meestega.

Nooremate reameeste õppeperioodil panakse pearõhk lahingulisele väljaõppele, ulatuses, et neist võiks moodustada lahingukõlvulisi üksusi.

Viimaste ehk vanemate reameeste õppeperioodil arendatakse kordamisega ja lõpuks viimistlemisega nende õpetamist nii, et väeosa lahinguline oskus oleks täielik. Sellele lisaks harjutatakse lahinguliste harjutustega ja manöövriritega koostööd teiste väelikeadega.

Ametimeeste, nagu sanitaride, varahoidjate, kirjutajate jne. väljaõpe erineb rivimeeste õppusest selles, et põhiõppus kestab neil vaid kolm esimest kuud. Väljaõpe sünnib osalt väeosades, osalt eriüksustes ja koolides. Nii näiteks sünnib autojuhtide väljaõpe Hoolduspataljonis ja Helsingi autokompanis, hobuserautajad õpetatakse välja Hobuserautajate koolis jne.

Sõjaväeteenistuskohuslike allohvitseride ja reservallohvitseride kasvatuse ja väljaõppe eesmärgiks on ette valmistada reservallohvitseri kandidaatidest oma ala tundvaid, sõjakõlvulisi allohvitseri, eeskätt jao ja vastavate üksuste juhtideks. Sellele lisaks treeneritakse neid ka instruktoriteks.

Reservallohvitseride väljaõpe sünnib peamiselt väeosade reservallohvitseride koolides pärast seda, kui nad on teeninud määratud aja oma põhiüksuses. Õppeaeg jaguneb kahte õppeperioodi, millest esimene on üldine ja ühine kõigile õpilasile. Selle eesmärgiks on teoreetiliselt tutvustada õpilasi sõjalise kasvatuse ja õpetusega ning praktiliselt neid ette valmistada nii põhjalikult, et selle üksikasjaliku ja viimistletud õpetuse põhjal neid võib rakendada tööle vastavalt oma erialale. Mainitud eesmärgi saavutamiseks reservallohvitseride kooli teise õppeperioodi teevad üldiselt läbi vaid riviallohvitserid. Teised saavad oma erialalise väljaõppe eriüksustes või koolides, kursustel jne. Reservallohvitseride koolis käinud mehed lähetakse tagasi oma põhiüksustesse, kus nende väljaõpe jätkub põhiüksuse ülema juhatusel.

Reservohvitseride kooli õpilased maastikuharjutusel.

Reservohvitseride põhiõpetus sünnib reservohvitseride koolis neljakuisel kursusel. Põhiõpetuse eesmärgiks on välja õpetada lahinguks suutelisi ja oma ala tundvaid alljuhte ning anda osale neist küllaldasi oskusi hooldus- jne. alade eriülesanneteks.

Põhiõpetust täiendatakse väeosades, kus reservohvitseri kandidaat saab õieti praktilise juhtimise oskuse ja süveneb reservohvitseride koolis saadud teoreetilistesse teadmistesse.

Kuna kaadri õppetööd selgitatakse selle ajakirja teises artiklis, siis käesolevas möödun selle küsimuse valgustamisest.

Eespool on antud ülevaade tegevväe sõjalisest väljaõppest üldse. Sõjalise väljaõppe üksikasjadesse ei ole võimalik loomulikel põhjusil rohkem süveneda; see ei ole ka tarvilik, sest õppetöös Soomes peetakse kinni suurtes joontes samadest põhimõtetest kui mujalgi. Sellevastu on ehk põhjust mõne sõnaga valgustada töö kasvatuslikku külge. Kasvatustööd arendatakse loomulikult kõikides toimingutes käsikäes väljaõppega.

Sõjalises kasvatuses pööratakse Soomes palju tähelepanu distsipliinile ja võidu tahtele, kohusetunde ja isamaa-armastuse süvendamisele ja arendamisele. Distsipliin ei või siiski olla orjaline, mehaaniline alistumine, vaid see peab põhjenema juhi ja väeosa omavahelisele, kindlale ja usalduslikule

alusele. Ka niinimetatud „preislus“ ei sobi soome rahva iseloomule, kuid teisest küljest väeosad järgnevad truult oma ülemale, keda nad kindlasti usaldavad. Distsipliini kasvatatakse ja seda arendataksegi sellepärast mitte karjumisega ja haavavate sõnadega, vaid täpsuse nõudmisega ja eeskirjade täpise täitmise teel.

Kaasaaja lahing nõuab nii juhilt kui alluvalt iseseisvat mõtlemist ja tegevust. Enesealgatuse, iseseisvuse ja vastutustunde arendamisele pööratakse seepärast erilist tähelepanu kogu sõjalises kasvatuses ja väljaõppes, kus peetakse kinni ka üldise kasvatusteaduse põhimõtetest. Et kasvatajad, ülemus ja alljuhid ligemalt õpiksid tundma uueaegseid kasvatuse- ja õpetusviise, selleks korraldati varematal aastatel sõjalise kasvatuskursusi, kus õpetajaina teotsid pedagoogilise hariduse saanud ohvitserid.

Paralleelselt sõjalise väljaõppega antakse tegevväes ka niisugust õpetust, mis ei ole mehele otse hädatarvilik sõjalise oskuse arendamiseks. Erikursustel käinud õpetajad hoolitsevad koolis mittekäinud sõdurite teadmiste täiendamise eest. Niisugustel algkursustel õpetatakse kirjutamist, lugemist, maadeteadust ja arvuteadust. Mõned mehed saavad veel leerioõpetustki tegevväes. Kodumaa ajaloo õpetamisele pööratakse suurt tähelepanu, samuti ka ühiskonnateadusele. Need õppeained juba sellistena on sõduri mõtte-

viisi arendajaid ja esimene pealegi pakub kasvatajaile arvukaid võimalusi isamaa-armastuse ja kaitsetahte istutamiseks.

Sõdur käib oma teenistuse aja kestusel korralikult jumalateenistusel ja võtab osa mitmeist meeltülendavaist pidulikest koonduisist, nagu riigi iseseisvuspäeva ja armee lipupäeva pühitsemisest jne.

Võimlemisel ja spordil on ka tähtis koht sõduri kasvatuses. Igal aastal peetakse väeosades suve- ja talispordi päevi. Väljavali tud osad ja mehed kohtavad üksteisega di viisi ja sõjaväe meistrivõistlustel.

Laskeoskust püütakse tõsta kõigi abinõudega. Nii on loodud erilisi eliitlaskuri märke, millede saamiseks nõutakse märgatavalt kõrgeid tulemusi.

Pärast teenistust tegevvaes, nagu varem mainitud, mees läheb reservi. Kuid teenis tuses õpitud asjad ununevad pea. Sellele

lisaks sõjateadus areneb ikka edasi. Reserv lane sõja süttides ei vasta enam oma üles ande kõrgusele, kui tal reservis oleku ajal ei oleks võimalusi värskendada oma tead misi ja oskusi. Seepärast Soome sõjaväeteen istuse seadus määrabki, et reservi kuulu vad sõjaväeteenistuskohuslikud kutsutakse kordamisõppustele — reamehed 40, allohvit serid — 50 ja ohvitserid — 60 päevaks.

Kordamisõppused peetakse üldiselt sõja väe länide kaupa territoriaalkorras. Mere ja õhujõudude, mõningate erirelvaliikide ning mõnede väeosade reservlased käivad korda misõppustel siiski väeosades, kus nad moodustavad omaette õppeüksusi. Sõjaväe länide kordamisõppused viiakse läbi laagrites. Õppustele kutsutakse reservlased nii, et ohvitserid, kelle teenistuse aeg on kõige pikem, astuvad teenistusse kõige enne. Selle järele tuleb allohvitseride järjekord, ja vii-

Pionere kordamisõppustel.

Meresõjakooli kadetid harjutavad maal laeva juhtimist.

mastena saabuvad reamehed. Selline teenistusse astumise kord võimaldab ohvitseri ja allohvitseri ette valmistada nende tulevaste ülesannete jaoks juhi ja õpetaja osas, mis on loomulikult kasuks väljaõppe töös.

Esmainitud sunduslikku teenistust puudutava ülevaate järele võime järgnevalt siirduda vabatahtliku sõjalise kasvatus ja õppetöö vaatlemisele.

Selles suhtes Soome kaitseväe organisatsioon kannab kõige suuremat töökoormat, ehkki teistes organisatsioonides ja ühingu-tes tehakse palju viljakat tööd Soome riigikaitse heaks.

Noorsoo kasvatus kaitseväe organisatsioones on veel suhteliselt noor ja kogemused sellel alal veel väikesed. Ometigi on selgunud, et tegevuse süsteem ja põhisuund on siin õige. Tegevusviisideks on: harjutus- ja õppetunnid, matkamised, mängud maastikul, võistlused, laagrid jne. Sõjalisi harjutusi peetakse vaid niivõrd, kui võrd see on vajaline üksuste korraldamiseks ja rännakuteks. Tegevuse läbiviimiseks on loodud poeg- ja tütarlaste osakondi.

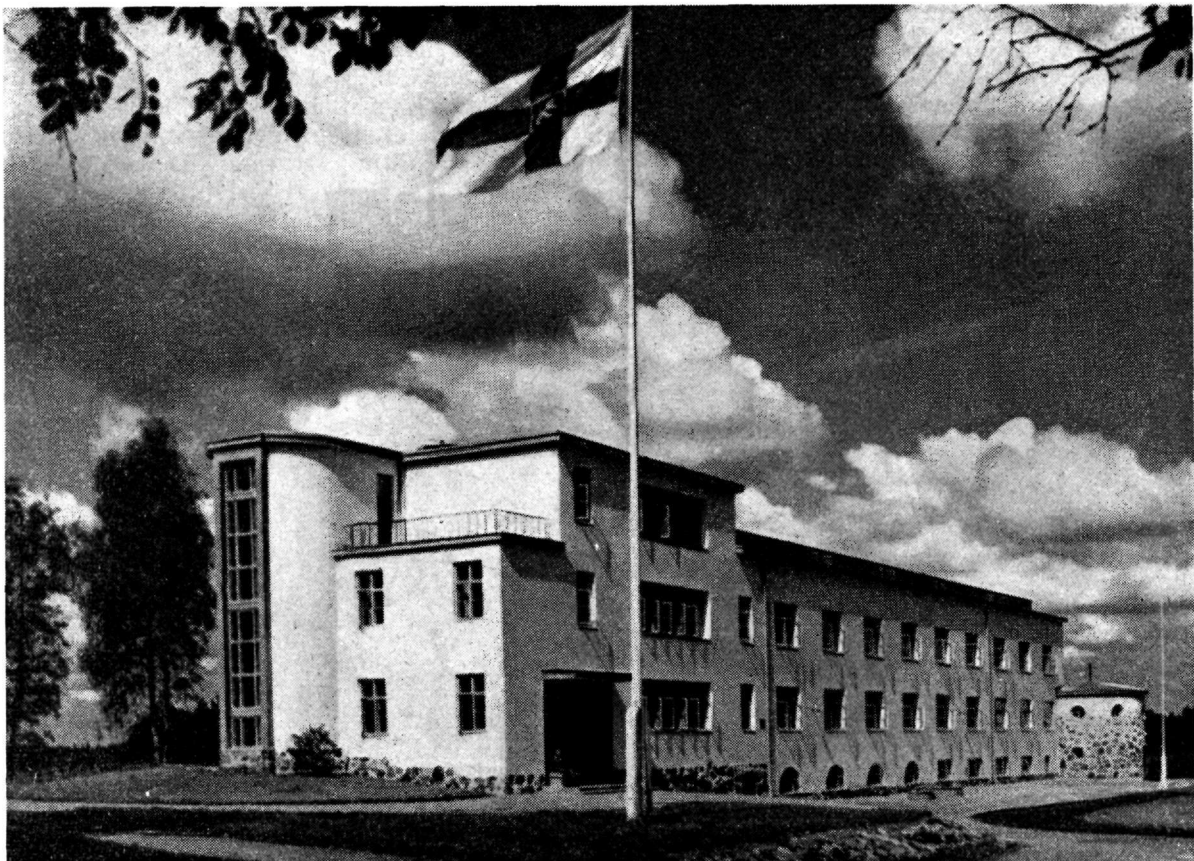
Näitena oleks noorsoo ettevalmistustöö ulatusest nimetada, et 1936.—1937. a. vaheldusel oli tegevuses 544 poeg- ja 668 tütarlaste osakonda. Poeglaste osakondadesse kuulus üldse 24487 ja tütarlaste osakonda — 16585 liiget.

Kaitseväe ohvitserkonna õppetöö korraldatakse peamiselt sõjaväe koolides ja kursustel; mõned kursused viiakse läbi ka Kaitseväe Pealikute koolis. Kaitseväe organisatsiooni kuuluvad allohvitserid teotsevad seal allohvitseridena, kuid kaitseväe valmistab peale selle ette veel allohvitseri oma eriu-lesannete jaoks maakaitseväe 2. järku kuuluvatest meestest või niisugustest, kes ei ole saanud sõjalist ettevalmistust tegevuses.

Meeskonna õppetöö algab, nagu tegev- väeski, noorsõduritele ettenähtud väljaõppe- ga. Olles kaasa teinud sõjalisi harjutusi 120 tundi, saab noorest kaitseväe sõdur; pärast nn. A mehele ettenähtud katsete sooritamist loetakse mees lahingukõlvuliseks.

Väljaõpe kaitseväes sünnib peamiselt ajal, kus selle liikmed on vabad oma igapäev- vastest askeldustest, harilikult õhtuti ja pü- hapäeviti. Kestvad harjutused on selle kor- ra eranditeks, nagu laager ja manööver. Kursuste tegevus on väga elav. Nii korral- dati riigi kulul 1936. a. 1004 allohvitseride ja meeskonna kursust, milledest osa võttis 60814 meest.

Väljaõppe küsimustes on koostöö kaitse- liiduga ja territoriaallüksustega väga tihe. See on ka paratamatu, sest ainult selliselt saavad territoriaalsüsteemile rajatud ja sõ- javäkke tulevad kaitseväelased otstarbeko- hase väljaõppe.

Kaitseliidu Pealiku kooli kasarmu hoone.

Lasketegevusele pööratakse kaitseliidu organisatsioones palju tähelepanu. Seda näitavad järgmised arvud 1936. a. tegevusest sel alal: laskevõistlusi peeti 16 550, milledest võttis osa üldse 381 802 kaitseliitlast.

Paralleelselt kaitseliidu organisatsiooniga töötab „Lotta-Svärd“ ühing. Selle eesmärgiks on äratada ja kõvendada kaitseliidu aadet ja abistada kaitseliidu organisatsiooni, kaitsta religiooni, kodu ja isamaad, nagu ühingu määrustes mainitakse. Oma tegevuse korraldamiseks ühing jaguneb jaoskondadeks, kelle liikmeile antakse jaoskonnana eesmärgile vastav väljaõpe selleks korraldatud kursustel. Nii sanitaarjaoskond abistab kaitseliitlaste sanitaartegevust ning annab mobilisatsiooni korral haigeravitsejaid ja halastajaõdesid sõjaväe käsutusse; toidustamise jaoskonna korraldusel õpetatakse lotasid toidustamise alal jne. Töötulemusi valgustavad järgmised arvud: 1936. a. lõpuks oli täieliku väljaõppe saanud halastajaõdesid 1177, nende abised, sanitaarlotasid — 5291 ja toidustamise alal 11 332 lotat. Eelmisele lisaks lotad võtavad osa ka õhuvaatlusteenistusest. Õhuvaatlusteenistuse

kursustel käinud lotasid oli 1936. a. lõpul 1415.

Vabatahtlikest organisatsioonest, kelle liikmetele korraldatakse pidevalt õppusi sõjalise kasvatuse ja väljaõppe alal, on nimetada 1931. a. loodud Reservohvitseride Liitu. Sinna kuulub praegu 42 reservohvitseri klubi 2500 liikmega. Liit kasutab väikest riiklikku abi. Liidu üheks eesmärgiks on soodustada oma liikmeile sõjalise arengu jälgimist erialadel. Liit võimaldab seda, vastavalt kohalikele oludele, koostöös kaitseliidu organisatsiooniga, korraldades klubide liikmeile ettekandeid, kaardiharjutusi ning sõjalise iseloomuga võistlusi.

Alles asutatud Reservallohvitseride Liit ja muud ühingud, kus nii moraalselt ja aineliselt aidatakse kaasa Soome kaitsejõudude tööle, pälvivad ühenduses eesmainituga samuti nimetamist. Ka ühingud, nagu Soome Gaasikaitse Ühing, Soome Õhukaitse Liit ja Akadeemiline Õhukaitse Ühing annavad oma liikmeile ühingute eesmärkidele vastavat kasvatust ja õpetust, kergendades seega kaitsejõudude niigi rasket tööd.

*Parola laagri
üldvaade.*

Sõjaväe laagrid ja laagrielu.

Soome kindralstaabi major H. W. Hirki.

Soome sõjaväe väljaõppe võimalused maastikul on tublisti soodsamad, võrreldes Kesk-Euroopa oludega.

Suurem osa Soome garnisone on võrdlemisi väikestes linnades või maal, mispärast maastik on peagu iga kasarmu läve ees. Igale garnisonile on peale selle püütud hankida oma lahingu-, laske- ja pioneriväli, kus võib vabalt teotseda, vältides igasuguseid kahjusid.

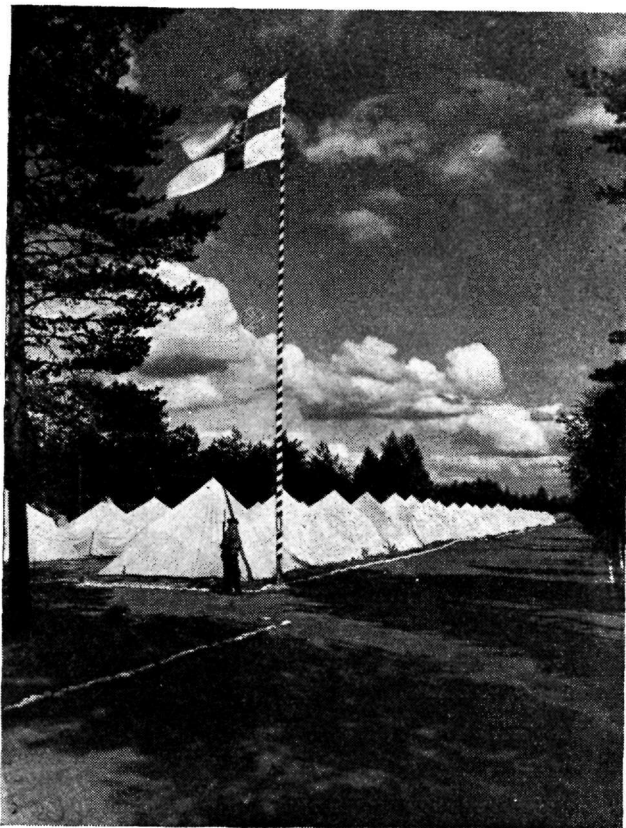
Kui 1935. a. alustati kordamisõppusi uues sõjaväeseaduses ettenähtud ulatuses (ohvitseridele kahekordselt 30 päeva, allohvitseridele ja reameestele samuti 25 ja 20 päeva), muutus laagriküsimus teravaks. Lühikese kordamisõppuste aja tõttu tuli piirata rännakuid elukohast maastikule võimalikult lühikeseks, s. t. tuli püüda paigutada kordamisõppuste kohuslased otse harjutusmaastikule.

1. Kordamisharjutuste laagrid.

Pärandusena vana sõjaväe aegadest olid mälestusrikkad Parola (Hämeenlinna lähedal) ja Uti (umb. 10 km Kouvola raudteesõlmest itta) laagri rajoonid. Nende mõõted olid määratud ajajärgul, kus jalaväe ainsa tulirelvana eksisteeris püss; ka ei vasta nad oma mahutuselt kaasaja nõuetele.

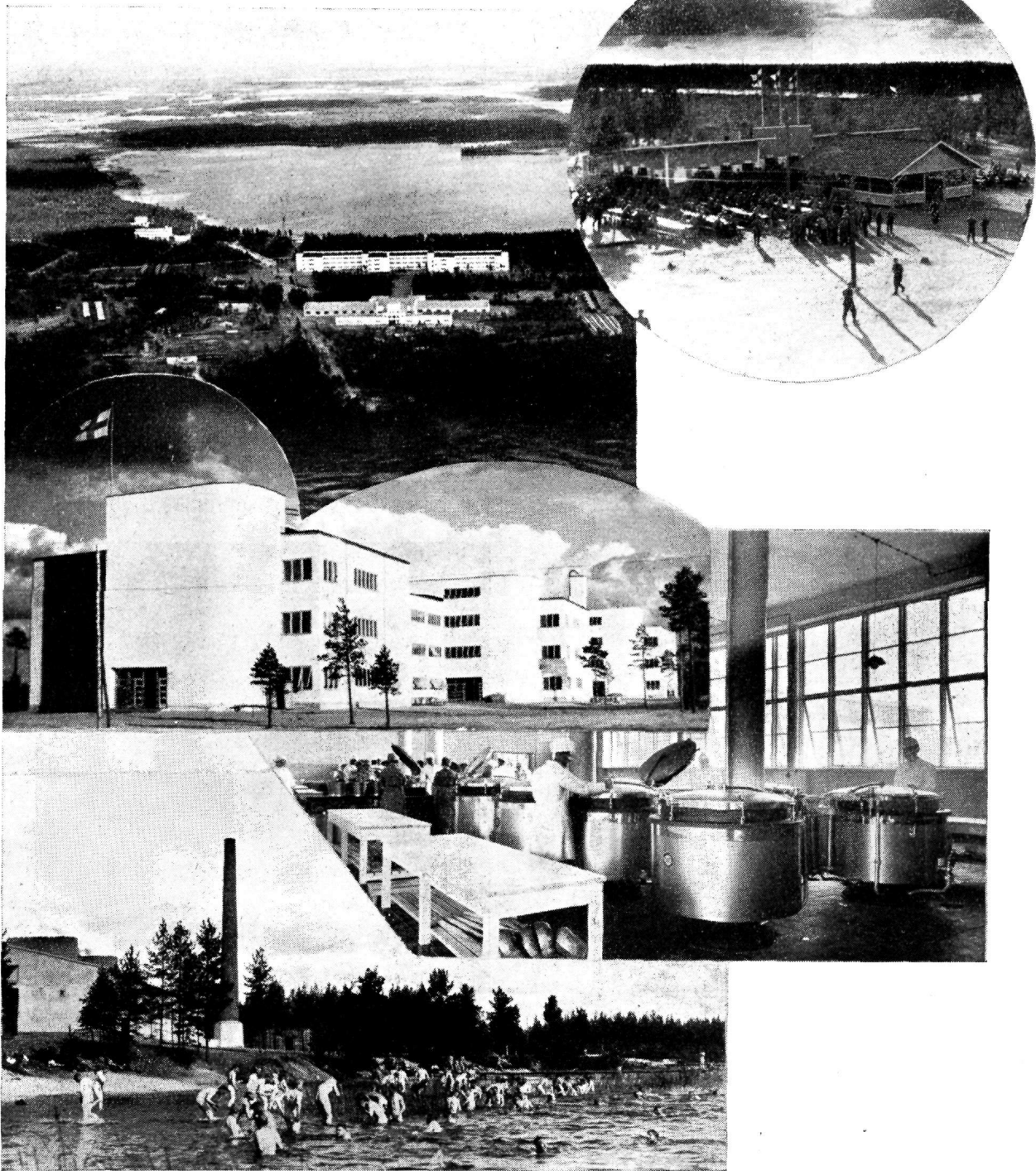
Lisaks neile kasutati esimesel aastal (1935) Perkjärve suurtükiväe laskevälja ning Turu, Oulu ja Mikkeli garnisonide asukohti. See oli vaid ajutine lahendus. Sõjaväe läänide mitmesse tuhandesse tõus-

vaile kordamisõppuste meeskondadele tuli muretseda omad ajakohased harjutuspai-
gad, kus võis teotseda ükskõik missugusel aastaajal. Esimesena kerkib sellel alal

Uti laagri üldvaade.

Pilte Kankaanpää harjutuskeskusest.

Vasakul ülal: üldvaade Kankaanpää harjutuskeskusele; sõõris: Kankaanpää Lotakohvik; vasakul keskel: Kankaanpää harjutuskeskuse peahoone; paremal keskel: Kankaanpää köök; all: Kankaanpää supelrand ja saun.

Pori-Haapamäe tee ääres olev Kankaanpää kordamisharjutuste keskus. Viimast ja Uti laagrit kasutatakse suurte kordamisõppuste kohtadena.

Kankaanpää kordamisharjutuste keskus. Siia on ehitatud elamiseks kolmekordne 177 m pikkune maja, kuhu võib paigutada umbes 4000 meest. Majas on üldse 45 tuba (iga toa suurus — 11×11,5 m) ja 9 eesruumi (suurusega 55×4,6 m).

Praktilisem ja mugavam oleks muidugi ehitada mitu väikest kasarmut, kuid ehituskulude pärast tuli sellest loobuda. Suurte eesruumide ja rohkete ning laiade treppide abil on niisuguse ühiselamu pahed siiski tublisti kõrvaldatud. Samas asub ka suur söögisaali hoone, kus korraga võib süüa 1750 inimest, oma jõujaam ja keskküte, haigla (umb. 50 voodit), ehitisi juhtkonnale, laohooneid jne. Keskuse saunas võib päeva jooksul käia umb. 1000 meest. Tuleval aastal valmib tall 200 hobusele, mille järele osutub võimalikuks ka taliharjutuste läbiviimine.

2. Maaväe laagrid.

Jalavägi, kerged väeosad ja koolid. Pealinna paigutatud Soome Valge Kaart ja Kadetikool lähevad igaks su-

veks Tuusula ja Parola laagritesse, et tõhustada väljaõpet maastikul.

Peale selle mõned väeosad viivad läbi spetsiaal- ja koostööõppusi ajutistes laagrites üle maa.

Suurtükivägi. Sõjaväe suurtükiväe rügemendid koonduvad Perkjärve suurtükiväelaagrisse (Karjala kannasel), et läbi viia laskmisi, milleks neil ei ole võimalusi oma alalistes asupaikades tarvilise maa-alala puudumisel. Talilaskmised suurtükivägi teostab samas laagris.

Õhukaitse väeosad siirduvad samuti oma garnisonist Karjala kannasele, looduslikult ilusa Kipinola järve rannal olevasse Muurila laagrisse, kus sooritavad koostööõppusi ja laskmisi koos sama järve rannal laagris asuvate õhujõududega.

3. Õhujõudude laagrid.

Küllalt suurte maa-alade puudumine lennukiväe osade alaliste asupaikade lähedal sunnib ka viimaseid laagritesse, et läbi viia lahingu iseloomuga laske- ja pommitusharjutusi.

Nende laagriteks on juba varem mainitud Kipinola laager, Käkisalme laager Karjala kannasel ja Laajalahe laager Pohjanmaal.

Muurila õhukaitse laagrist.

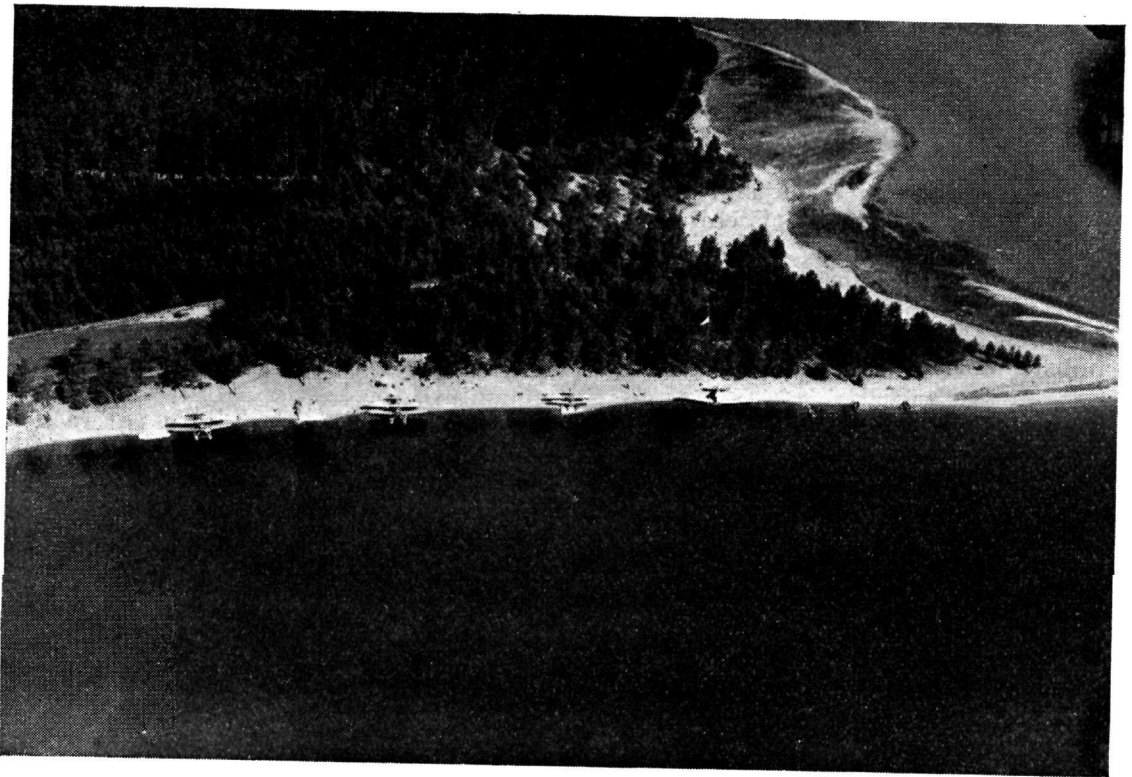
4. Elu laagrites.

Laagri elust mõnesuguse pildi saamiseks on vahest kasulik jälgida päeva tegevust moodsaimas harjutuskeskuses — Kankaanpääs.

Päeva „ametlik“ kava on üldiselt järgmine:

- Kell 0500 — äratus.
- „ 0500-0615 — riietumine, hommikutee, ettevalmistused õppusteks.

Oma vaba aega reservlased võivad kasutada peale puhkuse muudekski otstarveteks. Umbes 100 m kaugusel kasarmu hooneist on selge veega Valkjärve liivase põhjaga supelrand, mida ohtrasti kasutatakse õppuste vaheaegadel. Kasarmu õuel on Lotta-Svärd Ühingult ülalpeetav suur kohvik, kust saab odava hinnaga kohvi, teed, tubakat, morsi, piima, mitmesuguseid küpsiseid jne. Reservlaste vabal ajal mängib keskuse lähetatud väeosa orkester.

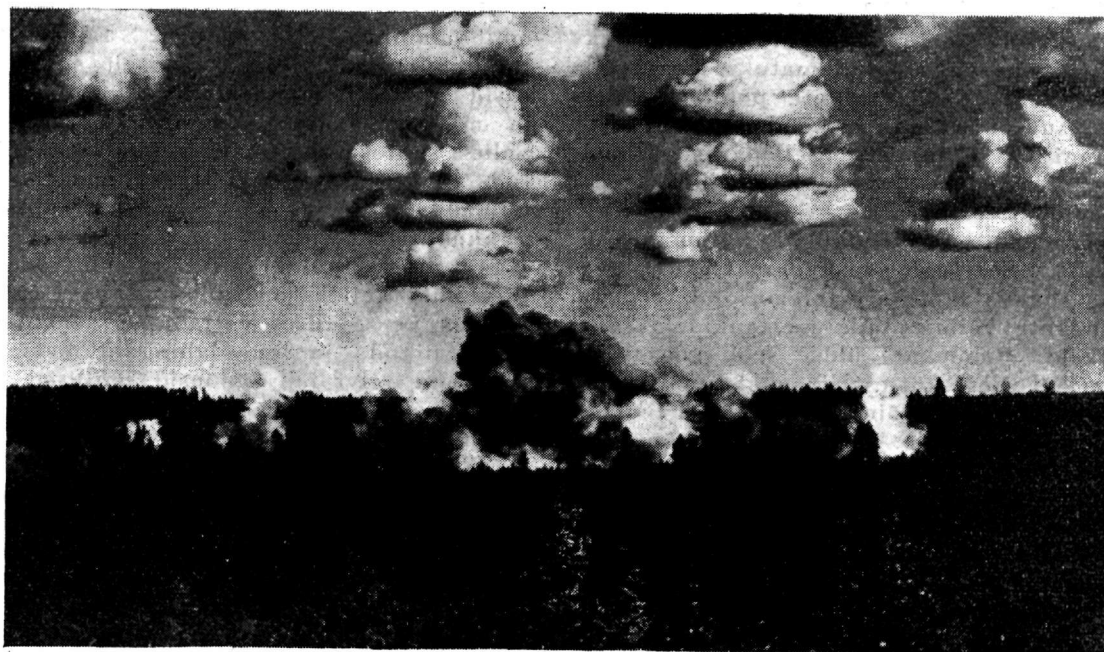

Õhujõudude Kipinola järve laager.

- Kell 0615-1100 — ennelõunane teenistus, mis sisaldab peamiselt sõjatehnilist ja lahingulist väljaõpet ning 45 min. kestvat õppust maastikul.
- „ 1100-1315 — vaba aeg, lõunatamine ja ettevalmistused pärastlõunaseks teenistuseks.
- „ 1315-1645 — pärastlõunane teenistus (nagu enne lõunat).
- „ 1645-2045 — vaba aeg, õhtusöök jne.
- „ 2045 — õhtupalvus.
- „ 2100 — magamine.

Keskuse ümbrusse on mõne aasta jooksul kerkinud stiilseid ehitisi. Seal on hotelle, söögimaju, kohvikuid, poode, päevapilditööstusi jne, mis aitavad veeta reservlaste vaba aega. Muul ajal, eriti kui Kankaanpääs ei ole kordamisharjutusi, vaibub neis elu peagu täiesti.

Päeva pidulikum hetk on õhtupalvus. Üksused marsivad orkestri saatel kasarmuplatsile, rivistudes lahtise nelinurgana. Mütsid käsutatakse peast, millele järgneb palvus koraaliga. Tsermoonia lõpeb lääni ülema sooviga „head ööd“, millele tuhandepäised väeosad kõlavalt vastavad. Väeosad lahkuvad kasarmusse ja pea valitseb laagri rajoonis täielik rahu.

Perkjärve laagrist; „tulekoondis“.

Samasugune on elu teisteski laagrites, millele muidugi annavad oma ilme relvaliidide erilised harjutused. Ka väärib mainimist Perkjärve suurtükiväelaager, mil-

le omapäraseks jooneks on peagu igapäevased laskmised ja millest siinjuures toodud pilt annab teatava ettekujutuse.

Taktika erinevusi Soome oludes.

Soome kindralstaabi kapten T. V. Viljanen.

Soome maastiku eriline iseloom, ilmastik eeskätt oma külma aastaajaga, osalt ka rahva iseloom ja mõned teised maa üldised olud on peamisi tegureid, mis takistavad Soome taktika kujunemist samasuguseks kui seda on mõnes teises sõjaväes kasutatavad lahinguviisid.

Soome maastikul on väeosi vähe võrreldes ruumiga. See on tingitud väikesest rahva arvust ja harvast asustusest. Viimastest tingitult ei leidu ka ühesuunalisi teid kaugeltki nii ligidal üksteisele kui tihedalt asustatud riigis. Teede vahele jääb vesistuid, suuri soid või laialdasi metsi. Need asjaolud ühes hõreda teedevõrguga kutsuvad esile eriliste jõurühmituste tekkimist, kellede ühendamine ühiseks rindeks nõuab aega ja palju teehitamist ning varustamistõid. Ühtlasi nad pakuvad kohalikke ümberpiiramise võimalusi, soodustades sellega manööversõda.

Soome suhteliselt hõre teedevõrk muudab hooldamise ettevalmistuse ja läbiviimise raskemaks kui olukorras, kus teid on rohkesti. See asjaolu pakub ka vaenlase ohujõududele võimalust tõsiselt segada nii väeosade ümberpaigutusi kui hooldusliiklust kasutada olevatel, võrdlemisi harvadel teedel, missugused peale selle kulgevad läbi kitsuste, järvede või soodedefileede.

Soomes on umbes 70% maa-alast kaetud metsaga. On selge, et see mõjutab taktikat. Tahestahtmata peab suur osa sõjategevusest sündima metsas. Liikumise kunst metsas ja metsalahingu taktika õnnestumine või ebaõnnestumine mõjutavad kõige tõenäolisemalt väga palju sõjategevuse üldist käiku.

Ka Soome tali esitab oma nõudeid ja pakub oma võimalusi taktikale. Sõjapidamine talvel on suurelt osalt majutusküsimus. Korraldades väeosade tegevust vaid

majutusvõimaluste seisukohalt, muutuks tegevus aga väga paindumatuks. Peale selle võib vaenlane siis asulate põletamise teel väga suurel määral raskendada eriti pealetungi ja jälitamist. Sellepärast talimajutuse küsimuse lahendamine on taktika seisukohalt eriti tähtis.

Lumekate raskendab ja hõlbustab liikumist. See seob suuskadeta väeosa tegevuse sügava lumekatte olemasolul teedega. Lumekate võib esitada ka tankidele suuri tõkkeid. Lumekate üldse seob voore teedega. Teisest küljest lumekate pakub aga suuskuriosadele võimalusi rajada teerada peagu igale poole. Ühtlasi lumekate kõrvaldab veekogude ja soode tõkke iseloomu. Suusatamiskunst ja talitegevuseks sobivad vahendid ühes talimajutuse küsimuse õnneliku lahendamisega moodustavad seega talitaktika aluse.

Rahva iseloom ja endiste sõdadega sellesse loodud selgus kriipsutavad alla tarmukust, algatusvõimet ja pealetungi tegevuse paremust, võrreldes üksluse kaitsega.

Tähtsamatest üldistest asjaoludest, mis väga palju mõjutavad taktikat, peab es-

malt mainima maa vaesust. Edukas sõjapidamine on sõltuv peamiselt suuri varasid nõudvaist, mehaanilisist vahendeist ja määratu suurest laskemoona hulgast. Selles suhtes on Soome võimalused piiratud. Kuid Soome maastik vähendab tähelepandavalt selliste vahendite tähtsust, pakkudes edu võimalusi ka väeosadele, kes igas suhtes ei olegi nii täielikult varustatud, kuid kellele on abiks rahuaegses tsiviilelus ja sõjalises väljaõppes saavutatud oskus liikuda ja lüüa lahinguid metsades, kasutada relvi ja abinõusid, millised seal on tõhusamad — väeosi, kes on suutelised võitma talisõja raskusi.

Tõelises sõjas kasutatav taktika oleneb loomulikult ka vaenlase tegevusviisidest ja tema tugevatest ning nõrkadest külgedest. Osalt võib neid arvesse võtta juba varem, osalt võidakse neid ja ka muid väeosa sõjapidamist mõjutavaid uusi nähteid tundma õppida alles sõja kestel. Igatahes tulevaste sõdade ajalugu toob esile, kui võrd õieti on rahuaegses uurimise- ja väljaõppetöös silmas peetud sõja olusid ja taktika erinevusi määravaid tegureid.

Soome sõjakirjandus.

Fil. magister E. Olsoni.

Rootsi aeg. Aastal 1642, kolmekümneaastane sõda parajasti veel käsil, ilmus Stokholmis Gustav II Adolphi sõjaartiklitest trükk, milles oli kõrvuti rootsi- ja soomekeelne tekst. Seda soomestust, millest veel samal aastal ilmus teine trükk ja järgmisel aastal kolmaski, võime pidada Soome sõjakirjanduse algseemneks.

16. sajandi lõpupoolelt on olemas isegi soomekeelne õppemäärustik. Kogu rootsi võimu kestel ilmus, peale tähtsamate seaduste ja üldiste määruste, ka sõjaväge puutuvaid soomekeelseid tõlkeid. Mis puutub puhtsõjalist, eriti aga sõjateaduslikku kirjandust, siis oli see üldiselt rootsikeelne. Mainimist väärib sünnilt soomlase, Upsala ülikooli professori Hendrik F r o s t e r u s ' e teos Rootsi sõjanduse eeskirjast (Stokholm 1765, 1770), milline sisaldab täieliku ülevaate Rootsi-Soome sõjaväe valitsemisest, samuti Viapori (nüüdne Suomenlinna) kuulsa ehitaja sõjamarssal, krahv Augustin E h r e n s v ä r d i suur-

tükitehniline väljaanne, tema kaunis kõne Rootsi teaduste akadeemias noorsoo kasvatamisest sõduriteks ning Rootsi merevõimest.

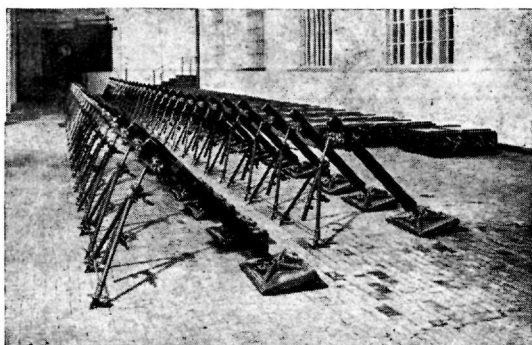
17. aastasaja lõpul koondus sõjateaduste harrastus Rootsi-Soome ühingusse, mille nimetuseks oli „Svenska Krigsmannasällskapet“ — Rootsi sõjaväelaste ühing — ja milline 1804. aastal nimetati „Kongliga Svenska Krigsvetenskapsakademien“ — Kuninglik Rootsi sõjateaduste akadeemia. See ühing andis välja Stokholmis aastal 1797 alates „toiminguid“ — handlingar — ajakirju, mis on ilmunud tänapäevani.

Vene aeg. Pärast Rootsist lahkumist kaotati esialgu Soome territoriaalne sõjavägi, kuid varsti asutati siiski erilisi palgalisi väeosi ja Krimmi sõja ajal moodustati uuesti mõneks ajaks territoriaalvägi; nendele väeosadele anti välja ka erilisi määrustikke ja õpperaamatuid soome keeles. Tolleaegsest muust sõjakirjandusest ei ole midagi eriliselt nimetada, kui ehk

Miini- pildujaid

ja muid

SÕJATARBEID

V A L M I S T A B

Tampella

TAMPERE MASINATEHAS

A.S. TAMPERE LINA- & RAUATÖÖSTUS

SOOME, TAMPERE

A.S. Sytytin

Helsingi

valmistab

kindral G. R. Ehrnrooth'i ja kolonel Axel Gadolin'i prantsuskeeles ilmunud paari teost ning kindral F. A. Neovius'e vene keeles ilmunud suurtüki õpetuslikke uurimusi. Sõjaajaloo uurimise alalt väärivad märkimist kaks teost! — Soomlase, Rootsisis koloneliks tõusnud G. A. Montgomery'lt kokku seatud 1808—09. aasta sõja ajalugu („Historia öfver kriget emellan Sverige och Ryssland 1808—1809“, Stockholm, 1842) ja kuulsa teadlase ja riigimehe Yrjö Koskinen'i teos „Nuijasota“ (1. trükk, Turku, 1857—59 ja 2. trükk Helsinki, 1877) ning tema muud, sama sõda puutuvad uurimused.

Kui Soomes 1878. aastal maksmapandud seadusega seati sisse sunduslik sõjavägi, elustus ka sõjakirjandus. Soome sõjaväe jaoks koostati natukehaaval täielik kogu määrustikke ja õpperaamatuid, milledest kõikidest ilmus nii soome- kui rootsikeelne väljaanne. Puht sõjateaduslik kirjandus koondus ajakirja, mille nimetus oli „Finsk militärtidskrift“ — Soome sõjaajakiri. Selle kutsus ellu tolleaegne Kaardipataljoni arst C. F. Wahlberg, a. 1881; ajakiri ilmus kuni Soome sõjaväe likvideerimiseni, s. o. 1901. aastani. Mainitud ajakiri jälgis elavalt kaasaja sõjalisi alasid ja välismaa sõjaajakirjandust, millest ajaloolised uurimused pälvivad erilist tähelepanu. Viimati mainitud ala kirjanikest on silmatorkavamad kolonelleitnant G. A. Gripenberg, kes mitmes ulatuslikus artiklis on valgustanud Soome veneaegset sõjaväe ajalugu ning kirjutanud iseseisva teosena Kaardipataljoni ja Hamina kadetikooli ajaloo ja kapten Seb. Brander, kes koostas mahuka kolmeosalise teose 1866. aasta Preisi-Austria sõjast; professor J. R. Danielson (-Kalmari), kelle teos „Suomen sota ja Suomen sotilaat vuosina 1808—1809“ — Soome sõda ja Soome sõdurid 1808. ja 1809. aastal (Helsinki, 1896) on suurteos omal alal. Muudest selle aja sõjateaduslikest kirjanikest olgu mainitud kindraliks ülendatud ja Soome senati sõjaasjanduse komisjoni esimeheks määratud Chr. Okerblom'i, kes avaldas eespoolnimetatud ajakirjas kogu sõjaõpetuslikke ning sõjageograafilisi uurimusi, ja Uudenmaa lääni kubernerina teotsenud kindralstaabi kolonel Max Alftan'i, kes koos kapten O. Vesanderiga avaldas pikema venekeelse teose Soome sõjageograafilisel ainestikul (Helsinki, 1901). Rahvapärast sõjakirjandust esindab tol ajal tänuvärselt toimetatud „Lukemista Suomen sotamiehille“ —

Lugemist Soome sõjameestele, mis ilmus soome ja rootsi keeles 1888—1900.

Nagu juba mainitud, Soome sõjavägi likvideeriti 1901. aastal, sellest viimane väeosa, Kaardipataljon, 1905. aastal. Sellega lõppes ka sõjakirjanduse ilmumine. Sõjaasjandusest käsitleti kirjanduses ainult veel mälestuskirjutusi ja ajaloolisi uurimusi ning aastasaja vahetuse põletavat politilist küsimust — sundteenistus-seadust. Puht-sõjakirjandusele ei leidunud aineid. Kui aga 1899. aastal alanud surveajastu, mis oli seoses kindralkuberner Bobrikov'i nimega, venis pikemaks ja soomlaste poolt üritatud passiivne vastupanu ei töötanud tulemusi, sündis mõte aktiivseks vastupanuks. Selle mõtte väljendajaks oli „Voimaliitto“, kelle eesmärgiks oli ülemaalse spordiorganisatsiooni varjul juhtida sõjalist ettevalmistust hetke puhuks, kus tuleb relvastatult välja astuda maa õiguste kaitseks. Sel juhul oli tarvis ka ühiseid määrustikke. Selliseid trükitigi salaja, spordieeskirjade näol. Kõigi tundemärkide järele otsustades kuulub nende hulka ka kapten Matti Nandelstad'i — iseseisvuse ajal Oulu lääni maahärra — kokkuseatud vihik „Järjestysliikkeitä suk-silla“ — Korraldatud liikumine suuskadel — mis iseenesest oli selgekujuline sõjaväeline suusatamise eeskiri ja sellisena väga huvitav.

Maailmasõja puhkedes tekkis tavaline žurnalisti iseloomuga sõjakirjandus, sõjatsensuurilt määratud piirides. Ühenduses käesolevaga ei ole meil põhjust puudutada seda kirjandust. Üks teos on siiski õige väärtuslik, ja nimelt andeka esteetilise kirjaniku, arhitekt fil. dr. Sigurd Frosterus'e „Uudenaikaset aseet“ — Moodsad relvad („Moderna vapen“ Porvoo, 1915), mis selgitab asjalikult ja huvitavalt, võhikulegi arusaadavalt, moodsaid relvi ja nende mõju. Ka väärivad märkimist maailmasõja aja pildina pastor Armas Aaviko poolt väljaantud „Sotilaan kalenteri“ — Sõduri kalender, ja „Sotilaiden hartauskirja sotassa“ — Sõduri palveraamat sõjas (mõlemad trükitud Tampere, 1916) mis olid mõeldud maailmasõjas venelaste vägedes teenivatele ingerlastele. — Vene revolutsiooni puhkedes hakkab raamatuturule ilmuma hulgana maailmasõda käsitlevat kirjandust. Ehkki ilma tsensuurita trükitud, sisaldab see peajasjalikult tõlkeid osavõtnute mälestustest või kannab täiesti žurnalistlikku iseloomu. Ajamärgina on huvitavam see, et juba 1917. aastal ilmus soome keeles selline tõsine sõjaline teos kui seda on

Saksa major L ö f f l e r'i „Strategia“. Tõsisemale varustamisele sõjanduslike teostega (ehkki teisest laagrist) osutab ka „Työväen järjestyskaartin käsikirja“ — Tööväe korrapidamiskaardi käsiraamat, mis trükiti punakaardi toimetusel Tampere's samuti 1917. aastal. Sellel järgnes siis mässu ajal muidki punakaardile määratud õpperaamatuid. Sõja lõppedes jätkus soomekeelse sõjakirjanduse väljaandmine Nõukogude-Venes moodustatud soome väeosade tarvidusteks, eriti peamiselt Leningradis, hiljem ka Petroskois.

Iseseisvuse aeg. Maailmasõja puhkemine äratas mõnes soomlases ja eriti soome noorsoos mõtte, milline peagi muutus kindlaks veendumuseks, et sellest avanevad võimalused Soome täielikuks riiklikuks iseseisvuseks. Kuid selleks oli vaja valmistuda relvastatud võitluseks. Soome iseseisvusliikumise ja Vabadussõja ettevalmistuse ajalugu jutustab täpsamalt, kuidas osa üliõpilasnoorsugu sõjaliseks väljaõppeks siirdus Saksamaale ja kuidas seal Lockstedt'i laagris Holsteinis sündis ainult soomlastest moodustatud „Kuninglik Preisi Jäägripataljon nr. 27“. Siin ei ole põhjust kirjeldada selle tähelepanuvääriva väeosa ajalugu. Küll aga olgu mainitud, et Jäägripataljon, ette valmistudes oma ülesandele ja tulevasele vabadussõjale asus muretsema tarvilikke määrustikke ja õpperaamatuid. Nendest on tähtsaim „Suomalainen sotilaskäsikirja“ — Soome sõjaväe käsiraamat, — mis trükiti Berliinis 1917. a. ja viiesosalisena sisaldab üldise sõjaväeteenistuse ja tähtsamate väelike teenistus-, õppe- ja lahingueeskirju. See teos, mõningate lisanudustega, kujunes iseseisva Soome regulaarse armee väljaõppe põhieeskirjaks. Jäägripataljoni kirjanduslikest harrastustest olgu mainitud veel Berliinis trükitud ajaleht „Suomen jääkäri“ — Soome jääger, mis samuti kui selle rootsikeelne väljaanne „Jägarbladet“, ilmus detsembris 1916. a. ja jaanuaris 1917. a.

Vene revolutsiooni puhkedes tuli „jäägreid“ Soome, jätkama seda tööd, mida „Voimaliitto“ oli alustanud. Eespoolmainitud alustpaneva määrustiku töö tulemusena oli jäägritel kaasas kõige tarvilikumad õppemäärustikud. Neid trükiti nüüd maa eri osades sündivate „kaitseliitude“ tarveks. See sooritati algul salaja. Nii trükiti 1917. a. „Jalkaväen harjoitus-ohjesäännöt“ — Jalaväe õppemäärustik, „Jalkaväen käsikirjat“ — Jalaväe käsiraamat, jne. Varustatult sarnaste kaanelehtedega kui

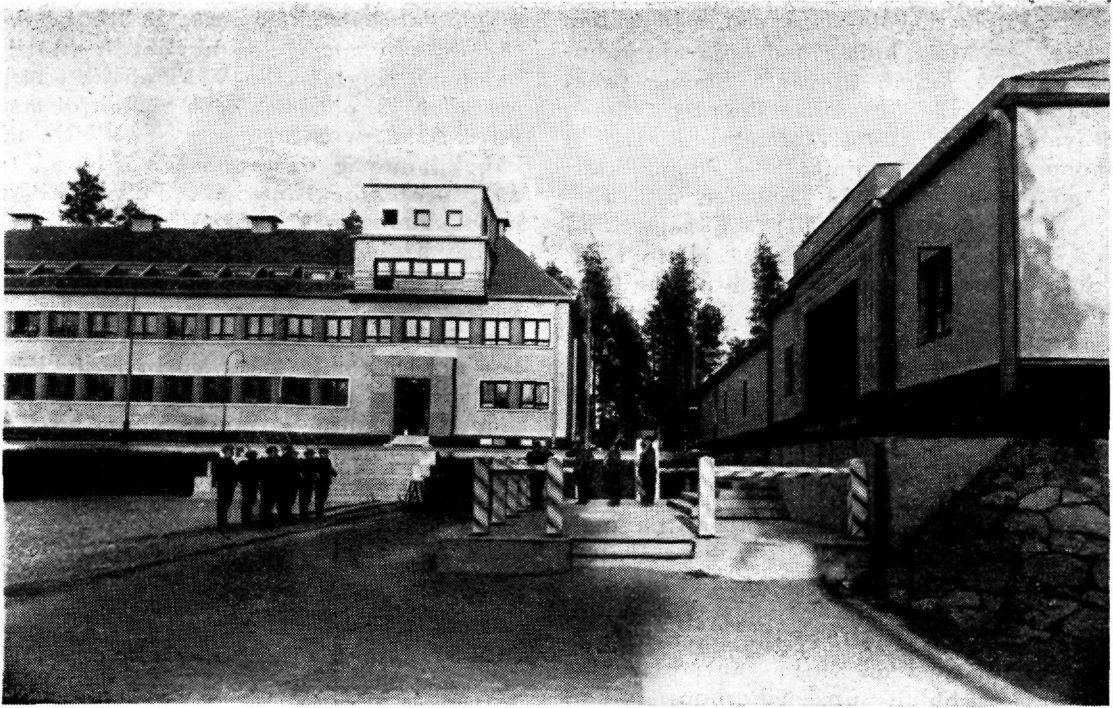
„Kyläläisten laulukirja“ — Külarahva lauluraamat, või „Mehiläishoidon opas“ — Mesilastepidamise juht jne. Vabadussõja puhkedes neid võis trükkida õige pealkirjaga.

Kui vabadussõda oli õnnelikult lõppenud, algas Soome armee teadlik loomistöö. Siia kuulus olulise osana tarvilikkude määrustikkude- ja õpperaamatute väljaandmine. Algul oldi sunnitud piirduma eespoolmainitud Saksas valmistatud käsiraamatutega; sõjalise väljaõppe keskorganite määrustikutöö tulemuste ootel trükkisid üksikud väeosad ja isegi üksikud ohvitseridki ajutisi määrustikke.

Nüüd, kus on möödunud ligi kakskümmend aastat, on Kindralstaabi ja Kaitseliidu peastaabi õppe-osakondade ja mitmete määrustiku-komisjonide tööde tulemusena peagu täieline sari üldisi ja erialalisi määrustikke ja õpperaamatuid. Selles töös on stabiliseerunud Soome sõjaväe keel ja sõjaväe terminoloogia.

Eraalgatusest on võrsunud hulk väljaõppele tarvilikke õppe- ja käsiraamatuid. „Upseerin käsikirjasto“, mida aastatel 1919—25 ilmus kokku 24 numbrit, sisaldab hulga väljaõpperaamatuid mitmetel aladel, paljude maailmasõjast osavõtnute vanemate ohvitseride, näit. kindr. A d a r i d i ja v. G e r i c h i teoseid; ka on nende hulgas nooremategi, jäägriohvitseride U. S a r l i n, K. S i h v o, Y. T e n h u n e n jne. töid. Niisuguseid õpperaamatuid on hiljem kirjutatud suur hulk — nii üldise loomuga kui ka erirelvaliikide väljaõppe tarbeks. Nendest teostest on meil põhjust siinkohal mainida vaid iseseisvaid ja tähtsaimaid töid.

Erirelvaliike käsitlevaist teostest mainitagu A. S i h v o kaht tangialasse puutuvat kergelt loetavat raamatut (1922. ja 1933.), J. C h r. F a b r i t i u s e vääristatud õpperaamatuid „Linnoitustaito“ — Kindlustuskunst (1921), „Asemien linnoittaminen ja kenttälinoitustyöt“ — Positsioonide kindlustamine ja välikindlustustööd (1922) ja „Pioneeriteknikan käyttö sodassa“ — Pioneeritehnika kasutamine sõjas (1924). Pioneeriala käsitlevad veel järgmised teosed: E. H a n e l l „Hävitystyöt“ (1933), A. H u u r i „Pioneerin oppi“ (1921), U. S a r l i n „Vesistöjen ylimeno“ (1924) ning E. E. S a a r i n e n'i mitmed vähemad uurimused, milledest olgu mainitud „Uivat ja uiville tuille rakennetut polkusillat“ — Ujuvad ja ujuvatele tugelele ehitatud kiirsillad (2. trükk, 1934). Andekas juht

Soome uusimaid kasarmuid. Ühe Rügemendi staap ja peavahtkond.

suurtüki väljaõppe alal, kindral V. P. N e n o n e n, on avaldanud välismaa ajakirjades teaduslikke töid. Samalt alalt mainitagu veel T. E k m a n i „Tykistön taktillinen toiminta“ (1936) — Õhukaitse väljaõppealal on piirdunud masinkirja-paljundustega. Vastava ala trükist ilmunud raamatud, nagu K. S i h v o (1929) ja J. P a a s i k i v i (1932) omad, on mõeldud peaaesjalikult laiemale publikule. Samuti on talitatud gaasikaitset käsitlevate teostega, milliseid on välja andnud Y. K a u k o (1929), U. P o p p i u s (1930) ja N. P a r v i a i n e n (1930-31). Seevastu on sanitaarkindral E. L u u k k o n e n'i „Taistelukaasut“ — Lahinggaasid (1925) täiesti teaduslik teos. Sõjaväe topograafia on kirjutanud A. R a i n e s a l o (1921, 2. trükk 1934), meresõjakunsti loenguid on avaldanud K. I k o n e n (1928). Relvaõpetuslikest teostest mainitagu professor H. j. T a l l q v i s t i „Ulkoballistiikka“ (1926) ning J. L. R i k a m a ja M. G. G r ö n i n g i „Aseoppi“ — Relvaõpetus (1928), ning E. V i r k i „Aseoppi“ (1—2, 1925—27), millistest kaks viimast on üldisloomuga õpperaamatud, ja M. T e r ä taktikaline uurimus „Konekiväärin epäsuorasta amunnasta“ — Kuulipilduja kaudsest laskmisest — (1933). Jalaväe taktikat käsitleb N. V.

S i g e l l i (Hersalo) põhjalik teos „Jalkaväen taistelutaito“ — Jalaväe lahingukunst — (1—3, 1927—29); sama autori käsiraamat „Reserviupseeri johtajana“ — Reservohvitseri juhina — (1936) väärrib mainimist kui hea käsiraamat, samuti H. O l k k o n e n'i üldisloomuga õpperaamat „Taktikan perusteet“ — Taktika alused — (1928). Hooldusala õpperaamatud on H. M. N y m a n i (Nervanne) „Sotilashallinnon pääpiirteet“ — sõjaväe administratsiooni peajooned (1930) ja L. G r a n d e l l i „Joukkojen huolto sodassa“ — Väeosade hooldus sõjas (1934), peale nende Majandusliku kaitsenõukogu väljaanne „Väestön ravitseminen Suomessa“ — Rahva toitlustamine Soomes (1932). Eriliste teostena mainitagu veel E. H a n e l l i ja T. V. V i l j a n e n'i käsiraamatud „Maastoutuminen ja naamioituminen“ — Maastikuga kohanemine ja varjumine (1932) ning C. G. v o n K r a e m e r i väärtuslik uurimus „Liikenneyhteyksien sotilaallinen merkitys“ — Liiklemisühenduste sõjaline tähtsus (1928). Sõjaväe kriminaalseadusi on veel käsitlenud E. H a n n u l a (1926) ja B. A. S u n d s t r ö m (Salmiala, 1926). Sõjaväe organisatsiooni õpperaamatuid on kirjutanud L. K a r h u (1928), E. V i r k k i (1—2, 1933-36) ja L. G r a n d e l l; viimane omas

teoses „Puolustusvoimamme sodan ja rauhan aikana“ — Meie kaitsejõud sõja- ja rahuajal (1935) annab ülevaate Soome praegusaja sõjaväe organisatsioonist. Sama esitavad eriti piltlikult toimetatud teosed „Suomen puolustusvoimat“ — Soome kaitsejõud (1—2, 1930) ja „Suomen sotaväki“ — Soome sõjavägi (1936). Vanem, kuid ikka veel huvitav teos on 1925. aasta Kaitsekomitee arvamuste põhjal tehtud lühikene otsus ettepanekust riigi kaitse ümberkorraldamisest, nimetusega „Suomen puolustus-kysymys“ — Soome kaitseküsimus (1927), millise kindral N. R e e k on avaldanud eesti keeles 1926. aastal.

Paht-teoreetiliste sõjateaduste alasse kuulub kindralstaabi endise ülema O. E n c k e l l i teos „Pienten valtioitten puolustus-kysymys“ — Väikeste riikide kaitseküsimus (1925). Üldiselt on sõjateaduste uurimine koondunud 1925. aastal asutatud Kõrgemasse Sõjakooli. Selle õpetajate ja õpilaste uurimusi on välja antud sarjas „Sotakorkeakoulun upseerikerhon julkaisuja“ — Kõrgema Sõjakooli ohvitseride ühingu väljaanne, mida 1927–29 ilmus viis osa ja 1930–32 uue nime „Suomen sotatie-teellisen seuran julkaisuja“ — Soome Sõjateadusliku ühingu väljaanne — nime all kaks osa. Kumbki osa sisaldab iseseisvad uurimused, milledest kolm T. V. V i l j a n e n'i, U. J. T u r t o l a ja K. A. I n k a l a omad käsitlevad maailmasõda, V. A. M. K a r i k o s k i ja üks J. O. H a n n u l a Soome vanemat, ja teine — Vabadussõja ajalugu. Sellele lisaks on sõjateaduslik ühing 1933. a. alates välja andud sarja nimetuse all „Tiede ja ase“ — Teadus ja relv, mida seni on ilmunud kokku neli köidet; need sisaldavad kokku ligi kolmkümmend väärtuslikku lühemat uurimust ja kirjutust sõjateaduste erialadelt.

On loomulik, et iseseisvas Soomes sõjaajalooline uurimistöo on rakendatud endisest elavamasse tegevusse.

Esimesena üldise sõjaajaloo alalt on mainitav Heikki Nurmio „Sotataidon kehitys vanhalla ajalla“ — Sõjakunsti areng vanal ajal (1921) ja J. O. Hannula õpperaamat „Sotataidon historia“ Sõjakunsti ajalugu, mille esimene osa ilmus 1930 ja mida seni on valminud kolm osa; Eirik Hornborgi „Kriget“ — Sõda (1921), kujutatakse arusaadaval kujul erilisi juhtumisi uemast sõjaajaloost. E. K u u s a a r e suurteosest „Venäläisten sotataito“ — Venelaste sõjakunst — on ilmunud esimene osa 1931.

Soome kaitseküsimuste ja Rootsi-Soome sõdade vanema ajaloo uurijatest väärib tähelepanu riiginõunik V. T a v a s t s t j e r n a suur ja põhjalik teos „Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota“ — Põhjamaade kahekümneviie aastane sõda (1—2, 1919–29), professor Einar W. J u v a, kes mitmes uurimuses ja teoses on esitanud Soome kaitse ajalugu 17. sajandist ning kirjutanud tüsedate teose „Suomen sotahistorian pääpiirteet“ — Soome sõjaajaloo peajooned (I, 1927), doktor Arvi K o r h o n e n, kes uuris soomlaste osavõttu kolmekümneaastasest sõjast ja kes on välja andud juba mõnda vähemat uurimust, muu seas „Puolan puolustus-sota Liivinmaalla 1600—1601“ — Poola kaitse sõda Liivimaal 1600—1601 (1933), doktor A. V i l j a n t i, kes uurib Soome 16. sajandi kaitseolusid. Soome vanemat sõjaajalugu käsitlevatest teostest on veel mainida E. L i n d h i „Kunink. Porin rykmentti“ — Kuninglik Pori rügement (1926), doktor A. S. K i l p e l a i n e n'i „Etuvario“ — Eelpost (1—2, 1925—26), mis käsitleb maakaitse episoodide Põhja-Karjalas Rootsi võimu ajal, ja doktor A. H u u s k o n e n'i „Kunink. Savon jääkäri rykmentti 1770—1810“ — Kuninglik Savo jäägrirügement (1927).

Oma mälestuste põhjal on käsitletud maailmasõja ajalugu G. v o n S c h o u l t z, kelle teos „Englannin suuri laivasto“ — Inglismaa suur laevastik (1923) on äratanud üldeuroopaliku tähelepanu ja tõlgitud muuseas inglise ja saksa keelde, A. S o m e r s a l u, kelle elav jutustus läänerindelt „Taisteluvuosien varrelta“ — Võitlusaastastest (1928) on saanud nii suure poolehoiu osaliseks, et seda on ilmunud palju väljaandeid, ja J. C h r. F a b r i t i u s, kes oma teoses „Mitt vittnesmål“ (1932), millest on ilmunud saksakeelne tõlge, kujutab isiklike kogemusi idarindel. E. M. M ä k e l ä eriuurimus „Goebeni admiral puuttuu asioiden kulkuun“ — Goebeni admiral teeb ajalugu (1936) on teenitult äratanud tähelepanu ja ilmunud ka saksakeeles. Väärika üldteose „Maailmansodan historia“ — Maailmasõja ajalugu (1—2, 1935—36) on kirjutanud J. O. H a n n u l a.

Loomulikult on Vabadussõda andnud ainestikku väga rohkearvulisele kirjandusele. Lugematute eriteoste, igasuguste väljaannete ja eriliste uurimuste hulgast olgu mainitud vaid tähtsamad, eeskätt poolametlik Vabadussõja ajaloo komitee väljaantud suur kuueosaline „Suomen Vapaus-sota 1918“ — Soome vabadussõda 1918 (1920—25) ja selle põhjal koostatud H.

Ignatiuse ja K. Soikeli „Yleiskuvauus Suomen vapaussodasta“ — Üldvaade Soome vabadussõjast (1925), millest on ilmunud prantsuskeelne tõlge. Teine ulatlik üldteos on K. Donneri, Heikki Nurmio ja Th. Svedlini kaheksaosaline „Suomen vapaussota“ (1921—28), milles paljud osavõtjad valgustavad Vabadussõja käiku isiklike elamuste ja oma uurimuste põhjal. Memuaarteosena paistab silma suur „Suomen jääkärit. Elämä ja toiminta sanoin ja kuvin“ — Soome jäägrid. Elu ja tegevus sõnas ja pildis (1—2, Kuopio, 1918—20). Erilistest uurimustest mainitagu Heikki Nurmio ja L. Grandelli „Viipurin valloitus“ — Viiburi vallutamise (1919) ja J. O. Hannula „Itäarmeijan operatioiden suunnitelu ja johto 1918“ — Ida-armee operatsioonide kavad ja juhtimine 1918 — (1932). Eriti suurele ainele põhjenevad K. A. Wegeliuse teosed „Aseveljet“ — Relvavennad (1—2, 1924—25) ja „Routaa ja rautaa“ (1926—33).

Meie loetelu Soome sõjakirjandusest jääks väga puudulikuks siis, kui ei võetaks arvesse seda rikkalikku ajakirjandust, mida on sünnitanud maakaitse harrastus iseseisvas Soomes.

Üldist sõjateaduslikku uurimust ja harrastust esitab „Suomen Sotilasaikakausslehti“ — Soome sõjaajakiri, mis alustas ilmumist 1921. a. ja aastast 1934 kannab nime „Sotilasaikakausslehti“; ajakiri jälgib sõjateaduslikke uurimusi ja sõjaliste alade arengut kogu maailmas. Kaitseliidu peastaap annab välja 1929. aastast alates „Taistelija“ — Võitleja — nimelist ajakirja, mis käsitleb elavalt eriti taktikalisi küsimusi. Vaba sõjapolitiline leht oli aastatel 1924—29 doktor E. E. Kaila poolt toimetatud „Sana ja miekka“ — Sõna ja mõök. Riigikaitse erialasid esindavad

„Aero“ (1921), „Laivastolehti“ — Laevastikuleht (1926), „Sotateknillinen aikakausslehti“ — Sõjatehniline ajakiri (1924—25), „Sotilashallinnollinen aikakausslehti“ — Sõjaväe administratsiooni ajakiri, „Suomen Sotilaslääketieteellinen aikakausslehti“ — Soome sõjaarstiteaduslik ajakiri (1926) ja rahvapärane „Kaasutorjunta“ — Gaasitorje (1933). Vabadussõja mälestusi korjab „Suomen Vapaussota“ (1932).

Kaitseliidu küsimustega tegelevad mitmes Kaitseliidu ringkonnas ilmuvad eri perioodilised väljaanded, mida ühtlasi kasutatakse piirkonna käskkirjadena. Üldine kaitseliidu ajakiri on nüüd „Hakkapeliitta“ — Hakapeliit — „Pealehakkaja“ (1928); selle eelkäijaks oli „Suojeluskuntalaisen lehti“ — Kaitseliitlase leht (1918—1925). Rootsikeelse kaitseliidu piirkondade ühine leht on „Skyddskåristen“ — Kaitseliitlane (1928), kelle eelkäijaks oli „Svenska Skyddskåristen“ — Rootsi kaitseliitlane (1920—27). Kaitseliidu lehtede hulka kuulub veel naiskodukaitse häälekandja „Lotta-Svärd“ (1929).

Mitmete väeosade poolt on lühema või pikema aja kestusel välja lastud eriväljaandeid meeskonnale. Neist püsivama kestusega on osutunud Pioneripataljoni leht „Hakku“ — Kõblas (1925) ja Ratturipataljon nr. 1 — nüüdse Jaagripataljon nr. 1 — leht „Etupyörä“ — Esiratas (1926), mis mõlemad ilmuvad veel praegugi. „Suomen Sotilas“ — Soome Sõdur (1919) on üldine, elavalt toimetatud sõjaajakiri. Allohvitserkonna häälekandjaks on „Suomen aliupseeri“ — Soome allohvitser (1929). Veel olgu mainitud sõjaväe pastorite ringkondade väljaandel ilmuvat üldhariduslikku sõdurite lehte „Koti ja Kasarmi“ — Kodu ja Kasarm.

DONALDI MÖÖBEL

ON MUGAV, TUGEV JA ODAV.

E. DONALDI MÖÖBLIÄRI

TALLINN, NARVA MAANTEE 9.

Tervishoiu korraldus Soome sõjaväes.

Soome sõjaväe tervishoiu ala juhib kaitseministeeriumi tervishoiu osakond, mille ülemaks on sõjaväe ülemarst, kindralmajori auastmes. Mainitud osakonnas on kolm arsti, kelledest kaks on jaoskondade ülemad, kuna üks on jaoskonna vanem ohvitser. Osakonnas töötavad veel kaks sekretäri ja kantselei ülem. Üks mainitud jaoskonna ülematest juhib ülemarsti abilisea peaausjalikult koosseisu ja korraldusse puutuvaid asju, kuna teine hoolitseb arstimistaru hankimise eest ja juhib sõjaväe apteekide tegevust. Maa-, mere- ja õhujõududel on oma ülemarstid. Ka diviisides ja ratsaväebrigades on igaüks oma ülemarst, kellele alluvad rügemendi ja vähemate iseseisvate väeosade arstid. Igal ülemarstil on abiks sanitaar-veltveebel.

Rügementides ja jäägrite pataljonides on igaüks kaks arsti, samuti ka sanitaar-allohvitseride koolis. Vähemates iseseisvates väeosades on üks arst. Laevastiku koosseisus on mitu arsti, koolilaev „Suomen Joutsenil“ on vabapalgaline arst. Suvel, navigatsiooni ajal, läkitatakse ajateenijaid arstiteaduse kandidaate abiks laevastiku arstidele, või kui navigatsiooni kestel ei peaks seesuguseid leiduma, siis võetakse teenistusse vastavaid vabapalgalisi arste. Õhujõudude väeosades teenib samuti koosseisulisi ja vabapalgalisi arste. Vabapalgalisi arste on samuti ratsaväe brigades ja kõigis sõjaväe ringkondades.

Sõjaväe keskhaiglaid on kaks. Neist üks on Helsingis ja teine Viiburis. Peale selle on igal suuremal väeosal oma väeosa haigla. Helsingi ja Viiburi sõjaväe haiglates on kummaski 9 arsti, kelledest 3 kirurgi, 2 sisehaiguste-, 1 kõrva-, 1 silma- ja üks nahahaiguste arst. Peale selle teotseb Helsingi sõjaväe haiglas veel närvihaiguste eriarst ja Viiburis vastavalt röntgenoloog, kes samal ajal on tuberkuloosi eriarst. Helsingi sõjaväe haigla röntgenoloogina toimub praegu haigla ülemarst, kes samaaegselt on ka vanem kirurg. Sõja-

väl on peale selle veel hügieenik ja bakterioloog, kellede tegevuskoht on liidetud Helsingi sõjaväe haigla juurde. Mõlemas mainitud sõjaväe keskhaiglas on tarviline õdede- ja muu personaal.

Kõikidel iseseisvatel väeosadel on, nagu juba mainitud, oma haigla. Peale selle mõnedel väeosadel on ambulantsed. Haiglate suurus oleneb väeosade suuruselt, haigevoodite arv vaheldub 40 ja 12 vahel. Olenedes väeosa oludest on haigevoodite arv 2,5—5% väeosa koosseisust. Suurematel väeosadel on kaks halastajaõde, vähematel üks. Lisaks õdedele on arstil abiks veel 1 kuni 5 veltveebli või allohvitseri auastmes sanitaar-allohvitseri. Saartel ja üksikute kompanite juures asuvates ambulantsides on haigevoodite arv kolmest viieni ja neid hooldab sanitaar-allohvitser.

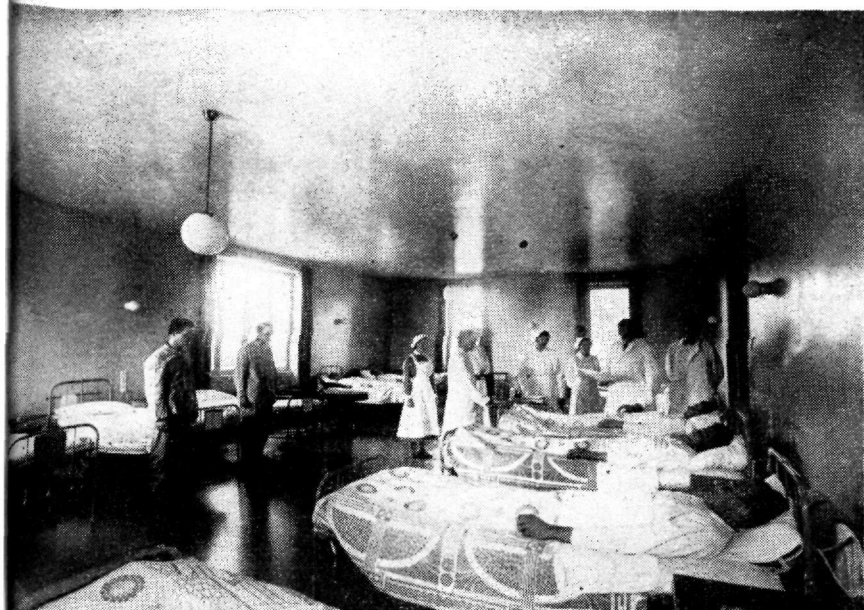
Sõjaväe apteeked on Helsingis ja Viiburis. Kummaski apteegis on apteegi juhataja, kellel on abiks proviisor ja rohuteadlased. Apteekides on praktikal ka ajateenijaid rohuteadlasi. Viiburi sõjaväe apteek on teatavas mõttes Helsingi sõjaväe apteegi osakond. Arstimite ladu on Helsingis. Viimane varustab väeosi tarviliste arsti- ja haiglavahenditega.

Tasuta ravimise saavad ainult ajateenijad ja üleajateenijad-sõdurid. Kaitseministeerium on ajutiselt lubanud tasuta polikliinilise ravimise ka üleajateenijatele-allohvitseridele ja nende perekondadele, samuti ka ohvitseridele ja sõjaväe ametnikkudele, kuid mitte nende perekondadele. Manaöövritel ja navigatsioonis on kõigil asjaosalistel tasuta ravimine ja arstimid.

Kõik ajateenijad vaadatakse põhjalikult läbi kahe esimese teenistusenädala jooksul ja pärast seda iga kolme kuu tagant. Läbivaatamist teostatakse ka teenistusest vabastamisel. Ohvitserid ja üleajateenijad vaadatakse läbi vähemalt kord aastas. Peale selle teostatakse erilisi läbivaatamisi lenduritele, muuseas ka psühhofüsioloogilise uurimise instituudis.

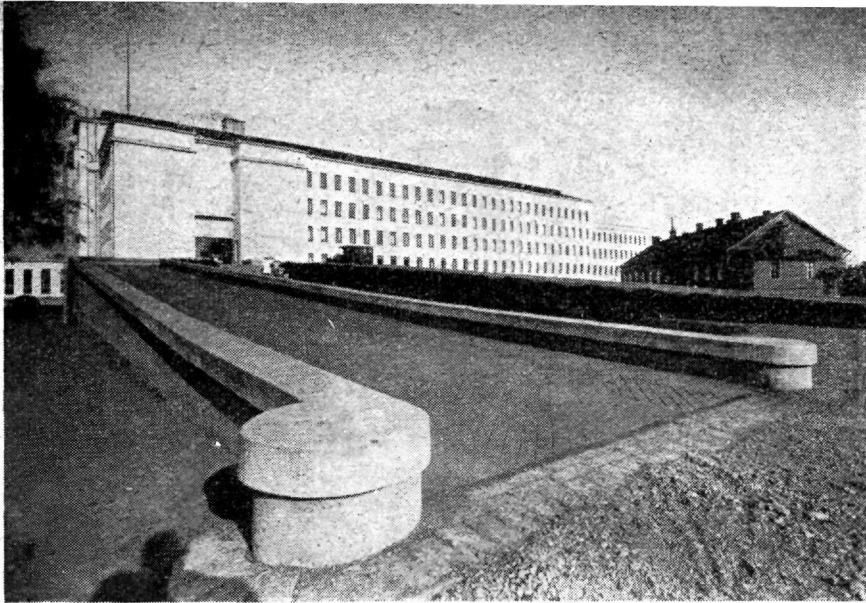
Helsingi sõjaväehaigla.

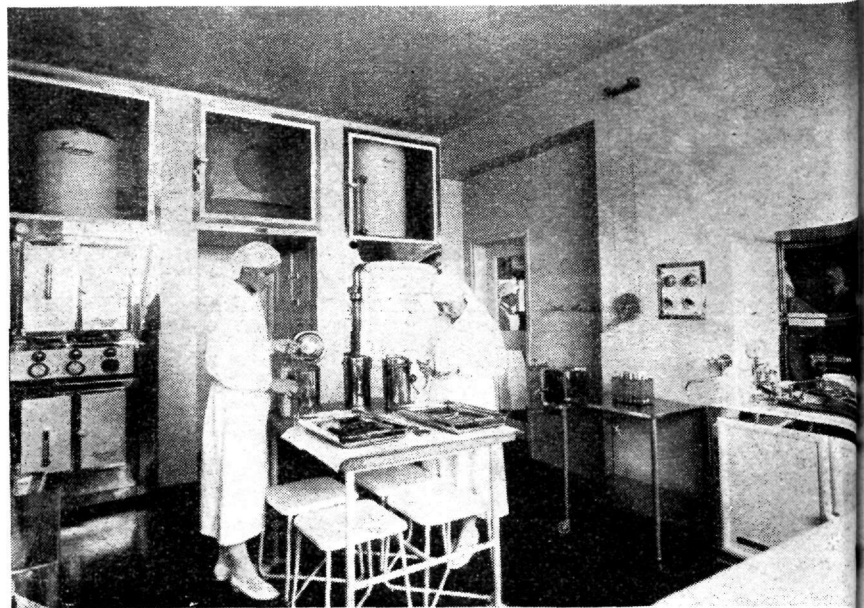
*Helsingi sõjaväehaigla
haigeteruume.*

Helsingi sõjaväehaigla operatsioonisaale.

**Viiburi
sõjaväehaigla.**

*Viiburi sõjaväehaigla sidumis-
ruume.*

Viiburi sõjaväehaigla vanniruumi.

Soome sõjaväe uusimaid kasarmuid.

Iseseisva Soome sõjavägi sai vabadsõja lõpul kasutamiseks kolmesuguseid kasarmuid: vanu rootsiaegseid (oma sõjaväe), veneaegseid (oma kütipataljoni ja ratsarügemendi) ja venelaste (peamiselt maailmasõjaaegseid) kasarmuid. Nii rootsi- kui veneaegsed, seega vanimad ja uuemad kasarmud oma suurte läbikäigu korridoridega ei vastanud ehitusviisilt praegustele nõuetele; Soome sõjaväe jaoks viimasel sajandil püstitatud kasarmuhooned olid rajatud tubade süsteemile. Kõik ehitised olid halvas seisukorras ja ei vastanud praegustele tervishoiulistele nõuetele, seepärast tuli neid põhjalikult remonteerida ja uuendada. Pealegi mitme kasarmu asukoht ei olnud vastuvõetav sobiva õppe- ja laskeradade puudumise tõttu. Ehitustehnilisest seisukohast ei tasunud kõikide vanade kasarmute uuendamine vajalikke kulusid. Neil põhjusil tuli ehitada uusi kasarmuid.

Esimesed iseseisvusaegsed kasarmud ehitati puust, ühe kompani jaoks. Peagi asuti vastupidavate kasarmute ehitamisele, ja nimelt betoonist ja telliskividest. Algul ehitati kivikasarmuid erirelvaliikidele, nagu rannasuurtükiväele ja õhujõududele. Neist arenes vähehaaval kasarmute standard tüüp; selle all ei tule siiski mõista ühetüübilisi kasarmuid, nagu neid varem ehitasid venelased, vaid teatava põhimõtte ja kindlate normide järgi plaanitsetud ehitisi, mis vastavad erirelvaliikide väljaõppele ja sõdurkonna tervisehoiule esitatavaile nõuetele. Need kasarmud on vahelduvad oma tubade arvu, tubade paigutuse ja oma väliskuju poolest, seejuures aga ehitise põhimõtte jääb püsima.

Kompani (või sellele vastav allüksus) moodustab kasarmu rajoonis majutusüksuse; ühekordsetes puukasarmutes on igal kompanil omad ruumid. Kivikasarmud aga on majanduslikult kasulikud, kui nad ehitatakse kahekordsetena. Siin paigutatakse kasarmusse kaks kompanit, kumbki eri korrale, mis on üksteisest täielikult lahutatud.

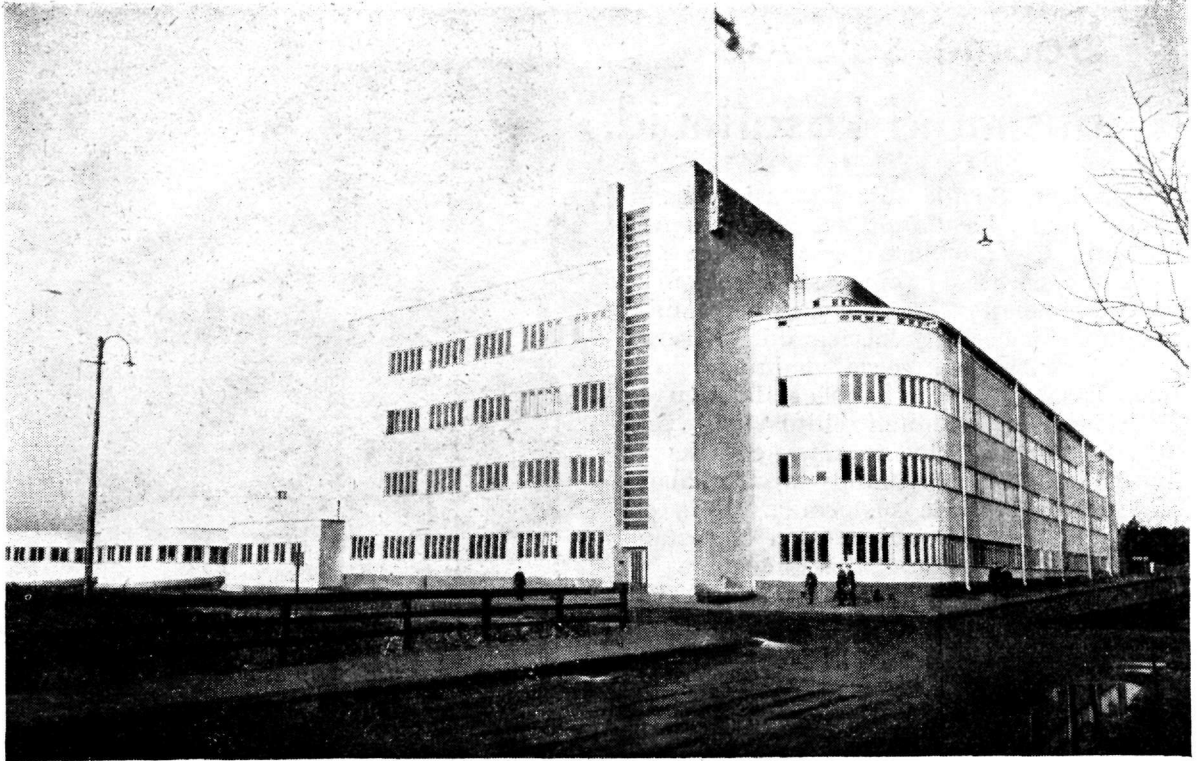
Kompanile määratud majakord on üldjoontes järgmine. Majakorra ühel küljel on kogu ehitise pikkune, lai, valge ja õhurikas koridor. See on nii avar, et kompani võib siin raskusteta rivistuda ja vihma-

Soome endise vana Kaardiväepataljoni, praeguse Soome Valge Kaardi kasarmu uks. Kasarmu ilustused ja kava on valmistanud möödunud sajandi esimesel poolel elanud kuuluis arhitekt Engel. E. kava järgi on ehitatud palju Helsingi avalikke ehitisi, nagu ülikool, Suurkirik j. m.

se ilmaga sooritada väikseid harjutusi. Koridori teisel küljel on üksuse koosseisule vastav arv kahe rühma suurusi meeskonnatube, mis on vaid koridori kaudu üksteisega ühenduses. Tubades on kinnised püsipüramiidid ja riidevarnad. Voodid asuvad koridori viivast uksest vaadatuna ühe küljeseina, ja kapid nende vastasseina ääres. Koridori samal küljel ehitise mõlemas otsas asuvad: kompani kantselei, kompaniülema töötuba, allohvitseride toad, õppesaalid ja meeskonna lugemistuba. Koridori teisel poolel kasarmu otstes olevates väikestes külgehitistes asuvad pesutoad, väljakäigukohad ja riiete kuivatustuba. Kuivatustuba kujutab enesest soojendamis- ja tuulutamisaparaatidega ning riidevarnadega varustatud ruumi, kus läbimärjad pealisriided kuivavad mõne tunni jooksul.

Kompani varaaidad ei asetse kompani meeskonnale määratud korrall, vaid kasarmu keldrikorrall ja nii, et kumbki kompani oma peatrepi kaudu oleks ühenduses

Helsingi autokompani kasarmud. Vasakult paistab autogaraaž.

oma varaaitudena. Seal on mõlema kompani jaoks veel ühine laskerada v.-kal.-püssist laskmiseks.

Kumbki kasarmukord on ehituselt sarnane, selle erandiga, et esimesele korrale on paigutatud mõlema kompani veltveebli elukorter. Kasarmus on keskküte, veevärk ja elektrivalgustus. Erilist tähelepanu on pööratud kõikide tubade ja koridoride intensiivsele tuulutamisvõimalusele.

Kasarmu rajoonis asub söögimaja, mis hõlmab söögisaali, köögi, elutarvete laod ja mõned muud toiduvalmistuseks või köögitöödeks tarvisminevate vahendite panipaiku. Köögid on võimalikult täielikult mehhaniseeritud. Neis on aurupajad, eri-

lised küpsetusahjud, nõudepesemise-, kartulikooremise- ja võijagamismasinad ning erilised seadmed ja masinad lihahakkimiseks, aiavilja ja kartulite tükeldamiseks, kotlettide valmistamiseks ja isegi kohvi jahvatamiseks. Söögisaalid on valged ja ruumikad. Neid kasutatakse ka peesaalidena ja kinodena.

Soome praeguste kasarmute moderniseerimist täiendab nende seespoolne ehitustehniliselt vastav käsitlus.

Kõikjal on püütud saavutada hügieenust, otstarbekohasust seoses praktilisuse ja vastupidavusega ning maitsekust sellise lihtsusega, mis ei ulatu askeetlusse.

Eriharrastusi Soome sõjaväes.

Soome kindralstaabi kapten W. H. Halsti.

Nagu mujalgi ametkondades, nii on ka soome sõduritel oma eriharrastused, milledest osa on lähedas seoses sõduri väljajõppe tööga, kuna osa kuulub kas üldhariduse või ajaviite raamidesse.

Esimesel kohal eriharrastuste alal on laskesport. Ohvitseride keskel on loodud „Ohvitseride laskuriühing“ (U Ay = OLÜ), mille liikmete arv on käesoleval aastal 859. Allohvitseride Liit on samuti võt-

nud oma kavasse laskeoskuse edendamise ja kõik selle liikmed (3784) kuuluvad liidu laskuriühingusse. Mõlemate piires sooritatakse allosade kaupa (garnisonide viisi) rohkeid isiklikke võistlusi ning igal aastal meistrivõistlusi. Ohvitserid ja allohvitserid on võistelnud ka naabrinaadega laskmises nii kodu- kui välismaa laskeradadel. Samuti on võistlusi peetud Soome teiste laskuriühingutega. Ka on ühingu liikmed osa võtnud esindusmeeskondade koosseisus suurtest rahvusvahelistest laskevõistlustest.

U Ay meistrivõistlustelt.

Ka kaitseliidu tööl laske-tegevuse alal on tähtis koht väljaõppes. Aktiivsed liikmed võtavad läbi iga aasta määratud kava ja sooritavad väeosade ja kaitseliidu rajoonide kaupa rida võistlusi. Kõigele sellele lisaks korraldatakse kaitseliidu meistrivõistlusi, kus valitud laskurid võistlevad rühma meistritiitlile ja isiklikus laskeosavuses kaitseliidu „laskekuninga“ nimele. Kaitseliidu liikmed on võistelnud ka naabrinaade vastavate organisatsioonide meeskondadega.

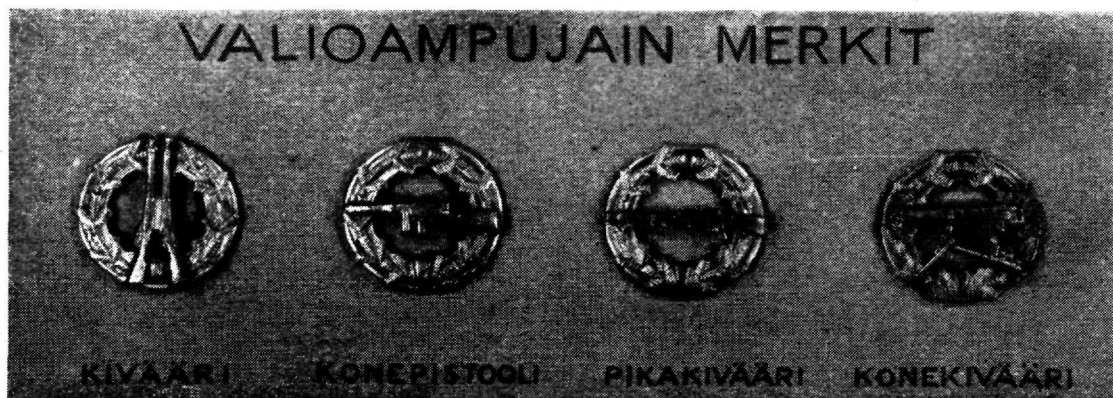
Tegevteenistuses olevate ajateenijate laskeharrastust edendatakse vastavate eliitlaskurite märkide jagamisega neile, kes täidavad vastavad miinimumnõudmised. Neid märke antakse püssist, kk, rk ja püstolkuulipildujast laskmistes.

Väeosa, kes on aasta jooksul suutnud välja õpetada suurema arvu eliitlaskureid püssist laskmises, omandab üheks aastaks toreda „Parola kilbi“.

Kaadri keskel on ka jahipidamine väga levinud. Ohvitseridel on oma „Ohvitseride jahipidamise ühing“, kes on üüri-nud jahipidamise õiguse suurtes riigimetsades üle maa. Kõige enam harrastatakse ajujahti, kus kasutatakse soome jahikoera jänese ja rebase tagaajamiseks. Ka harrastatakse linnujahti.

Viimaste aastate jooksul on ka ratsasport rohkem levinud, eriti ohvitserkon-nas, ehkki rahvusvahelisteks võistlusteks sobivate hobuste puudumine püüdnud selle ala arengut. Ohvitseridel on oma ühing „Ratsutajad ohvitserid“, mille liikmed agarasti võistlevad nii omavahel kui muude vastavate seltside liikmetega. Ratsutamise keskpunktiks ja toeks on Lappeen-ranna ratsaväebrigad.

Teistest spordialadest on esikohal jooks ja rakendus-võimlemine. Väeosa-des peetakse järjekindlalt nii suvel kui talvel spordipäevi, kus üksused ja üksikud mehed võistlevad meistrikoha pärast. Esi-

Eliitlaskurite märke.

Poola kilp.

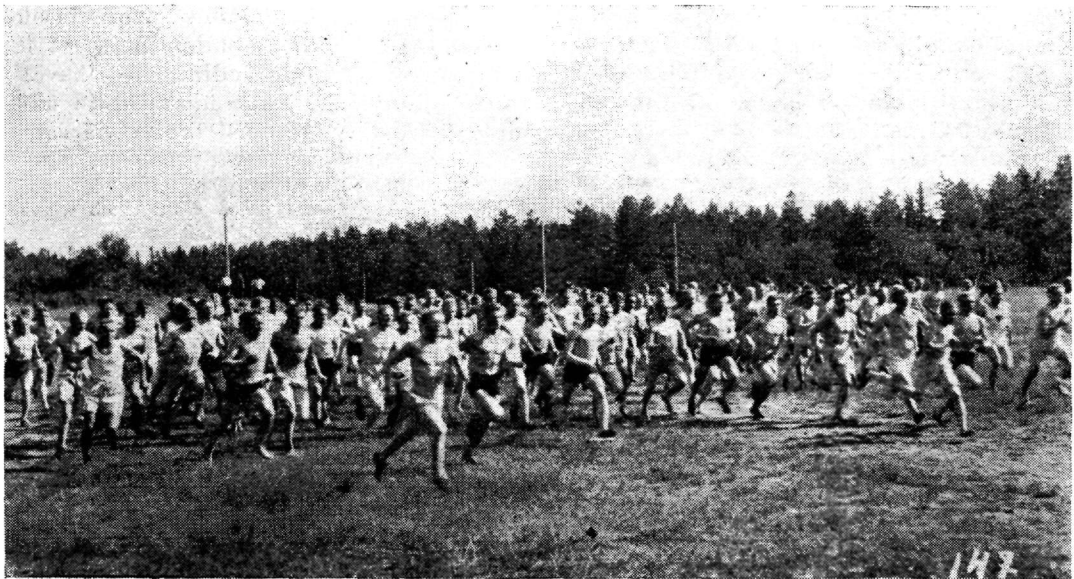
mesel kohal on riigikaitse seisukohalt tähtsamad spordiharud, nagu murdmaa-, orienteerumis- ja takistusjooksud, ujumine, käsigranaadi pildumine, suusatamine jne. Iga aasta on peetud sõjaväe esivõistlusi. Neid peetakse ka jalg- ja pesapallis. Eriti tugevasti mõjutab spordi arendamist ka kaitseliit. Kogu kaader soori-

tab igal aastal ettenähtud spordikava, mis samal ajal kujutab ka väeosadevahelist võistlust. Siia kuuluvad rännak, püstolilaskmine, ujumine ja suusatamine. Viimane on Soomes lemmik-spordialaks. Laiemalt on levinud suusatamine murdmaal. Soomlased on järjekindlalt ja päris rahuldavate tulemustega osa võtnud suurtest rahvusvahelistest sõjaväe patrullivõistlustest.

Päris viimasel ajal on võrkpallimäng leidnud ohvitseride keskel võrdlemisi suurt poolehoidu. Seda harrastavad rohkem staapides teenivad ohvitserid, kes vajavad vahelduseks füüsilist tegevust.

Soomlane on suur raamatusõber. Ka sõdurid ei moodusta siin erandit, mispärast vahadest harrastustest lugemine on peagu üldine. Kõige rohkem loetakse oma rahva minevikku ja selle elu-olu kirjeldavaid teoseid. Ohvitseridel on omad garnisonide raamatukogud, kus on saadaval sõjakirjanduse alal ilmunud tähtsaimad teosed. Võõraste sõjavägede, eriti saksa, tähtsamaid uudiseid uuritakse püsivalt. Ka naabrimaade sõjaväe organisatsiooni, taktikat jne. uuritakse pidevalt.

Kirjanduse harrastamise elevuse välis- teks tunnusteks on mõned erilised väljaanded. Väärtuslikem neist on „Sõjateadusliku Seltsi“ — Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitseride ühingu — väljaanne „Tiede ja Ase“. See on raamatutaoline ajakiri, mis ilmub kord aastas ja sisaldab mitmesuguseid uurimusi sõjateaduse erialadelt. Ka korraldab Sõjateaduslik Selts

3000 m murdmaajooksu võistlused Soome Valges Kaardis.

Ajateenijate orkester.

suur. Selle kõrval on teisigi ühinguid ja organisatsioone, milles endised sõjaväeteenistuse sooritanud sõdurid askeldavad neile armsaks muutunud küsimustega. Nii-suguseiks on reservohvitseride ja reserv-allohvitseride ühingud ning mõned relvaliigi ühingud (näit. endised pionerid).

Nende piires korraldatakse vestlusõhtuid, kuulatakse ettekandeid, sooritatakse ekskursioone jne.

On sõduritel „tsiviilharrastusi“, siis huvitab rahvast ka sõduri tegevus. Selle paremaks tõenduseks on varem nimetatud kaitseliidu organisatsiooni, reservohvitse-

Üks kaitseliidu laulukoores.

ride, reservallohvitseride ja relvaliigi ühingu-
d. Nende kõrval teotseb suuri eriühin-
guid, nagu laevastiku, õhukaitse ja gaasi-
kaitse organisatsioonid. Kaitsejõudude ja
rahva vastastikune mõju on väga suur.

Võib päris kindlasti ütelda, et kaitseküsi-
mus on rahva suure enamuse elavaks hu-
viküsimuseks. Soomlased tunnevad hästi
oma maa ohtlikku asendit ja sellest sõl-
tuvaid nõudmisi rahva vastu.

Soome vabatahtlikud Eesti Vabadussõjas.

Vabadussõja algul oli olukord Eestis riigikaitse mõttes äärmiselt raske. Eesti riik elas alles oma esimesi päevi, Saksa okupatsiooniväed polnud veel lahkunud, kui punavägi hakkas idast sisse tungima meie kodumaale. Sissetungivale vaenlasele oli vastu saata vaid nõrku sõjaväeosi ja üksikuid kaitseliidu salgakesi. Selles olukorras oli Eesti Ajutine Valitsus sunnitud otsima välisabi, kusjuures loomulikult Ajutise Valitsuse pilgud pöördusid peale liitriikide eeskätt vennasrahva Soome poole.

Sõjalise abi soetamise mõte Soomest tekkis kohe, kui selgusid N. Vene pealetungikavatsused. Nii kõneleb sõjaminister valitsuse koosolekul 23. nov. 1918 Soome abist kahe polgu näol. Samal ajal kaalutakse ka relvade ja laskemoona saamise võimalusi Soomest. Kõige selle hankimiseks ja vajalisteks läbirääkimisteks sõidavad 24. nov. Eesti Ajutise Valitsuse liikmed J. Tõnisson ja P. Põld Soome.

Soome oli tol ajal enese täielikult vabastanud enamlaste võimusest. Lühiajaline edukas võitlus N. Venega oli tõstnud kõrgele rahva enesetunde. Alles hiljuti lõppenud lahingute mälestusena hõõgus ühtlasi rahva hinges veel elavalt edasi pahameel endise vaenlase vastu. Juba 25. nov. 1918. a. oli meie abistamise küsimus arutusel Soome valitsuse koosolekul, kus toleaege Soome riigihoidja P. Svinhufvudi ütlusega „vendi peab abistama“ oli otsustatud esimene abi Eestile Soomest.

Kõigepealt saime Soomest relvi, laskemoona ja rahalist laenu. Samal ajal aga püüti hankida ka Soome valitsuse nõusolekut abivägede saatmiseks Eestisse.

Soome riiklikke vägesid valitsus Eestisse saata ei saanud, kuna formaalselt püsis veel sõjaseisukord Soome ja N. Vene vahel ja riiklikke vägesid võis Soomel endal vaja tulla. Niipea kui selgus, et valitsus ei pea võimalikuks vägede saatmist väljapoole riigi piire, haaras soome seltskond kinni mõttest saata Eestisse vabatahtlikke. 1918. a. detsembris ilmus Soome lehtedes terve hulk

kirjutisi, milles nõuti hõimurahva abistamist. Sellega tehti Eesti abistamise küsimus Soomes populaarseks. Rahvast haaras sügav poolehoid eestlaste abistamiseks ühel või teisel kujul.

Eesti abistamise küsimuse läbiarutamiseks peeti Helsingi naiste eesvõttel 18. dets. 1918. a. suurem koosolek, millest osa võtsid seltskonnategelased, kes sellele algatusele kaasa tundsid. Kaks päeva hiljem dr. phil. O. V. Louhivuori juhatusel peetud koosolekul moodustati Eesti Abistamise Peatoimkond, mille esimeheks valiti endine senaator ja töökordne rahvasaadik dr. O. V. Louhivuori.

Peatoimkond kujunes Eesti abistamisaktiooni hingeks ja juhtijaks, olles ühtlasi vahemeheks ühelt poolt Soome valitsuse ja kogu abistamisekspeditsooni ja teiselt poolt Eesti Ajutise Valitsuse ja Eesti väejuhatuse vahel. Peatoimkond oli selleks keskuseks, mille kaudu pandi liikvele need hulgad, kes osa võtsid Eesti abistamisest. Soome meeste ja naiste arvu, kes otseselt või kaudselt olid kaastegevad Eesti abistamisel, soomlased ise hindavad 3500-le. Peale vabatahtlikkude hankimise peatoimkond organiseeris veel materiaalselt abi, muretsedes vabatahtlikkudele riidevarustust, kogudes sidumismaterjali ambulantsi jaoks ja raha. Viimast tuli vabatahtlikkude annetuste näol kokku toleaege olukorra kohta küllaltki aukartustäratav summa — 740.000 Soome marka.

23. dets. 1918 sõlmis meie Helsingi esindaja dr. O. Kallas peatoimkonnaga ametliku lepingu. Selle järgi peatoimkond kohustus moodustama kaks iseseisvat väeosa, kokku umbes 2000 meest, millised pidid olema valmis sõiduks Eestisse hiljemalt kolme nädala jooksul. Peatoimkonna töö leidis kogu Soomes elavat vastukaja. Vabatahtlikke voolas kokku rohkem kui vastu võtta võidi. Peatoimkonna juhtimisel ja seltskonna in-nukal toetusel vabatahtlikkude üksuste formeerimine läks jõudsalt. Eestisse ei tahetud vabatahtlikke aga enne saata, kui nad kõik on koos ja nimelt 1919. a. jaanuari keskel.

Kuid peatselt saabus Eestist teade, et kui soomlased ei tule lähema kolme päeva jooksul, siis on võib-olla kõik juba liiga hilja. Ka viibis sel eesmärgil 24. detsembril Soomes Operatiivstaabi ülem polk. J. Soots.

Nüüd talitati kiirelt. Osa mehi kutsuti ajalehtede kaudu kokku ja juba 30. detsembril keskpäeval saabus jäälõhkujal „Tarmo“ Tallinna I Soome Vabatahtlike Salga

Kindral Laidoner on seda tabavalt iseloomustanud järgmiste sõnadega: „Soomlaste tulek oli selleks sädemeks, mis süütas põlema julguse ja usu meie enda jõusse.“ Kõvenenud võitlustahtega jätkasid meie väed soomlaste kaasabil üldist vastupealetungi kodumaa vabastamiseks.

Jälgides nüüd kokkuvõtlikult soomlaste osa selles, saame järgmise üldpildi.

Kolonel M. Ekström.

I Soome vabatahtlike salga ülem.

Kolonel H. Kalm.

„Põhja Poegade“ rügemendi ülem.

1. kompani, 140 meest kpt. Eskola juhatusel. Kompaniga sõitis kaasa I Soome Vabatahtlike Salga ülem major Ekström. Neile järgnes 3., 4. ja 8. jaanuaril ülejäänud 3 kompanit major Ekströmi salgast. Teine vabatahtlike salga soome eestlase kol.-lt. Kalmi juhatusel saabus Põhja-Poegade Rügemendi nime all Eestisse jaanuari keskpäeval. Soome väeosade üldjuhiks määrati kindralmajor Wetzter, kes jaanuari viimastel päevadel määrati meie Ülemjuhataja kindralmajor J. Laidoneri poolt lõunarinde juhatajaks.

Nagu tähendatud, jõudsid esimesed soome kompanid Eestisse 30. detsembril 1918. a. alates, s. o. ajal, millal meie sõjaline seisukord oli kriitilisim. Soomlaste saabumisel oli selles olukorras ülisuur tähtsus. Soomlased olid endid oma lühikese vabadusvõitluse jooksul ilmutanud julgete ja tusedate sõjameestena, keda vaenlane kartis. Juba paljad kuulujutud soomlaste tulekust ajasid punaste hirmu peale. Väga suurelt mõjutas soomlaste tulek ka meie rahva, samuti sõjaväe moraali.

Põhja-Eestis teotses I Soome Vabatahtlike Salk major Ekströmi juhatusel 4-kompanilises koosseisus, kokku ümmarguselt 450—500 lahingumeest. Kuni Rakvere vallutamiseni teotsesid soomlased koos meie 4. polguga Tallinna, Narva maantee üldsuunas. Pärast seda laeti soomlased koos meie Dessantpataljoniga Kundas laevadele ja saadeti dessandina punaste seljataga Udria maale. Dessantpataljon jäi maabumisrajooni kaitseks, kuna soomlased jätkasid edasitungi Narva suunas. Esimesed Narva jõudjad olidki soome vabatahtlikud. 18. jaanuari õhtul tungisid Narva-Jõesuu poolt tulles kaks soome kompanit Narva põhjaossa ja suutsid vallutada linnaosa kuni Tallinna maanteeeni. Narva lõunaosa puhastati meie Ratsapolgu ja 5. polgu osade poolt järgmisel hommikul. Pärast seda salk viibis ülemjuhatase ja 1. diviisi varus, kuni ta 22. märtsil Soome tagasi siirdus.

Lõuna-Eestis teotses Põhja-Poegade Rügement kol.-lt. Kalmi juhatusel. Esimene tuleristimine oli Paju lahingus 31. jaanuaril.

Lõunarinde üldise pealetungi puhul veebruaril keskel Põhja-Pojad tungisid koos kitsaroomaliste soomusrongidega peale Valga, Marienburgi suunas ja vallutasid 21. veebruaril Marienburgi. 1919. a. talvistest kaitselahingutest võtsid Põhja-Pojad osa võitlustega Vastseliina rajoonis 13.—28. märtsini. See oli soomlaste pikim rindelyüübimine, ühtlasi ka kõige raskem. Märtsi lõpul Põhja-Poegade Rügement toodi Valka ja sealt aprillil algul Tartu.

Pärast soome abivägede lahkumist jäi eesti väeosadesse oma algatusel veel üksikuid soomlasi sõdima. Soomusrongide Divisjoni juures tekkis neist isegi omaette üksus.

Lühidalt kokku võttes Soome abivägede tegevust Vabadussõjas tuleb kõigepealt märkida, et abiväed saabusid õigel momendil. Abivägede Eestisse jõudmine iseenesest oma

moraalse mõjuga oli sel ajal käimasolevate murdelahingute kohta suure tähtsusega. Kauaoodatud abi oli tulnud ja see näitas, et meie pole üksi, mis andis lootust ja kinnitas usku võitluse edukusse. Soome vabatahtlikkude lahingutegevus ise oli hoogus ja täis kangelaslikkust. Soomlaste löögid olid alati äärmiselt ägedad ja tihti küllalt verised. Soome vabatahtlikkudes oli kehastatud põhjamaa rahvaste sõjaline tublidus ja löögivõime, mis tuli suureks kasuks ka meie kodumaa vabastamisele.

Eesti rahvas mäletab alati tänuga vennasrahvalt raskel momendil saadud abi, tunnustades seda ühtlasi kui tähtsat tegurit, mis on suuresti aidanud kaasa ka hõimurahvaste lähendamisele üldse.

Allikad: 1) Eesti Vabadussõda 1918—1920, I; 2) Kol.ltn. J. Maide: Ülevaade Eesti Vabadussõjast 1918—1920. S.

Bibliograafia.

Riigimees ja väejuht.

(„Militär-Wochenblatt“ nr. 12 — 1937.)

Riigimehe ja väejuhi vahekorra probleemi lahendamisel mõjub selgitavalt selliste sõjaliste olukordade vaatlemine, kus politika põhimõtted või nõuded on olnud vastuolus strateegia nõuetega.

Talvel 1914/15 tekkisid mõtete lahkuminekud mitte üksnes saksa ja austriaungari väejuhatuse, vaid ka Falkenhayni ja Hindenburg-Ludendorffi vahel küsimuses, kus teostada sõjalised operatsioonid järgneval kevadel — kas sooritada kallalitung lääne- või idarindel. Sellele lisandus veel kolmas, poliitiliselt põhjendatud kaalutlus. Viimase kohaselt oli tarvis panna tegevusse kõik vabanevad jõud varakuks pealetungiks Balkani poolsaarele, et seda puhastada. Väejuhi seisukohalt oli kahtlemata õige kinni pidada põhimõttest — maha suruda eeskätt tugevaim või ohtlikum vastane; sel juhul on nõrgemad vastased sunnitud ise alistuma. Seevastu aga politikamees jäi arvamusele, et kõige tähtsam on vältida uute vastaste tekkimist: Serbia kiire ja täielik allaheitmine ühes samal ajal Läänes ja Idas teotsevate vastaste edukastakistamisega võis avaldada Itaaliale, Rumeeniale ja Kreekale nii võimsa mulje, et keskriigid võiksid olla pikemat aega mu-

retud oma lõunatiiva pärast. Mäletatavasti 1915. aasta ei toonud olulisi muudatusi läänerindel; aga ka idas — hoolimata kõigist võitudest ja edust — veel kaugeltki ei saavutatud vajalikku tegevusvabadust läänerinde jaoks. Edasi tuleb meelde, et Saksa raudrõngale murti sisse Balkani poolsaarelt, kuna Türgi, Bulgaaria ja Austria-Ungari varisesid kokku varemini. Seepärast ei saa eitada arvamust, et võimas ja geniaalne riigimees olnuks õigustatud tegema siin kõik selleks, et ka strateegiliselt vastuvaidlematult õige põhimõtte taanduks politika nõuete ees.

Eestoodule vasupidine juhtum leidis aset talvel 1916/17. Saksa kõrgeim väejuhatuse leidis, et riigikantsleri sisepolitika — kuigi mitte vahenditult — sallis kaugeltki mitte õiglast suhtumist kurnava sõja vajadustele. Hindenburg ja Ludendorff ei jätnud tähelepanu pööramata sellele, et ainult täielik loobumine saksa sisepolitikas kasutatud tegevusviisidest võib jälle tõsta saksa rahva moraalsed ja materjalsed jõud niivõrd, kuivõrd seda nõuab heitluse lõpuleviimise raskus. Väejuhid oma soovides läksid palju kaugemale sellest, mis kuulus nende kompetentsi. Nad aga ei läinud kül-

lalt kaugele ühel juhul, kus politikal tulnuks alistuda strateegia nõuetele tingimusteta ja piiramatult.

Mõlemad toodud näited räägivad paljude teiste selletaoliste eest, mis esinesid maailmasõja vahelduvates olukordades. Nende näidete varal jõutakse otsusele, et õiget lahendust annab ühel juhul politika, teisel juhul strateegia üleolek.

Ka Itaalia sõjakäik Abessiiniasse, nii erinev kui ta seda ka on Euroopa sõja iseloomust, pakub kujukaid näiteid.

Mussolini rõhutas, et seda sõda peetaks kolmel rindel: sõjalisel, poliitilisel ja majanduslikul. Sellekohaselt võib öelda, et sõda võideti sõjaliselt Badoglio, poliitiliselt Mussolini ja majanduslikult fašismi vaimu poolt. Raskeim võitlus lasus poliitilisel rindel ja seepärast võis kergesti juhtuda nii, et strateegia allutatati politikale, mis röövis väejuhilt edukaks teotsemiseks vajaliku vabaduse.

Nii see oligi sõjapidamise esimeses osas. Kindral de Bono oma raske ja hoolika tööga valmistab ette sõjakäigu vastase maaalale ja määras sissetungimise päevaks 5. oktoobri. Kuid juba 29. septembril telegrafeerib talle Mussolini: „Käsin Sul alata

kallaletungi 3. oktoobri — ütlen 3. oktoobri — hommiktundidel“. Kaks päeva enne aegsust pole sõjaliselt pisiagi, kuna nad võivad viia korratusse vaevarikkalt täpsustatud käigumehhanismi. Ainult väga kalluvad poliitilised põhjendused lasevad õigesti lähetooperatsiooni asetamist sellisesse ohtu. Kas oli kahe päeva ajavõit tõesti nii otsustava tähtsusega? De Bono kuulus sõna.

Vaevalt oli okupeeritud kitsas riba vastase maa-alal, kui Duce prestiiži põhjustel avaldas soovi, et itaalia vägede peakorter viidaks üle sellele pinnale. Kõik sõjalised põhjendused rääkisid selle vastu. Uues keskuses polnud võimalik luua sidevõrku mõne päevaga. Pealegi nõudis toleagne sõjaolukord ülemjuhataja viibimist tungivamalt teedeheitamise ja varustamise piirkondades kui lahinguväljal.

Kindral Bono määras teise, pea-eesmärgiga Makallè, üldpealetungi alguse 10. novembrile. Duce käsul kindral muutis teise operatsiooni alguspäeva, määrates selle kindlaks 5. või 6. novembrile. Riigijuht aga telegrafeeris juba 29. oktoobril: „Poliitiliste ja sõjaliste nõuete kokkukõlastamiseks käsin Sul jätkata tegevust Makallè—Tacazzè vastu 3. novembri hommikul.“ Nii

*F-a Dr. Ing. HANS RUMPF'ri
ballistiliste aparaatide ja*

*F-a N. V. Handelmaatschappij
„CELLASTIC“*

õhukaameratega „Cellastic“ kummide

ainuesindaja

E e s t i s:

Kaubanduskontor

J. PIIRAND & Ko

Tallinn, Olevimägi 10, tel. 467-88

see sündiski. Need riigimehe vaheleastumised väejuhi võimkonda jäid karistamata ainult seetõttu, et abessiinlased tol ajal veel ei olnud võimelised vastuabinõude tarvituselevõtmiseks.

De Bono järgmine kavatsus, millest ta informeeris riigijuhti, oli suunatud sellele, et nihutada ettepoole ka paremat tiiba ja keskk kohta, organiseerida saavutatud seisukohad vastukallaletungide vastu, hoida vallutatud piirkond kindlasti oma käes, jätkata ühenduste ehitamist ja julgendada järjest keerukamaks muutuvat varustamist. Alles siis, kui see kõik tehtud, tahtis kindral alata kolmandat operatsiooni üldpealetungi jätkamiseks Amba-Alagi peasuunas. Aga juba 11. novembril telegrafeeris Mussolini: „Tee korraldus Marravigna armee-korpuse koondamiseks paremale tiivale Tazzè juures ja liigu pärismaalaste-diviisidega viivitusega Amba-Alagi peale, kuna Itaalia diviisid jäägu püsima Makallè-Scellicot juures.“ Kästud tegevuse peamine mõte oli pealetungi jätkamine jällegi vasaku tiivaga ees. See viis, kuidas riigimees siin väejuhti käsutab, on kaugel sellest, mida võib vaadelda kui politika ja strateegia vahekorra õnnestunud korraldamist: riigimees ei jäta väejuhile tegevusvabadust isegi peenustes.

Võib olla de Bono aga ei olnud oma ülesande kõrgusel seisev kindral, vahest ehk üliettevaatlik viivitaja, kes oli suuteline otsustavaks tegevuseks ainult väga kindla vaheleastumise mõjul? Võib olla hindas ta ohtu, mis võis tekkida vasaku tiiva järjekordse ettenihutamise, liiga suureks? Et neis küsimustes otsusele jõuda, meie ei peatu de Bono vastuväidetel Duce viimase korralduse kohta, vaid kuuleme seda, mida väljendab ta järglane — marsal Badoglio — olukorra kohta novembri keskpaiku: „Pealetung Makallèle teostati tähtsaimate kaalutluste ja edasilükkamata vajaduste tõttu varem kui see sõjaliselt otstarbekas oli; tunginuks vastane meie enneaegsel väljaastumisel kallale, me sattunuks täbarase olukorda, mis võinuks veelgi halveneda... Püüdsin oma esimeste käskudega kõigepealt organiseerida vallutatud maa-ala ja täiendada tagalat, et julgendada väljaulatavat vasakut tiiba... Strateegilisest vaatekohast on meie kiire ja veretu edasitung (ettenihutatud vasaku tiivaga) asetanud meid sundolukorda... See andis põhjust kartuseks, et vastane võiks meie ühenduste võrdlemisi kergesti läbi löigata... Ettevalmistused (tagalasse viivate ühenduste julgendamiseks), mis meie

operatsiooni algul ja kahe eriti kiire edasitungiga hooletusse jäid, pidime nüüd teostama tagantjärele. Oli selge, et meie üldpealetung sel ajal ei saanud tulla kõne alla.“

Badoglio poolt täbaraks tunnustatud olukord oleks veelgi halvenenud vasaku tiiva edaspidise enneaegse ettenihutamise-ga Amba-Alagile. See mäestik, mida Duce juba 11. novembril oli käskinud viivitamata rünnata, vallutati itaallaste poolt Badoglio ülemjuhatusel 28. veebruaril.

Eespool tähendatud Duce telegrammi peale 11. novembrist De Bono selgitas neid põhjusi, mis tema arvates valgustavad üldpealetungi jätkamist järjest vasaku tiivaga ees liig riskantse ettevõtte. Bonolt ettetoodud põhjendused on samad, mida kuulsime Badogliolt. Duce tunnustas de Bono vaated õigeaks, kuid juba nelja päeva pärast vabastas teda ülemjuhatusel. Mussolini ja de Bono vahel oli tekkinud tasandamatu lahkuminek põhimõtetes. Mussolini juhtis korduvalt tähelepanu sellele, et on tarvis mitte üksnes võita, vaid kõigepealt kiiresti võita, kuna ta oli arvamisel, et aeg töötab Abessiinia kasuks; seevastu de Bono oma telegrammis, mis sisaldas vastuväiteid viivitamata edasitungiks Amba-Alagile, avaldas: „Palun Sind, viivita tähtajaga, sest olen veendunud, et aeg töötab meie kasuks“. Nii sügavalt haarav lahkuminek tõekspidamistes takistab riigimehe ja väejuhi koostöö edukust. Vaevalt on seda võimalik kõrvaldada teisiti, kui et üks juhtidest loovutab oma koha.

Ülemjuhatusel ülevõtmisega marsal Badoglio poolt muutub põhjalikult riigimehe ja väejuhi vahekord. Badoglio iseloomustab seda järgmiselt: „Duce poolt minule usaldatud ja tema täieliku usaldusega seotud käsk võimaldas minule antud piirides täielikult seda tegevusvabadust, iseseisvust ja algatust, mis kuulub kõrgemale juhile siis, kui tal on kanda vastutus sõja eest, mis peetakse nii kaugel emamaast.“ Badoglio pidevalt informeerib riigijuhti olukorrast ja kavatsustest. Riigijuht aga hoidub vahetust vaheleastumistest ja lepib sellega, et Amba-Alagi vallutatakse palju hiljem. Selles osas on riigimees oma politika allutanud strateegilistele paratamatustele.

Riigimehe ja väejuhi vahekorra erinevus de Bono ja Badoglio ajal pakub õpi-seid. Operatiivne olukord polnud muutunud ja ka selle hinnang mõlema väejuhi poolt oli sarnane. Erinevuste põhjust tuleb otsida nähtavasti isikulisel taustal.

Krahv Schlieffeni retsepti kohaselt nii riigimees kui ka väejuht peavad omama osa „Samueli salvimisõlist“. Harva juhtub, et mõlemad on salvidud võrdsel määral. Sel juhul lahkarvamuste juures tugevamini salvidud juhib nõrgemat oma mõtete küttesse, või otsustajaks on mõlematest kõrgemal seisev juht.

Riigimehe ja väejuhi vahekorra kohta võime teha järelduse, et väga palju on neid nende meeste olemusest, kes on kutsutud tegema ajalugu.

Meie vaatluse lõpptulemust võime märkida kokkuvõtlikult järgmiselt: riigijuhtimise kunsti ja väejuhtimise vahekorrad ei allu üldmaksvatele reeglitele. Neid ei või korraldada siduvalt väejuhi põhimõttelise allutamise kaudu riigijuhi, või ümberpöörduvalt. Probleemi lahendust tuleb lugeda õnnestunuks, kui ta vastab olukorrale ja nende lahendajate iseärasustele.

P. L.

SOOME.

„Sotilasajaakauslehti“ nr. nr. 7, 8 ja 9 — 1937.

Kas liikuv suurtükivägi on Soome rannakaitses tarvilik ja missugusteks ülesanneteks seda vajatakse? Kpt. V. Hassinen. Autor selgitab algul ajaloolisest seisukohast liikuva suurtükiväe vajadust üldse, mille järele siirdub oma maa olude juurde. Ta väidab, et kohtkindel rannasuurtükivägi on rannakaitses luustik. Viimane ei ole aga suuteline võitlema vaenlase laevastiku ja lennukiväe vastu. Kaitsmata lünki tuleb tagada teisel teel, s. o. liikuva suurtükiväega. Rannasuurtükiväe, n. n. kindluste, asukohad on ka vaenlasele teada juba rahu ajal, mispärast ta võib nende hävitamiseks koondada nii laevastikku kui lennukiväe. Pika merepiiri juures kujuneb kaitsetegevus raskeks eriti talvel, millal mandrile pääsemise võimalused suurenevad. See omakorda rõhutab veelgi liikuva suurtükiväe vajadust rannakaitses.

Liikuva suurtükiväe ülesandeks oleks vaenlase dessantide tõrjumine ja niisuguste rannikuosade kaitse, missuguseid pole mõnesugustel põhjustel võimalik kaitsta kohtkindlate patareidega. Peale nende ülesannete võib liikuvat suurtükiväe kasutada ajutiselt, kui olukord rannikul lubab, maajõudude toetamiseks.

Õhukaitse raskesuurtükiväega. Kol. ltn. Rikama. Autor selgitab hulga näidete varal raskesuurtükiväe paremusi kergete ka-

liibrite ees nii tule mõjul kui majanduslikult. Samuti ta soovib kohandada kogu olemasoleva raskesuurtükiväe õhukaitseks.

Mõtteid jalaväe ja suurtükiväe koostöö harjutustest. Kol. ltn. T. Ekman. Autor väidab, et suurtükiväe ja teiste väelike koostöö jätab palju veel soovida, mille põhjuseks on osalt asjaolu, et kõikides garnisonides ei asu suurtükiväe, kellega oleks võimalik organiseerida koostööõppusi.

Ta soovib lähetada jalaväest ja suurtükiväest vanemaid ohvitseri koostööharjutusteks korraldatud lühiajalistele (2—3 nädalat) kursustele või lähetada jalaväest ohvitseri suurtükiväkke staažile. Viimased oleksid siis „spetsialistid“ väeosades koostööharjutuste korraldamise alal.

Uusi vaateid Soome kaitse korraldamisel õhupommituste vastu. Kpt. T. Hannus. Autor toob artiklis kokkuvõetult järgmist: Optimistid olid seni arvanud, et lennukivägi võib asendada ükskõik missuguse relvaliigi ja et lennukiväe kasutamine on võimalik igasuguses olukorras. Nüüd on vaated selles suhtes muutunud ja kindlaks kujunenud.

Lennukiväe tegevust püütakse koondada määratud peaülesanneteks. Nende ülesannete läbiviimisel püütakse siis ka võtta kõik tõkked, et saavutada maksimaalseid tulemusi.

Suuremad lennukiväe pooldajad asuvad seisukohal, et sõda võib otsustada ainult lennukiväe abil. Selle vastu järelekaalukamad on arvanud, et lennukiväe abita ei lõpe ükski sõda võiduga.

Suurriigid on kogu tähelepanu pööranud pommituslennukitele, millede abil võib ootamatult sooritada massilisi õhupommitusi vastase tagalas ja rindel.

Niisugune tegevus võib kujuneda nii hävitavaks, et aastakümnete jooksul suure täpsusega koostatud mobiliseerimise plaanid võivad ühe löögiga kaotada tähtsuse.

Kuidas suudab väike riik paremini võidelda vaenlase õhupommituste tagajärjel sünnitatavaid hävitusi sõja esimestel päevadel? Küsimuse otstarbekohase lahenduse näeb artikli autor küllalt tugevas hävituslennukiväes ja õhukaitse-suurtükiväes. Ta ei ole küll pommituslennukite vastane, kuid asub seisukohal, et väikeriigi majanduslik seisukord ei võimalda soetada niivõrd tugevat pommituslennukiväe, mis suudaks ka midagi tõsiselt korda saata suurriigi pommitusobjektide vastu (viimaseid on palju ja nad on laiali maalale hajutatud).

Käimasolev sõda Hispaanias olevat tõendanud, et hoolimata pommituslennukite kiirusest on nad ikkagi hävitajatele kättesaadavad ja hävitatavad.

Hävituslennuväe ja õhukaitse-suurtükiväe koostööd peab juhtima tsentraliseeritult üks juht. Hävituslennukite suuremad koonddised peaksid asuma tähtsamate pommitusobjektide lähedal. Õhuvaatlusteenistus olgu põhjalikult organiseeritud juba rahu ajal.

Uute hävitajate ja õhukaitse-suurtükide muretsemine nõuab küll tähelepanuärritavaid kulusid, kuid sõja puhul nad tasuvad kulud mitmekordselt.

Vedudest Soome jalaväerügemendis. Mjr. G. Ehrnrooth. Autor toob põhjendatud vastuväiteid kpt. Halsti ettepaneku kohta, kus soovitatakse relvade ja laskemoona veoks kandesadulaid (vt. „Sõdur“ nr. 31/32 lk 784). Kandesadulad on kallid, hobuste liikumiskiirus kandesadulatega aeglane; tähtsamaks põhjuseks olevat aga see, et Soomes puudub vastav hobumaterjal. Selle asemele autor soovib võtta kasutusele kompani ja pataljoni veokitena kaherentaga, madalad vankrid (nagu Roots. — Ref.).

„Väeosadele vajalik õhukaitse relvastis kaasaja õhujõudude tegevusvõimaluste seisukohalt vaadatuna“. Mjr. J. Paasikivi. — Autor toob tabeleid ja rea arve lennukite arengust viimaste aastate jooksul (konstruktiivsed parandused, relvastis, muu varustis jne.). Selle järele ta analüüsib lennukite tegevusvõimalusi maajõudude vastu.

Pommitamised. Pommitamisi eripommitamistega võetakse ette vastavalt märkide iseloomule (fugass-, kild-, süüte-, gaasi-, suitsu- ja valgustuspommid). Pommitustehnika ei ole arenenud nii kiiresti kui on olnud areng õhusõja muudel aladel.

Prantsuse ülemainsener Rougeron mainib pommitustehnikast järgmist: „Vaatamata sellele, et õhujõududel on nüüd kasutada pommituslennukeid, millede tegevusvõimalused on umbes kolm korda nii suured kui maailmasõja-aegsetel parimatel lennukitel, pillutakse pomme ikkagi samade primitiivsete viisidega kui tol ajal.“ Tema arvates pomme pildumine praegusel viisil horisontaallennul ei ole enam võimalik paremate õhukaitserelvadega varustatud objektide pihta.

Mis puutub tulistamisse lennukilt, siis on kogemused näidanud, et selle tulemused on väikesed.

B. SABSAY & Ko

TALLINN, SUUR KARJA 16

TÖÖSTUSTELE:

Keemia ained . . . telefon 437-78

Tehnilised tarbed . . . „ 465-00

Esindused „ 466-92

Kokku võttes:

- lennukite parandatud lennuomadused võimaldavad neil esineda endisest üllatuslikumalt,
- lennukite ehitamisel kasutatud metall esitab aina uusi nõudeid õhukaitse relvadele,
- pommitamisel üha rohkem kasutatav pommitus pikeerimisel on tubliski suurendanud pommitamise täpsust,
- suur kiirus horisontaalpommitusel sunnib pommitusobjektide kaitseks kasutama rohkesti õk-relvi,
- lennukite parandatud relvastis võimaldab jv. märkide tulistamist väljaspoolt jv. õk-relvade tule ulatust.

Väeosade õhukaitseks vajalik relvastis. Väeosadel peab olema, vastavalt õhujõudude tegevusviisidele, mitmesugune relvastis. Nende kõikide üldiseks omaduseks on suur tulekiirus ja tegevusvalmus.

Tegevus esijärgus asuva jalaväe üksuste vastu, kes ei ole küllalt moondatud, sünnib lennuväe poolt madalate rünnakutega. Neid rünnakuid iseloomustavad järgmised tunnused:

- ootamata ilmumine (maastiku esemete varjust),
- tegelik rünnak viiakse läbi väga madalalt (50—30 m),
- rünnakut teostava lennuki suur kiirus (90 m/sek = 325 km/t),
- pärast rünnakut lennuk püüab võimalikult kiiresti pääseda maastikul asuvate objektide varju ja kaduda seega silmist.

Rünnakud madallennul on nii kiired, et mingisugusest tulepositsioonile asumisest ei saa olla juttu, mispärast relva tulistamisvalmus omab erilist tähtsust.

Rünnakut madallennul ei sooritata ühe lennukiga, vaid see viiakse läbi mitme lennuki poolt eri suundadest. Aktiivseks kaitseks võivad seepärast tulla kõne alla jalaväe omad käsi- ja automaatrelvad. Neist on püssid ja kk-d juba ühe sekundi jooksul tulistamiseks valmis ja rk-d juhul, kui nad on tulepositsioonil. Kuna aga niisuguseid olukordi, kus rk-d ei asu tulepositsioonil, on niisama palju kui vastupidiseid, siis on rk-te tähtsus õhukaitse üha vähenenud ning õhukaitseks on hakatud kasutama ikka rohkem ja rohkem püssi ja kk-t.

Mis puutub pommitustesse pikeerides, siis kasutatakse seda teises järgus asuvate osade, staapide jne. vastu. Need märgid on üldiselt väikesed, kuid iseloomult niisugused, et nende hävitamine on võimalik pommidega.

Pommitamisel lendur läheneb märgile kas väga kõrgel (selge ilmaga) või pilvede varjus. Jõudes märgi lähedale, lendur lasub järsu nurga all (70°—90°) pikeesse, andes pommile õige lennuasuuna. Suurim kiirus, mis pikeel saavutatud, on 180 m/sek (Inglismaal), mis läheneb inimese ja lennuki vastupidavuse piirile.

Niisuguse pommitamise kiirus ja pikeerimiskiirus oleneb märgi iseloomust, pommidest ja ilmastikust ning õhukaitserelvadest. Väiksemaks pommituse kõrguseks võib lugeda ümmarguselt 400 m. Selliselt jäävad pommituslennukid peagu alati väljaspoole jv. tulerelvade mõjuvõlle ulatust. Relvadest on 13 mm kõige väiksem kaliiber, mis veel võib tulla niisuguste pommitustetõrje puhul kõne alla. 20—40 mm õk-relvad sobivad kõige paremini pikeerimispommituste tõrjumiseks. Tuleulatus on küllaldane, tulekiirus suur (umb. 200—120 lasku min.) ja sihtimisvahendid võimaldavad kiiret tule avamist.

Horisontaalpommitust võetakse ette peamiselt niisuguste märkide pihta, millede hävitamise tõenäosus on küllaldane 1000 m ja kõrgemalt. Siia kuuluvad hoolduskeskused, laod ja üldse märgid, millede pindala on suur. Niisuguste pommituste tõrjumiseks kasutatakse raskeid õk-relvi.

Nii võib siis aktiivseks õhukaitseks vajalikke relvi liigitada järgmiselt:

- õk-rk m/31 (Soomes — Ref) kal. 7,62 mm,
- 20 mm kiirlaske suurtükk,
- 40 mm kiirlaske suurtükk ja
- raske liikuv õk-suurtükk kal. 7,62 cm (Soomes — Ref).

Edasi autor selgitab näitliku ülesande varal tarvisminevate õk-relvade arvu ja organisatsiooni Soome oludes. —r.

Sõjaväelisi teateid välisriikidest.

Tavaro kellamehhanismiga lentsüütajast.

P.-Ameerika Ühendriikide ja Taani sõjaväe 75 mm õhukaitse patareide granaadid on varustatud Tavaro kellamehhanismiga lentsüütajatega. Selle lentsüütaja täpsa töötamise tõttu lõhengute hajumine on väga väike. Näiteks taanlased väidavad, et juhul, kui lentsüütaja töötamisaeg on 40 sek., siis keskmine viga on alla 0,1 sek. Taanlased impordivad Tavaro kellamehhanisme Šveitsist, kuna lentsüütaja kõik ülejäänud osad valmistatakse oma töökodades. (Artilleeristische Rundschau nr. 10 — 1937.).

—u.

Inglise regulaarväe diviiside reorganisatsioon.

Inglise regulaarväe 5 jalaväe diviisi omavad järgmise koosseisu:

Jalavägi: 3 brigaadi à 3 pataljoni, kusjuures viimastest igaüks koosneb: 1 motoriseeritud juhtimisekompanist (1 kergekuulipildujate rühm, 1 müüsrühm, 1 siderühm, 1 varustusrühm) ja 4 laskurikompanist à 4 rühma (iga rühma koosseisu kuulub 3 kergelt kuulipildujat ja üks 12,7 mm tangitõrjepüss); voor on motoriseeritud, peamiselt ¼-tonniste platvorm-autodega, mis võivad liikuda jalaväe allüüriga. Peale selle diviisi jalaväe koosseisu kuulub 2 kuulipildurpataljoni, igaüks sisaldades 1 juhtimiskompani analoogilises koosseisus laskuripataljonide vastavale kompanile, 3 kuulipildurkompanit à 12 relva, 1 kompani 40 mm tangitõrje-kahureid (12 kahurit). Kuulipildujad asuvad kergesti soomustatud roomikveokitel.

Suurtükivägi: 3 gruppi à 4 patareid; patarei koosneb 6 kahurhaubitsast, kal. umbes 80 mm ja laskekaugus 10 km. See suurtükivägi on motoriseeritud ja varustatud 6 rattaga traktoritega, samuti roomiktraktoritega „Light Dragon“.

Motoriseeritud luureala koosneb kergetest soomusautodest, kuulipildujast soomustatud veokitel ja motoriseeritud laskuriüksusest.

Tankide pataljon on juurde antud igale diviisile; tema koosseis näib olevat: 19 keskmist tanki, 39 kergelt tanki, 8 lähitoetuse tanki.

Kokku on diviisis:

- 494 kergelt kuulipildujat,
- 72 rasket kuulipildujat,
- 36 müüsrühm,
- 32 tangitõrje-kahurit,
- 144 tangitõrjepüssi,
- 72 suurtükki.

Liikuv diviis, asendades ratsaväe diviisi koosneb:

— 2 brigaadist à 2 kergelt pataljoni 50—60 tanki ja 1 motoriseeritud laskuripataljonist;

— 1 soomusrügement à 4 pataljoni omades kokku 130 kergelt tanki, 60 keskmist tanki ja 24 lähitoetuse tanki;

— 1 kuni 2 motoriseeritud suurtükiväe gruppi, varustatud uute 9,4 cm haubitsatega;

— mitmesugused muud üksused.

Kokku omab liikuv diviis ligikaudu 500 tanki ja soomusautot („Revue d'Artillerie," sept. 1937.) —1.

Sõjaväe elu.

Traditsiooniline ohvitseride koosviibimine Narvas.

Laupäeva õhtul, 13. novembril korraldati Narva garnisoni ohvitseride kasiinos 1. Jal. Rügemendi tegevteenistuse- ja reservohvitseride ühine traditsiooniline koosviibimine. Koosviibimisest võtsid osa tegev- ja reservväe ohvitserid eesotsas sõjaväeringkonna ülema kolonel E. Kurski, rügemendi ülema kolonel V. Koerni, ohvitseride kogu juhatuse, reservohvitseride sektsiooni esimehe major K. Maasiku ja kesksektsiooni juhatuse liikme kapten F. Kabaga, keda arvuvalt kokku oli üle 60. Külalisena viibis koosviibimisel „Põhja Kodu“ peatoimetaja kapten N. Viralu, kes on Jõhvi reservohvitseride sektsiooni esimees. Väljaspoolt Narvat olid koosviibimisele ilmunud Oru garnisoni ohvitserid.

Koosviibimisel arutati ja kaaluti küsimusi, mis seoses reservohvitseride sõjaliste oskuste tasapinna tõstmisega. Tervituskõnega esines kolonel V. Koern ja kesksektsiooni juhatuse liige kapten Fr. Kaba. Selgus, et tegev- ja reservväeohvitserid on juba ühiseks pereks kokku sulanud ja et nende vahel valitseb täieline üksmeel. Üksmeele koostöö tagajärjel ongi Narva reservohvitseride sektsioonis tegevus elavam kui see võib-olla on teistes sektsioonides.

Ka peab tähendama, et Narva reservohvitseride sektsiooni juhatuse on teinud tõsisist tööd. Eriti aga tuleb märkida kol. V. Koerni ja kapt. Fr. Kaba teeneid. Esimene on kõigiti püüdnud sektsiooni tegevusele kaasa aidata, kuna teine on kogu hingega olnud asja juures.

T. A.

K/
K. „ELGEN“

Tallinn, Uus 14. Telefon 430-82

Kalosside ja
kummijalanõude
en-gros ladu

SM.

ARSENAL

TALLINNAS, S. Karjamaa 1

Telefonid:

Arsenali keskjaam 416-86

Tehnikajaosk. - keskjaam 63

Valmistab tellimiste peale igat süsteemi
üksik- ja automaattule käsirelvi.

Laos alati saadaval kõigiti viimistletud
täpsuspüssid kal. 22.

Arsenali täpsuspüssidega saavutati Roomas
(1935. a.) ja Helsingis (1937. a.) peetud
maailma laskevõistlustel esmajärgulisi taga-
järgi ja võideti esikohad.

Sm. Arsenal

»UNION«

- ÕMBLUSMASINA OST-
JATELE ILUTIKANDUSE
KURSUSED TASUTA

»UNION«

- VASTUTUS ELUPÕLINE

»UNION«

- PARANDUS TASUTA
HINNAD VÕISTLEMATA
ODAVAD. JÄRELMAKS
VÕIMALDATUD

ESINDAJA JA LADU

M. NARITS & K^o

TALLINN, NIGULISTE 14, TELEF. 446-68

AGENTUURID :

KÕIKJAL ELAVAMATES KESKUSTES, KUS KA KÕIK MASINA OSAD SAADAVAL

**LÄBI PORI JA
VEE**

**HINDLUSTAB
KUIVA TEE**

- VALI TEL -

ERA

PARIMAT, SOODSAMA HINNAGA PAKUB

JOH. FREYBACH

TALLINN, VÄIKE KARJA TÄNAV 8

AUTOOSAKOND:

STUDEBAKER sõidu- ja veoautosid
STANDART sõiduaautosid

Mootorrattaid:

HARLEY-DAVIDSON

INDIAN

F. N.

ARIEL

NORTON

NEW-IMPERIAL

Auto- ja mootorratta osade
tagavara ladu.

Laskeriistade, jahitarvete osakond:

F. N. jahi- ja spordipüsse

F. N. püstoleid

F. N. laskemoona

Belgia musta ja suitsuta püssirohtu

Saksa Rottweil püssirohtu.

Võistlusmäärused meeskondadele.

Avaldatud Uniooni häälekandjas „Bulletin Officiel l'Union International de Tir“
nr. 49 — 1937. a.

Üldreeglid võistlusteks püssidest ja püstolitest (revolvritest).

§ 1. Rahvusvaheliselt Laskur-Unioonilt korraldatavatest võistlustest osavõtt on võimaldatud ainult Uniooni kuuluvatele liitudele ja ühingutele.

§ 2. Võistlustest osavõtt registreeritakse asjast huvitatud rahvuselt võistluste peasekretariaadis hiljemalt kolm kuud enne võistluste algust.

§ 3. Rahvust esindavad igal üksikul matšil ainult seitse laskurit, kellest tegelikult võistlevad viis. Laskurite nimed teatatakse võistluste büroole vastava matši eelpäeval hiljemalt kell 1700. Niimestikus määratakse nende viie laskuri nimed, kes matši algusel kohe laskma hakkavad.

§ 4. Rahvust võivad esindada võistlustel need laskurid või nende asendajad, kes on olnud esindatava riigi kodanikud vähemalt kaks aastat, või selle riigi asutamisest alates. Seda tõestavad asjaosalised rahvused võistlusi korraldavale komiteele ausõnaliselt.

§ 5. Võistluspäeva hommikul meeskonna kaptenilt määratakse lõplikult kindlaks viis laskurit, keda peale esimese lasu laskmist pole võimalik asendada. Onnetuste- või ametiarstilt, võistluste presiidiumilt või peakomissarilt konstateeritud haiguste puhul, mis teevad laskuril täiesti võimatuks laskmise jätkamise, võib katkestatud laskmist jätkata meeskonna kaptenilt määratud asendaja.

§ 6. Juhul, kui mõni rahvus saadab tulejoo- nele vähema, alla kindlaksmääratud viiemehelise meeskonna, võib selliste meeskondade hindamine teostuda järgmistel tingimustel:

Poolik-meeskondi klassifitseeritakse täiskomplekt meeskondadest eraldi, poolik-meeskondade laskuritelt saavutatud punktide kogusumma jä- rele ja neile antakse vastav auhind, arvestusega: $\frac{1}{5}$ täismeeskonna auhinnast iga osavõtnud mees- konna liikme peale. Võistluse sooritamiseks on igal poolik-meeskonna laskuril õigus kasutada $\frac{1}{5}$ ajast, mis on määratud viiemehelisele mees- konnale. Poolik-meeskondade võistluse alguse kellaajad määratakse kindlaks võistlust korralda- valt komiteelt, poolik-meeskondade vahel tõmma- tava liisu abil.

§ 7. Iga rahvus peab aegsasti määrama ühe esindaja, kes viibib võistluste juures ja keda võib igal ajal määrata laskeraja-, kaebuste- ja hinda- misežüriide liikmeks.

§ 8. Laskeradade- ja kaebuste žü- riid moodustatakse võistlusmääruste täitmise järelevalvamiseks ja kõigi protestide läbivaatami- seks. Nende žüriide kompetentsi ei kuulu lasku- rite hindamisega seoses olevad küsimused. Kõik kaebused vajalise käigu saamiseks peavad olema koostatud kirjalikult ja üle antud žürii preside- dile rahvuselt, kuhu kuulub laskur.

Laskeradade žürii nimetatakse Rahvusvahe- lise Laskur-Uniooni presidendilt järgmises koos- seisus:

- võistlusi korraldava rahvuse esindaja, kes ühtlasi juhib žürii tööd;

- Rahvusvahelise Laskur-Uniooni saadik ja peale selle
- 3 kuni 5 liiget, olenevalt võistlustest osa- võtvatest rahvustest, kes valitakse nende esindajate hulgast.

Žürii liikmed peavad viibima selle võistlus- ala laskerajal, kuhu nad on määratud.

Laskeradade žürii otsuseid võib muuta kaebuste žürii, kes otsustab küsimusi viimsena.

Kaebuste žürii, kes samuti nimetatakse Rahvusvahelise Laskur-Uniooni presidendilt, koos- seisuga kuuluvad:

- Rahvusvahelise Laskur-Uniooni delegaat, kes on ühtlasi žürii esimees;
- võistlust korraldava rahvuse esindaja;
- võistlevate rahvuste delegaat.

§ 9. H i n d a m i s e k o m i s j o n i nimetatakse Rahvusvahelise Laskur-Uniooni presidendilt. Ta koosseisuga kuuluvad:

- üks delegaat, kui juhataja;
- (võistlusi) korraldava rahvuse esindaja;
- viis kontrolöri, kes valitakse liisu teel enne võistluste algust võistlustest osavõtvate rah- vuste esindajaist.

Hindamise komisjoni otsused, mis käsitavad vaieldavaid laske, on lõplikud, apellatsioonivi- malusteta. Muis asjus on võimalik apelleerida võistlusi organiseerivale komiteele.

Kaebus omab vastava käigu, kui ta on esita- tult sellelt rahvuselt, kellesse asi puutub, ja mit- te hiljem kui 24 tundi pärast võistlustulemuste avaldamist.

§ 10. Pihtamuste näitamine ja punktide mär- kimine laskemärkidel teostub Rahvusvaheliselt Laskur-Unioonilt vastuvõetud standart-süsteemi järgi, ja nimelt:

- kuulist tabatud koht märgil näidatakse ringikujulise värvilise paletiga (kettaga). Palett asetatakse märgile selliselt, et ta keskkohas olev, 4 cm läbimõõdu avaus jääks otse kuuliaugu kohale;
- palett on värvitud ühelt küljelt valgeks ja teiselt mustaks pihtamuste näitamiseks märgi sihtpildil (mustal) valgega ja väljas- pool sihtpilti (valgel) mustaga;
- ringid 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ja 8 näidatakse pa- letti musta noolega, asetades selle allpool toodud joonisel näidatud kohtadele märk- raamil;

6	7	8
4		5
1	2	3

- ring 9 näidatakse paletti vibutades püst- loodis üles-alla;
- ring 10 näidatakse paleti ringikujulise lii- gutamisega sihtpildi kohal;

- pihtamused väljaspool ringe näidatakse paleti asetamisega harilikus korras kuuliaugu kohale ja selle järele vibutatakse paletti põigiti märgi ees.

Paletiga vibutatakse põigiti ka kõigi möödalaskude juhtudel.

§ 11. Kõik lasud, mis lastud laskerajale või ette maha, loetakse võistlusseeria (proovi) laskudeks.

§ 12. Ühe ja sama märgi pihtamisel üheaegselt kahe või rohkem lasuga, annulleeritakse need lasud ning asjast huvitatu laskur võib korrata oma lasku.

§ 13. Pihtamuste kleepimine on nõutav matšidel. Kleepimist teostatakse läbipaistva paberiga.

§ 14. Märklehtede kontrollimist teostatakse võistlust korraldava komitee juhatusel ja hindamiskomisjoni järelevalvel.

Nüüpea kui keegi laskuritest on välja lasknud märki vastavad võistluslasud, kaetakse märgil lindi abil kinni kõik sellised tunnusmärgid, mille järele võiks avastada laskuri kuuluvust rahvusse, nagu märgi number või ükskõik mis ilmeline ka see märgi ei oleks.

Märkleht ilma mingisuguse sellise tunnusega saadetakse viivitamata kontrollpunkti.

§ 15. Klassitamine teostub iga rahvuse viiet laskurilt saavutatud punktide kogusumma arvu suuruse järele.

§ 16. Püstolitest ja v. kal. püssidest võistlustel vaieldavate pihtamuste hindamiseks peab kasutatama 5,5 mm läbimõõdus kaliibri mudelit.

§ 17. Punktide võrdlusel teostub vahe määramine:

1. Suurima pihtamuste arvu järele terves märklehes.
2. Suurima pihtamuste arvu järele märklehe südamikus (sihtpildis).
3. Suurima pihtamuste arvu järele ringides 10, 9, 8 jne.
4. Kui need vähemääramised ei ole küllaldased võistlejate eraldamiseks nende individuaalsel klassitamisel, loetakse saavutis paremaks sellele võistlejal, kellel märgi keskpunkti kaugem pihtamus viimises kartongis on lähim märgi keskpunktile.

Mitme asendi võistlusel võetakse selline kartong järjekorras:

1. püsti asendile;
2. põlvelt asendile;
3. lamades asendile.

Pihtamuste kauguse märgi keskpunkti möödetakse täpsa mõõduvahendiga kuuliaugu keskkohast märgi keskpunktini.

Juhul, kui meeskondade punktide arvud on võrdsed, teostub vähemääramine meeskonna esimeselt ja viimaselt laskurilt saavutatud punktide üldsumma vähima vahe järele.

§ 18. Laskurite rõivastus peab võimaldama kontrollida laskeasendit igal ajal, ilma et see kontroll segaks neid laskmises. Välispidised pehmed topised on lubatavad:

- õlal, kabaraua pesa kohal;
- mõlemal küünarnukil kuni püssirihma hoidjani, sissearvatult ja
- põlvel maapinnale või laskematile toetaval kohal.

Keelatud on topised riiete all ja varjatud topised. Püssirihma kasutamine on lubatud ainult

ühel käel. Rihma laius, ka siis, kui ta on topisega, ei või ületada 40 mm.

Püssirihma libisemise vältimiseks on lubatud kasutada trippi või haaki. Keelatud on varrukaga kinda kandmine.

Keelatud on kõik vahendid, mis võivad kergendada laskmist ja ei ole ette nähtud käesolevates reeglites või on vastolus tema mõttega.

Erireeglid püssidest laskmisel.

§ 19. Matš peetakse võistluskavas kindlaksmääratud ajal.

§ 20. Ühes ametliku registreerimisega peab rahvus sisse maksma võistluskavas fikseeritud osavõtu-maksud.

§ 21. Matšil antakse igale rahvusele kasutamiseks vähemalt üks laskekoht laskeasendite jaoks.

Laskeaga antakse iga rahvuse viie-mehelisele meeskonnale vähemalt 30 tundi, s. o. 6 tundi laskurile.

Laskekohtade jaotamine rahvuste vahel teostub liisu teel.

Liisu tõmbamine toimub matši eelpäeval kell 1700.

§ 22. Laskmine teostub 300 m distantsilt, 1,0 m läbimõõdus, musta 0,6 m sihtpildiga märgi pihta. Märgi üldpindalale on joonestatud 1 kuni 10 nummerdatud ringid.

Matši eelpäeval pärast lõunat antakse tasuta, matšist iga osavõtva rahvusmeeskonna korraldusse laskerajal vähemalt üks matšil kasutatavatest laskekohtadest (märkidest), kus oleks võimalik teostada harjutusi kolmest asendist.

§ 23. Laskmist teostatakse kartongmärkide, s. o. iga 10-lasulise seeria järele vahetatavate märkide pihta. Pihtamused näidatakse paletiga (kettaga) ja registreeritakse märklehtede kontrolli hõlbustamiseks hindamiskomisjonis.

§ 24. Iga laskur laseb 120 lasku (püsti, põlvelt ja lamades asendis à 40) §§ 26—28 kirjeldatud asendites.

10-lasuline seeria lastakse katkestamatult.

Igas asendis on lubatud lasta seeria algusel või vahepeal 10 proovilasku.

§ 25. Eranditult on lubatavad kõik relvad, millised on kontrollitud julgeoleku mõttes.

Siiski olgu tähendatud, et:

- keelatud on kasutada püssile monteeritud optilisi sihikuid;
- püssi kaliiber ei tohi ületada 9 mm;
- tema raskus koos kõigi abivahenditega ei või ületada 9 kg ja
- iga laskur peab laskma kõigis kolmes asendis samakaliibrilisest relvast.

Püsti asend.

§ 26. Laskuri keha peab tuginema mõlemale jalale ilma mingi kõrval-toeta.

Relv ühes juurdekuuluvate vahenditega võib toetuda ainult vastu üht õlga ja selle vastaspoolsele käele.

Kark (seen) on lubatud.

Keelatud on püssirihma kasutamine.

Keelatud on ka igasugused topised ja muud vahendid, mis võiksid pakkuda tuge relvale.

Põlvelt asend.

§ 27. Põlvelt asendis võib kasutada pehmet patja. Padi peab asetatama jala sääre alla sellisel, et põlv ja jalg puutuksid vastu maad või laskematti.

Lubatavad on ainult võistluste korraldajailt kahes erisuuruses, vastavalt laskurite kasvule, soetatud padjad. Relv ja selle juurde kuuluvad vahendid võivad toetuda ainult vastu üht õlga ja vastaspoolsele käele.

Relva kandev käsi peab toetuma põlvele. Sama-poolne jalg peab toetuma täie pinnaga vastu maad.

Päästmist teostav (laekaela haarav) käsi ei tohi mingil tingimusel puudutada teist kätt.

Püssirihma kasutamine on lubatav.

Keelatud on relva toetamist võimaldavate to-
piste ja muude vahendite kasutamine.

Lamades asend.

§ 28. Laskur peab lamama ilma igasuguste patjadeta maoli maa peal või laskerajas varustus-
s oleval laskelavatsil otse või põigiti laskesuunak.

Keha ülemine osa peab toetuma mõlemale
küünarnukile.

Käsivarred, samuti ka kuuekäised peavad nähtavalt eralduma maapinnast või laskelavatsi matist.

Topised ja vahendid, mis võiksid olla toeks relvale, on kõvasti keelatud.

Relv ühes tema juurde kuuluvate abivahenditega võib toetuda ainult vastu üht õlga ja vastaspoolsele käele.

Laekaela haarav ja päästmist teostav käsi ei tohi mingil tingimusel puudutada teist kätt.

Püssirihma kasutamine on lubatud.

Kark on keelatud.

Erireeglid püstolitest laskmisel.

§ 29. Matš peetakse võistluskavas määratud ajal.

§ 30. Ühes ametliku registreerimisega peab iga rahvus tasuma võistluskavas määratud osavõtumaksud.

§ 31. Igale rahvusele määratakse matšil vähemalt kaks laskekohta (märki). Laskmise aega igale laskurile antakse vähemalt kolm tundi.

§ 32. Laskmine teostub 50 m distantsile, 0,5 m läbimõõdus, 10-ringilisse, musta 0,2 m sihtpildiga märgi pihta.

Laskmise eelpäeval, pärast lõunat, antakse rahvuse matšimeeskonda määratud võistlejate ja asendajate korraldusse harjutuslaskmisteks vähemalt üks matši märk.

§ 33. Laskmine toimub kartongmärkide, s. o. iga 10-lasulise seeria järele vahetatavate märkide pihta. Pihtamused näidatakse paletiga (ketaga) ja registreeritakse märklehtede järelkontrolli hõlbustamiseks hindamiskomisjonis.

§ 34. Iga laskur laseb vaba käega 60 lasku.

10-lasuline seeria lastakse katkestamatult.

Lubatud on 18 proovilasku enne seeriaid või seeriade vahel. Vaba käe all mõistetakse seda, kui relva hoidva käe vars ei tugene keha külge ning relva päral ei ole käsivarrele toetuvat või käsi-
vart katvat pikendust.

§ 35. Relvana on lubatud kasutada eranditult kõiki kal. 22 (5,5 mm) püstoleid. Ainult nad peavad olema kontrollitud julgeoleku mõttes. Keelatud on ka relvadele asetatud optilised sihtvahendid.

§ 36. Laskemoon: ärides müüdavad vabad padrunid, kal 22 „short“, „long“ või „long rifle“, kuul puhtast või galvaniseeritud tinast, kuuli raskus 40 grainsi (2,6 gr.), kaliibri maksimum 23” (5,85 mm).

Erireeglid v. kal. püssidest laskmisel.

§ 37. Rahvusvahelisel matšil peetakse väikekaliiberpüssidest 50 m distantsil:

1. püsti asendi matš;
2. põlvelt asendi matš;
3. lamades asendi matš;
4. individuaal-tšempionaat kolmest asendist.

Võistluste üldreeglitena käsitatakse Rahvusvahelisi võistlusmäärusi.

D i s t a n t s : 50 m.

L a s k u d e a r v : 40 lasku igast asendist.

Püsti ja põlvelt asendites 8 seeriat à 5 lasku; lamades 20 seeriat à 2 lasku; seeriade eel või vahel 10 proovilasku.

Relvad: vabad, raskus mitte üle 9 kg, kal. 22 padrunile. Muud määrad samad, mis 300 m vabapüssil.

Relvadele asetatavad optilised sihtvahendid on keelatud.

L a s k e m o o n : ärides müüdavad, vabad padrunid kal. 22 „short“, „long“ või „long rifle“, kuulid puhtast või galvaniseeritud tinast, kuuli raskus mitte üle 40 grainsi (2,6 g) kal. 23” (5,85 mm).

M ä r k : 20 cm läbimõõdus kartong, jaotatud 10-ks ringiks, ringide vahe 20 mm; must 14 cm läbimõõdus sihtpilt moodustub ringidest 4 kuni 10. Keskel 20 mm läbimõõdus 10 ring, milles hindamise hõlbustamiseks 10 mm läbimõõdus keskring.

M e e s k o n d : viis laskurit rahvuselt. Iga rahvus peab registreerima matšidest osavõtuks meeskonna eraldi püsti, põlvelt ja lamades asenditele. Kõige kolme asendi matšidest võivad osa võtta ühed ja samad laskurid.

K l a s s i t a m i n e : nagu vabapüssi 300 m matšil.

V a h e m ä ä r a m i n e : nagu vabapüssi 300 m matšil, ainult punktide võrdsusel, individuaalhindamisel tagajärg loetakse kõrgemaks laskuril, kellel on rohkem pihtamusi 10 mm keskringis.

Juhul, kui ka sel esimesel hindamisel jääb punktide arv võrdseks, loetakse saavutis paremaks sellel võistlejal, kellel märgi keskpunkti kaugem pihtamus viimases kartongis on keskpunktile lähim, nagu see ette nähtud § 17 p. 4 teistele relvadele.

Sõjapüssi individuaal-matši määrad.

§ 38. Individuaal-matš sõjapüssist on avatud rahvaste liitudest (föderatsioonidest) saadetud laskureile.

Võistlustele saadetavate laskurite arv välismaa liitudele on piiramatult.

Võistlustest huvitatud liit peab teatama võistlusi korraldavale komiteele hiljemalt 8 päeva en-

ne võistluste avamist võistlustele saata kavatsetavate laskurite maksimum-arvu.

Võistlusi korraldava rahvuse laskurite arv ei või ületada ühegi välisliidu laskurite arvu.

Märk: rahvusvahelise vabapüssi matši laske-märk.

Relv ja laskemoon: korraldava rahvuse reeglipärane sõjapüss ja laskemoon.

Reeglipärase relva muutmine on keelatud.

Vajalise arvu uusi relvi saab võistlusi korraldavad komitee oma maa sõjaministrilt.

Igale võistlusest osavõtjale rahvusele antakse loosiga 20 püssi. Loosi tõmbavad omavahel kõik võistlustest osavõtjad rahvused.

Loosiga saadud püsside hooldamist korraldab rahvuse laskurite meeskonna vanem. Loosiga saadud püssid on varustatud kontrollplommidega. Iga rahvus kasutab loosiga saadud püsse oma äranägemisel võistlustel ja individuaal-matši laskmisel sõjapüssidest.

Lastakse 6 seeriat à 10 lasku, püsti, põlvelt ja lamades asenditest à 2 seeriat.

Proovilaske: 18 (6 lasku asendile), seeriade eel või vahel.

Püssirihma kasutamine on lubatud kõigis kolmes asendis.

Ühe seeria laskmine võib toimuda 15 minuti jooksul.

Sõjapüssi-matš meeskondadele.

§ 39. Soovikorral korraldatakse sõjapüssi-matš viiemehelistele meeskondadele eelkirjeldatud tingimustel.

Rahvus, kes soovib sellest võistlusest osa võtta, annab enne laskmise algust teada nende viie laskuri nimed, kellede sõjapüssist 300 m individuaal-võistlusel saavutatud punktid moodustavad meeskonna punktide üldsumma.

Erireeglid kiirlaskmisel püstolitest.

§ 40. Püstolitest kiirlaskmisi korraldatakse meeskonna- ja individuaal-matšidena ning maailmameistri tiitlile.

Relv: vaba, igasuguse kaliibriga automaat-püstolid või -revolvrid.

Kaugus: 25 m.

Märk: ühele kõrgusele asetatud ja kuju teljest kuju teljeni 0,75 m vahega eraldatud üheaegselt ilmuvad-kaduvad kuus siluett-kuju; kuju kõrgus olümpiamudelil 1,63 m; kujud mustad, foon valge. Kujude käivitamine ja aja kontrollimine teostub automaatselt.

Tulejoon: laskuri kasutada on 2 m laiune laskeplatvorm. Laskekohale asub laskur suunaga märkide poole,

Laskeasend: püsti, vabalt käelt. Laskuril on õigus enne märkide ilmumist tõsta kätt märkide suunda.

Laskmine: laskejuhataja küsib: „Olete valmis?“ („Etes-vous prêt?“) Kui laskur on vastanud: „Valmis“ („Prêt“), ilmuvad siluett-kujud. Aega arvestatakse kujude ilmudes.

Laskude arv:

3 järjestikku-seeriat	à 6 lasku	8 sekundi	jooksul
3 „	à 6 „	6 „	„
3 „	à 6 „	4 „	„

Klassitamine: 9 seeria pealt kokku kõige vähema karistuspunktide järele.

Karistuspunktid saadakse kujudest möödastatud laskude arvu korrutamise vastava seeria laskeajale sekundites.

Näide: ühes 6-sekundilises seerias on mööda 1 lask ja ühes 4-sekundilises seerias 3 lasku = $(1 \times 6) + (3 \times 4) = 18$ punkti.

Meeskondade hindamine teostub meeskonna viielt laskurilt individuaal-klassitamisel tuletatud punktide summa liitmisega. Selliselt saadud vähimat punktide summat eviv meeskond loetakse parimaks.

Vahemääramine: karistuspunktide võrdlusel vahe määramine teostub ühe või mitme täiendusseeria, à 6 lasku 3 sekundi jooksul, laskmisega, kuni selgub vahe.

Märkide kontroll: Tagajärgede kontrollimist teostatakse iga 6-lasulise seeria järele. Kõik kuuliaugud topitakse puu-pulkadega. Kuulidest servalt riivatud siluett-kujud asendatakse uutega.

Üldeskirjad.

§ 41. Rahvus, paludes matši korraldamise luba, kohustub organiseerima ettenähtud ajal ja kohas rahvusvahelise laskevõistluse, millest osavõtt on võimaldatud kõigile Uniooni liikmesrahvustele.

Neil võistlustel peab olema peale laskmiste mitmesugustest relvadest sellised laskmisalad, kus oleksid kasutatavad matšidel lubatavad relvad, asendid ja laskemoon.

§ 42. Igal võistluselal reserveeritakse igale rahvusele vähemalt üks laskekoht (märk). Võistlusi korraldava rahvuse laskuritel on eesõigus võistlustest osavõtuks.

§ 43. Vabapüssi 300 m ja püstolitest 50 m matšide vahel peab alati olema ühepäevane vahe.

§ 44. Matšid peavad olema lõpule viidud hiljemalt rahvusvaheliste võistluste sulgemise eelpäeval.

§ 45. Matšidel omistatud auhindade väljastamine peab toimuma kohe matšide lõppedes.

Miinumum - kohustuste loetelu

rahvusvaheliste Laskur-Uniooni laskematšide ettevalmistamisel ja korrastamisel.

Võistluste korraldaja.

Laskematše võivad organiseerida ainult need rahvusliidud (föderatsioonid), kes on Rahvusvahelise Laskur-Uniooni korralised liikmed.

Korraldava rahvuse määrab Rahvusvahelise Laskur-Uniooni korraline peakoosolek, pärast kandidaatide katsetamist.

Aeg.

Võistluste aeg ja koht peab kindlaks määramata võimalikult varem, igal juhul aga vähemalt kuus kuud enne võistluste algust.

Kestvus.

Võistluste kestvus peab olema nii lühike kui vähegi võimalik.

Iga matš peab teostuma võimalikult ühel ja samal päeval ning iga matši päevade vahel peab olema üks treeningu- või puhkepäev.

Kogu matšide ja võistluste ajal, samuti ka sõjapüüsi matšil võib lasta ainult käsutuses olevate märkide pihta.

Teatav arv märke peab reserveeritama välismaa laskuritele võistluste ja meistervõistluste harjutuslaskmiseks.

Ükski laskur ei või vahetpidamata kasutada laskekohta üle 30 minuti.

Kogu matš ühes peakoosolekuga ja auhindade jagamisega ei või kesta üle 12 päeva.

Auhinnad.

Võistlust korraldav komitee peab garanteerima, et võistluskavas ettenähtud auhinnad kõik saaksid viimseni välja jagatud.

Sõit.

Võistlusi korraldav komitee hangib kõik võimalused selleks, et kõigi osavõtjate rahvuste esindajad võiksid reisida parimail tingimustel ja kasutada sõidu soodustusi Rahvusvahelise Laskur-Uniooni kuuluvate rahvuste maade läbistamisel.

Elamine.

Korraldav komitee kindlustab osavõtjatele vajalike mõnustega ja soodsaima hinnaga majutamise.

Ühe ja sama rahvuse esindajad majutatakse võimalikult ühte ja samasse hotelli.

Vajaduse korral organiseeritakse linna ja laskeraja vahel ühendus liiklemisvahenditega.

Laskerada.

Ehituselt laskerada peab laskuritele võimaldama töötamist kõige paremates tingimustes, kaitsuna tuule ja päikese vastu.

Igale meeskonnale peab reserveeritama relvade, laskemoona, riiete ja lasketarvete panipaik.

Laskerajal peab olema riiete nagisid, püssipüramiide, püssipuhastamise laudu ja istmeid.

Laskeradade otsesesse lähedusse korrastatakse tarviliku sisustusega:

- kauplus;
- ambulants ametarstiga;
- W. C. ühes pesuruumiga.

Tulejoon.

Tulejoonel igale laskurile reserveeritav laskekoht peab olema 2 m lai ja 3 m sügav ning iga laskekohta juures peab olema tahvel lasketagajärgede märkimiseks.

Tulejoone taga peab olema barjääriga eraldatud kõik pealtvaatajatele.

Laskekohal peab olema kohtuniku-pult.

Laskekohal on:

- püsti asendist laskmiseks 0,35 m laiune äärtega alus;
- põlvelt asendist laskmiseks maa peal harjasvaip ning 0,30 m pikk ja 0,65 m läbimõõdus ning 0,30 m pikk ja 0,10 m läbimõõdus koonus-padjad.
- lamades asendist laskmiseks laskesuunale otse või poolpõiki asetsev, 0,85 m lai ja 1,9 m kõrge kallakuga lavats, millele on kinnitatud küünarnukkide kohale harjasvaip.

Märkseade.

Varjend märkjoonel peab olema nii avar, et näitajad saaksid lähedalt töötada ja kohtunikud takistamata liikuda.

Märklehtede paigutamiseks peavad olema vastavad kohad, et märgid ei saaks rikutud enne ülespanemist raamidele ja mahavõtmist (läbilasutuna) raamidelt.

300 m märkraamid peavad olema maapinnast 2,50 m kõrgel ja 2 m laiad. Tõsteseade rihmad peavad olema 0,4 m laiad ja valgeks värvitud. Rihmad kinnitatakse märklehe 4. ringi kohalt.

50 m püstoli märklehtede raamid peavad olema maapinnast 1,50 m kõrgusel ja 1 m laiused. Rihmad peavad olema 0,025 m laiad ja valgeks värvitud. Rihmad kinnitatakse märklehe 5. ringi kohalt.

50 m v. kal. püssi märklehe seade peab olema sama kui püstoli märklehel. Märklehed kinnitatakse neljalt nurgalt 0,50 m papplehele.

Juurdepäas varjenditesse peab olema hõlpus, et kohtunikud võiksid laskmise ajal igal hetkel minna märkseadete juurde.

Laskerajad tähistatakse lippudega:

1. 50 m laskerajal asetatakse üks lipp kuulipüüde vallile, keskkoha ja märkjoone otstele à 1 lipp.

2. 300 m laskerajal samadele kohtadele nagu 50 m laskerajal ja peale veel 4 lippu 8—10 m kõrgustele mastidele, olenevalt tuulest. Need mastid püstitatakse laskeraja paremale või vasakule äärele või raskeraja teljele, ühele joonele 100, 150, 200 ja 250 m kaugustest tulejoontest.

Praegu maksvate Eesti ja maailma rekordite tabelid.

1. Täiskaliiber vabapüss. 3 × 40 lasku.

Eesti rekord						Maailma rekord						
Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	
Meeskond:						Meeskond:						
Jaak Kärner . . .	1103	349	377	377	Roomas 1935	Soome	5488		1866		Roomas 1935 Lvov 1931 Lvov 1931	
Ernst Rull . . .	1094	339	368	387		Šveits		1743				
Endel Rikand . .	1092	347	358	387		Soome				1923		
August Liivik . .	1091	353	354	384		Individuaal:						
Elmar Kivistik .	1085	334	372	379		Zimmermann, Šveits	1114					Stokholm 1929
Kokku: 5465 1722 1829 1914						Zimmermann, Šveits		360			Lvov 1931 Granada 1933	
Individuaal:						Rönnumark, Rootsi			381		Lvov 1931	
Jaak Kärner . . .	1103		377		Roomas 1935	Lindgren, Soome .				393	Lvov 1931	
August Liivik . .		353										
Villem Jaanson .				391	Tondi 1933							

2. Väikekaliiber-püss. 3 × 40 lasku.

Eesti rekord						Maailma rekord						
Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	
Meeskond:						Meeskond:						
Jaak Kärner . . .		367			Roomas 1935	Šveits		1821			Stokholm 1929 Lvov 1931 Room 1935	
August Liivik . .		365				Soome			1909			
Gustav Lokotar .		363	389	390		Eesti				1964		
Eduard Seren . .		351		391		Individuaal:						
Ernst Rull . . .		348	386			Leskinen, Soome		375				Roomas 1935
Elmar Kivistik .			380			Lokotar, Eesti .			389		398	
Endel Rikand . .			377	395		Durand, Prantsuse						
Villem Jaanson .			365	391								
Johannes Vilberg				397								
Kokku: 1794 1897 1964												
Individuaal:												
Harald Kivioja			394		Eesti-Soome 1936							
Alfred Kukk . . .	1161	381										
Johannes Vilberg				400								

3. Väikekaliiber-püss. 3 × 20 lasku.

Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht
Harald Kivioja August Liivik	577	188	196		Eesti-Soome 1936
Aleksei Jalak . .				200	

4. Muutmata sõjapüss. 3×20 lasku.

Eesti rekord						Maailma rekord					
Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht
Gustav Lokotar	525	166	174		E. L. erilaskmine 1936	Ericson, Rootsi	526				Stokholm 1929
Villem Jaanson				186		Hartmann, Šveitsi Zimmermann, Šveitsi Malmgren, Rootsi			172		

5. a) 200 m kiirendatud punktilaskmine 3×4 lasku. b) 100 m näpslaskmine 3×2 lasku.

Rekordi püstitaja	Kokku kahest laskmis.	200 m	100 m	Aeg ja koht
Al-der Reinvald	152		56	ÜLK meistri- võistlused 1936
Villem Jaanson		102		

6. Täpsus-sõjapüss.

3×20 lasku						3×10 lasku						
Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	Rekordi püstitaja	3-st asend.	pst.	plv.	lam.	Aeg ja koht	
Elmar Kivistik	557				E.L. meistri- võistl. 1936 Soome-Eesti 1935 Eri- ja SM kl. katse 1934 Eesti-Soome 1935	Gustav Lokotar	282	94			ÜLK meistri- võistl. 1936 ÜLK meistri- võistl. 1935. ÜLK meistri- võistl. 1935	
Al-der Reinvald		175				Leonhard Vitsut			96			
Nikolai Viru			188			August Normak				99		
Johannes Vilberg				198								

7. Vabapüstol.

Eesti rekord				Maailma rekord			
Rekordi püstitaja		60 lasku	30 lasku	Rekordi püstitaja		60 lasku	30 lasku
Nikolai Viru		513		Ullman, Rootsi		547	
Alfred Kukk			268				

Ühistegelik Kindlustusselts

„EKS-MAJA“

Asutatud 1866.

Juhatus ja peakontor:

TALLINNAS,
Harju 45, tel. 478-08

*Tule-, elu-, klaasi-, murdvar-
guse-, kodulooma-*

kindlustused

„EKS-MAJA“

on kõige vanem ja oma tusedate reser-
videga ning arvurikka kindlustusvõt-
jate pere tõttu

VÕIMSAMAID kindlustusseltse Eestis